EDOUARD LABOULAYE

BASME

în romînește de VIORICA HUBER

Ilustrații: TIA PELTZ

EDITURA TINERETULUI

PERLINO

Poveste napolitană

I. SIGNORA PALOMBA

Caton[1], acest adevărat înțelept, a spus nu știu unde că toată viața s-a căit de trei lucruri: întîi că și-a încredințat taina unei femei, al doilea că și-a petrecut o zi întreagă fără să facă nimic, al treilea că a mers pe mare, cînd putea s-o ia pe un drum mai sănătos și mai sigur. Cele două dintîi păreri de rău ale lui Caton le las cui o vrea să și le ia asupră-și; e bine să fii prevăzător și să nu te pui rău cu cea mai gingașă jumătate a neamului omenesc — iar de lene, nu oricine poate vorbi de rău; dar cea de-a treia zicală ar trebui să fie scrisă cu litere de aur pe puntea tuturor corăbiilor, ca o înștiințare pentru neprevăzători. Fără a mă gîndi la ea, m-am îmbarcat adeseori; învățăm tot atît de puțin din pățania altora ca și dintr-a noastră. Dar, cum ieșeam din port, pe dată îmi revenea memoria; și de cîte ori, pe mare ori aiurea, n-am simțit, dar prea tîrziu, că eu nu eram un Caton!...

Într-o zi, mai ales, (mi-aduc aminte și acum) am dat cu totul dreptate înțelepciunii bătrînului roman. Plecasem din Salerno în plin soare, dar abia ieșisem în larg că o furtună trecătoare ne surprinse și ne împinse către Amalfi cu o iuțeală pe care nu o dorisem de loc. Într-o clipă, văzui echipajul pălind, gesticulînd, strigînd, înjurînd, plîngînd, rugîndu-se... apoi nu mai văzui nimic. Bătut de vînt și ploaie, muiat pînă la os, stăteam întins în fundul bărcii, cu ochii închiși și cu inima pierită, uitînd cu totul că făceam o călătorie de plăcere, cînd o zgîlțîire bruscă mă făcu să-mi vin în fire și mă simții apucat de o mînă zdravănă. Deasupra mea, ținîndu-mă de umeri, era stăpînul bărcii, cu aerul vesel, cu privirea înflăcărată.

---

[1] Caton — cenzor roman, vestit pentru talentul său oratoric și pentru austeritatea principiilor sale. (n.t.)

— Curaj, excelență — îmi strigă el, ridicîndu-mă de jos — barca a ajuns la țărm; sîntem la Amalfi. Sus! O masă bună are să vă pună pe picioare; furtuna a trecut, deseară mergem la Sorrento!

Ieșii din barcă mai leoarcă de apă decît Ulise după naufragiul său și, ca și el, gata să sărut pămîntul care nu se clătina. În fața mea erau cei patru marinari, cu lopata pe umăr, gata să mă însoțească în alai pînă la hanul „Lunei“, care se zărea pe înălțime. Zidurile lui văruite sclipeau în bătaia soarelui, ca zăpada pe munți. Îmi urmai alaiul, dar nu mîndru ca un învingător; urcai trist și încet o scară care nu se mai termina, privind valurile ce se sfărîmau de țărm, furioase parcă fiindcă ne lăsaseră să scăpăm. Intrai în fine în *osterie*[1]; se făcuse amiază; totul dormea, pînă și bucătăria era pustie; în întîmpinarea mea nu se ivi decît o familie de pui pirpirii care, atunci cînd mă apropiai, începură să țipe ca gîștele Capitoliului. Trecui prin ceata lor speriată, refugiindu-mă pe o terasă în arcade, scăldată în soare; aci pusei mîna pe un scaun pe care încălecai și rezemîndu-mi brațele și capul de speteaza lui, începui, nu să mă gîndesc, ci să mă usuc, în timp ce casa, și orașul, și marea, și cerul chiar continuau să danseze în jurul meu.

Mă pierdusem în visări, cînd hangița veni spre mine, tîrîndu-și papucii, măreață ca o regină. Cine a vizitat Amalfi nu va uita niciodată pe mătăhăloasa și maiestuoasa Palomba.

— Ce dorește excelența voastră? îmi spuse ea cu glasul mai acru ca de obicei; și dîndu-și singură și răspunsul: Să prînziți, e cu neputință: pescarii n-au ieșit în larg pe timpul ăsta nenorocit, n-avem pește.

— Signora—îi răspunsei fără să ridic capul—dă-mi ce-i vrea: o supă, macaroane, n-are a face; am mai multă nevoie de soare decît de mîncare.

Măreața Palomba mă privi cu o mirare plină de milă:

— Iertați-mă, excelență — îmi zise — după cartea cea roșie[2] care vă iese din buzunar, vă luasem drept englez. De cînd cartea asta blestemată, care spune tot, a recomandat peștele de la Amalfi, nici un *milord* nu vrea să mai prînzească altfel decît cum îi poruncește hîrțoaga asta. Dar, fiindcă sînteți om cu judecată, o să facem tot ce-om putea ca să vă fim pe plac. Aveți doar puțină răbdare.

Și pe loc, inimoasa femeie, prinzînd din treacăt doi pui care piuiau pe lîngă mine, le reteză gîtul fără să-mi fi lăsat timp să mă împotrivesc la acest omor, la care eram părtaș; apoi, așezîndu-se lîngă mine, începu să jumulească cele două victime, cu sîngele rece al unei inimi mari.

---

[1] Osterie — ospătărie, cîrciumă (în limba italiană în text). (n.t.)

[2] Ghidul. (n.t.)

— Signore — zise ea după o clipă — catedrala este deschisă, toţi străinii se duc s-o admire înainte de masă.

Drept orice răspuns, suspinai.

— Excelenţă — adăugă măreaţa Palomba, pe care desigur o stînjeneam în pregătirile sale culinare — n-aţi vizitat drumul cel nou ce duce la Salerno! E o privelişte minunată spre mare şi spre insule.

„Vai — gîndii — ar fi trebuit să iau drumul ăsta azi dimineaţă chiar, şi în trăsură“, şi nu răspunsei.

— Excelenţă — zise cu glasul mai ridicat hangiţa, hotărîtă să scape de mine — azi e bîlci. Privelişte frumoasă, costume frumoase! Şi nişte negustorese aşa de bune de gură! Şi ce portocale! Capeţi 12 de un *carlin*[1]!

Osteneală zadarnică: nu m-aş fi sculat nici pentru regina Neapolelui în persoană!

— Hei! — strigă gazda, pierzîndu-şi răbdarea — sînteţi mai adormit decît Perlino cînd înghiţea licoarea de aur.

— Care Perlino? Ce Perlino? murmurai, deschizînd cu greu un ochi.

— Care Perlino? spuse din nou Palomba. Oare sînt doi în poveste? Şi cînd nu găseşti nici un copil de patru ani să nu-i cunoască istoriile, tocmai un om aşa de învăţat ca excelenţa voastră se poate să nu le ştie?

— Povesteşte-mi istoria lui Perlino, buna mea Palomba; sînt numai urechi.

Buna femeie începu, cu seriozitatea unei matroane romane. Povestea era frumoasă; cronologia cam lăsa de dorit poate, dar în această povestire mişcătoare, înţeleapta Palomba dovedea o cunoaştere atît de desăvîrşită a lucrurilor şi a oamenilor, că încet-încet îmi ridicai capul şi, aţintindu-mi privirea spre ea, care nu mă mai privea, ascultai cu luare-aminte cele ce urmează:

II. VIOLETA

Dacă e să dăm crezare bătrînilor, Paestum n-ar fi fost totdeauna ce este azi. Acum nu mai sînt, spun pescarii, decît trei ruine vechi, unde nu găseşti decît friguri, bivoli şi englezi; altădată a fost un oraş mare, cu norod mult. E foarte de mult de atunci, cum s-ar zice pe vremea patriarhilor, cînd tot ţinutul era în mîna păgînilor *greci*, de le zic unii sarazini.

---

[1] Monedă veche italiană. (n.t.)

În vremea aceea, era la Paestum un neguţător, bun ca pîinea caldă, plăcut ca mierea, bogat ca marea. Îi zicea Cecco; era văduv şi n-avea decît o fată la care ţinea ca la ochii din cap. Violeta — aşa o chema pe copila asta scumpă — era albă ca laptele şi rumenă ca fraga. Avea părul lung şi negru, ochii mai albaştri ca seninul cerului, obrajii catifelaţi ca o aripă de fluture şi o aluniţă chiar în colţul gurii. Mai puneţi şi o isteţime de drăcuşor, gingăşia unei Magdalene, trup de Veneră şi degete de zînă şi o să înţelegeţi că — tineri şi bătrîni — nu puteau să nu o iubească de cum o zăreau.

Cînd Violeta împlini 15 ani, Cecco gîndi s-o mărite. Mare grijă pe capul lui! Portocalul — cugeta el — îşi deschide floarea fără să ştie cine are s-o culeagă; un tată aduce pe lume o fată şi o îngrijeşte ani de zile ca pe lumina ochilor, pentru ca, într-o bună zi, un necunoscut să-i fure comoara, fără să-i spună barem „mulţumesc". Unde să găseşti un soţ pe potriva Violetei mele? N-are a face, e destul de bogată ca să-şi aleagă pe cel ce i-o plăcea; frumoasă şi gingaşă cum e ea, ar îmblînzi şi un tigru, dacă şi-ar pune mintea.

Aşadar, bunul Cecco încerca adeseori cu dibăcie să vorbească despre căsătoria fiicei lui; însă parcă vorbea în pustiu! Cum atingea coarda asta, Violeta lăsa nasul în jos şi se plîngea că o doare capul; bietul tată, mai zăpăcit ca un călugăr care-şi pierde şirul în mijlocul predicii, schimba îndată vorba şi scotea din buzunar vreun dar pe care-l ţinea oricînd la îndemînă: cîte un inel, mătănii (de preţ), vreun degetar de aur; Violeta îl săruta şi zîmbetul se ivea iar, ca soarele după ploaie.

Într-o zi, cînd Cecco, mai şiret ca altădată, începuse de unde isprăvea de obicei şi cum Violeta avea în mînă un colier aşa de frumos, încît cu greu mai putea să se întristeze, bătrînul dete un nou atac.

— O, dragostea şi bucuria inimii mele — îi zicea el, mîngîind-o — toiagul bătrîneţelor mele, cununa părului meu alb, n-am să ajung niciodată ceasul cînd să-mi spună şi mie cineva „tată-mare"? Nu simţi că îmbătrînesc? Barba îmi încărunţeşte şi-mi spune în fiecare zi că e timpul să-ţi alegi un sprijin. De ce să nu faci şi tu ca toate femeile? Le vezi murind din asta? Ce e un soţ? O pasăre în colivie, care cîntă oricum vrei tu. Dacă biata maică-ta ar mai trăi, ţi-ar spune că niciodată n-a plîns ca să i se împlinească voia; totdeauna a fost regină şi împărăteasă în casă. Nu îndrăzneam nici să suflu în faţa ei, tot ca şi în faţa ta, şi nu mă pot mîndri nici acum cu libertatea mea.

— Tată — zise Violeta luîndu-l de bărbie — tu eşti stăpînul. tu porunceşti. Hotărăşte tu care va fi mirele meu, alege tu singur. Am să mă mărit cînd vei vrea şi cu cine vei vrea tu. Nu-ţi cer decît un singur lucru.

— Orice-ar fi, primesc! strigă Cecco, încîntat de cuminţenia asta cu care nu prea era învăţat.

— Ei bine, tată, tot ce doresc e ca soţul pe care mi-l vei da să nu semene a cîine.

— Poftim, ce idee de fetiţă mică! strigă negustorul, strălucind de bucurie. Bine-a spus cine-a spus că frumuseţea şi nebunia merg de multe ori mînă în mînă. Dacă n-ai semăna aidoma la minte cu maică-ta, ai spune asemenea prostii? Crezi tu că un om cu scaun la cap, ca mine, ar fi atît de găgăuţă să-şi ia un ginere cu chip de cîine? Fii liniştită, am să-ţi aleg, adică mai degrabă, ai să-ţi alegi pe cel mai frumos şi mai plăcut dintre bărbaţi. De-ar fi să vrei un prinţ, sînt destul de bogat ca să ţi-l cumpăr.

Peste cîteva zile, era masă mare la Cecco; poftise toată floarea tineretului de la 20 de leghe în jur. Masa a fost minunată; se mîncă mult, se bău şi mai mult; fiecare se simţea la largul său şi ce-avea în inimă, avea şi pe buze. După ce dulciurile fură aduse, Cecco se trase într-un colţ şi, luînd pe Violeta pe genunchi, îi spuse încetişor:

— Scumpa mea copilă, ia uită-mi-te la tînărul ăsta frumos, cu ochi albaştri, care are cărare la mijloc. Crezi că o femeie ar fi nenorocită lîngă un heruvim ca ăsta?

— Nici nu te gîndi, tată — zise Violeta rîzînd — parcă e un ogar.

— E drept — strigă bunul Cecco — curat cap de ogar! Unde mi-erau ochii de n-am văzut asta? Dar ăst căpitan frumos, cu părul tuns scurt, cu gulerul strîns bine, ochios şi cu pieptul bombat — ăsta bărbat, ce zici?

— Tată, seamănă cu un buldog; mi-ar fi tot teamă să nu mă muşte.

— De fapt, seamănă cu un buldog — răspunse Cecco suspinînd. Să-l lăsăm atunci. Poate ţi-ar plăcea mai degrabă cineva mai serios şi mai copt. Dacă femeile ar şti să aleagă, n-ar lua niciodată un bărbat care să n-aibă 40 de ani. Pînă la vîrsta asta nu găseşti decît îngîmfaţi, cărora le place doar să li se caute în coarne; numai după 40 de ani un bărbat este într-adevăr copt ca să iubească şi să se supună. Ce zici de consilierul acela de tribunal, care vorbeşte aşa de frumos şi se ascultă vorbind? Cam începe să încărunţească, dar ce-are a face? Parcă cu păr cărunt eşti mai înţelept decît cu păr negru!

— Tată, nu te ţii de vorbă. Vezi doar bine că domnul ăsta, cu ochii lui roşii şi cu cîrlionţii albi şi creţi pe la urechi, are mutră de căţeluş.

Cu toţi oaspeţii fu la fel, unul nu scăpă de limba ascuţită a Violetei. Ba unul, care suspina tremurînd, semăna cu un cîine turcesc; ba altul, cu păr lung şi negru şi ochii mîngîioşi, avea chip de cîine spaniol; nimeni nu fu cruţat. Adevărat că se zice că nu e nici unul dintre dumneavoastră, bărbaţii, să n-aibă aerul de cîine, dacă îi pui mîna sub nas şi-i acoperi gura şi bărbia; asta trebuie s-o ştiţi şi dumneavoastră, domnii ăştia,

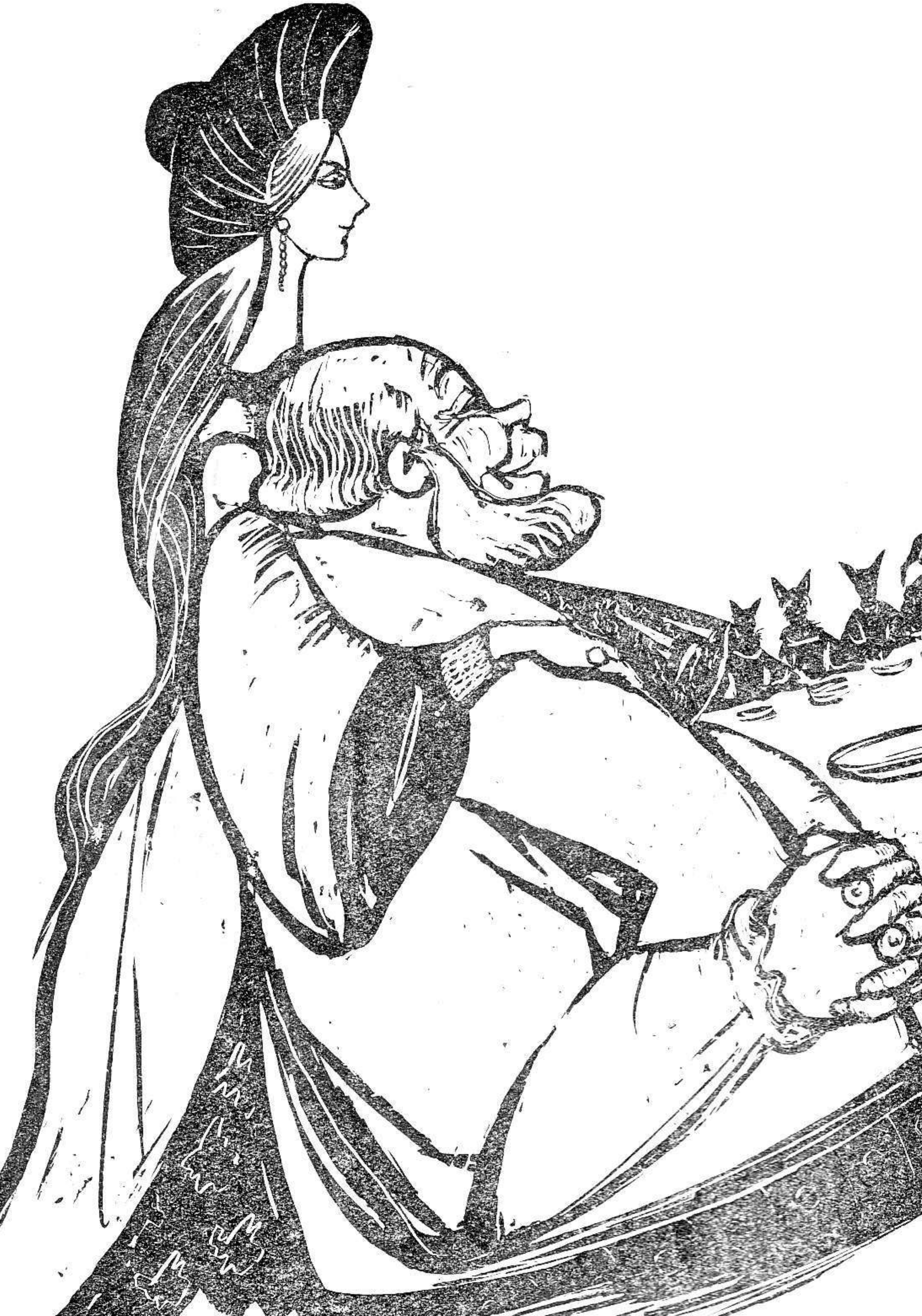

care sînteți toți învățați, că zice-se că veniți să răscoliți pietrele Italiei noastre ca să cereți de la morții noștri înțelepciune — care, după părerea mea, nu prea pare să fie o marfă obișnuită în țara dumneavoastră.

„Violeta e prea isteață — gîndi Cecco — cu vorba bună nu o s-o scot niciodată la capăt cu ea."

Și de aceea, se mînie foc; o făcu nerecunoscătoare, cap sec, fată de om prost și termină amenințînd-o că are s-o închidă la mănăstire cîte zile o avea. Violeta plînse; el i se aruncă la picioare, îi ceru iertare și-i făgădui că n-o să-i mai zică niciodată nimic. A doua zi se sculă fără să fi

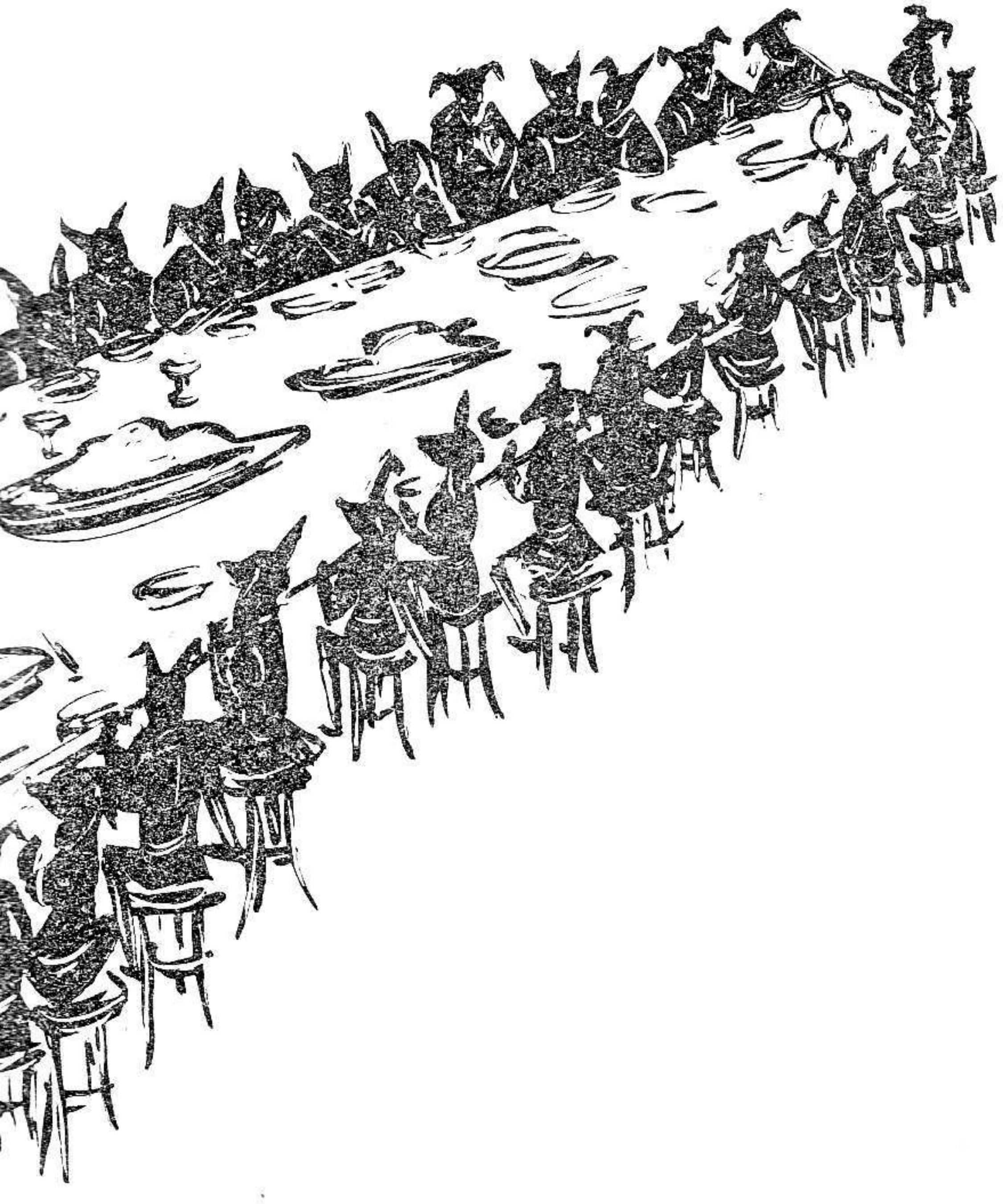

închis ochii, își sărută fata, îi mulțumi că n-are ochii roșii și așteptă ca vîntul prielnic, care învîrtește moriștile, să bată și înspre casa lui.

De data aceasta nu greșea. Cu femeile se întîmplă mai mult într-o oră decît cu bărbații în zece ani; pentru ele nu e scris niciodată: „Pe aici nu se trece.“

III. NAȘTEREA ȘI LOGODNA LUI PERLINO

Într-o zi, cînd în împrejurimi era bîlci, Cecco își întrebă fata ce i-ar putea aduce să-i facă plăcere.

— Tată — zise ea — dacă mă iubești, cumpără-mi o jumătate *centaro* de zahăr de Palermo și tot pe atîta migdale dulci; mai pune 5—6 sticle de apă de flori, puțin mosc și ambră, vreo 40 de perle, două safire, un pumn de granate și rubine, mai adu-mi douăzeci de gheme de beteală de aur, zece coți de catifea verde, o bucată de mătase roșie ca cireașa și mai ales nu uita un troc de zidar și-o mistrie de argint.

Cine se minună de această toană? Negustorul; dar prea fusese soț bun ca să nu știe că mai repede termini cu femeile dacă le asculți, decît dacă discuți; seara se întoarse acasă cu un catîr încărcat zdravăn. Ce nu ar fi făcut pentru un zîmbet al copilei lui? Îndată ce primi toate aceste daruri, Violeta se urcă în odaia ei și începu să facă un aluat din zahăr și migdale, stropindu-l cu apă de trandafiri și de iasomie. Apoi, ca un olar sau ca un sculptor, frămîntă această pastă cu mistria de argint și modelă cel mai frumos tinerel ce s-a văzut vreodată. Îi făcu părul din beteală, ochii din safire, dinții din perle, limba și buzele din rubine. După aceea, îl îmbrăcă în catifea și mătase și îi puse numele Perlino, fiindcă era alb și trandafiriu ca sideful perlelor.

Cînd își termină opera de artă, pe care o așezase pe o masă, Violeta bătu din palme și începu să danseze în jurul lui Perlino; îi cînta cele mai drăgăstoase cîntece, îi spunea cuvintele cele mai dulci, îi trimitea sărutări, să încălzească o marmură; în zadar, păpușa nu mișca. Violeta plîngea de ciudă, cînd își aduse aminte, tocmai atunci, că are de nașă o zînă. Care nașă, mai ales cînd e zînă, nu îndeplinește prima rugăminte pe care i-o faci? Și așa, iată pe fetița noastră că se rugă și se rugă, pînă ce nașa ei o auzi de la 200 de leghe și se îndură de ea. Suflă doar o dată — zînelor nici nu le trebuie mai mult ca să facă minuni. Deodată, Perlino deschide un ochi, pe urmă pe amîndoi; întoarce capul la dreapta, la stînga; pe urmă, strănută ca un om în carne și oase. Apoi, în timp ce Violeta rîdea și plîngea de bucurie, iată-mi-l pe Perlino că începe să umble pe masă, serios, cu pași mici, ca o văduvă bogată cînd se întoarce de la biserică, sau ca un judecător cînd urcă la tribunal.

Mai bucuroasă decît dacă ar fi cîștigat regatul Franței la loterie, Violeta îl luă pe Perlino în brațe, îl sărută pe amîndoi obrajii, îl așeză binișor pe pămînt, apoi, prinzîndu-și rochia cu amîndouă mîinile, începu să danseze în jurul lui, cîntînd:

Dansează, dansează cu mine,
Perlino, tu, sufletul meu!
Dansează, dansează cu mine,
De vrei să fii soțul meu;
Dansează, dansează cu mine,
Vei fi ca un rege, iar eu,
Regină-oi fi pentru tine!

În floarea vîrstei azi, noi, iată, ne găsim.
O, bucuria mea, să ne căsătorim.
Să sărim și s-alergăm,
Să dansăm și să cîntăm,
Viața toată-așa va fi.
De-ai să faci mereu ce doresc doar eu,
Fericit vei fi, bărbățelul meu!
Și zeii-n tării te vor pizmui.

Dansează, dansează cu mine,
Perlino, tu, sufletul meu!
Dansează, dansează cu mine,
De vrei să fii soțul meu ;
Dansează, dansează cu mine,
Vei fi ca un rege, iar eu,
Regină-oi fi pentru tine!

Cecco tocmai își mai făcea o dată socoteala la mărfuri, căci i se părea greu să nu cîștige decît un milion de ducați pe an, cînd auzi de la tejghea zgomotul de deasupra capului său.

— *Per Bacco*[1]! exclamă el — colo sus se întîmplă ceva ciudat; parcă s-ar certa cineva.

Urcă și împingînd ușa, văzu cel mai frumos spectacol din lume. În fața fiicei lui, roșie de plăcere, era Amor în persoană; Amor în haine de catifea și de mătase. Ținînd mîinile lui în mîinile micuței sale iubite, Perlino țopăia cu amîndouă picioarele deodată, dansa, dansa, de parcă ar fi vrut să nu se mai oprească niciodată.

Cum văzu pe autorul zilelor ei, Violeta îi făcu o plecăciune smerită și prezentîndu-i pe iubitul ei, îi zise:

— Tată și stăpîne al meu, mereu mi-ai spus că ai dori să mă vezi măritată. Ca să te ascult și să-ți fiu pe plac, mi-am ales un bărbat după inima mea.

— Bine ai făcut — copila mea — răspunse Cecco, care ghici taina; toate femeile ar trebui să ia pildă de la tine. Știu eu destule care și-ar tăia un deget de la mînă, și nu pe cel mic, numai să-și fabrice un soț după gust, un bărbățel dulce, numai din zahăr și flori de portocal. Dă-le și lor secretul tău, ai usca multe lacrimi. De două mii de ani se tot plîng și peste două mii de ani tot o să se mai plîngă că nu sînt înțelese și că sînt sacrificate.

După aceea, își sărută ginerele, îi logodi pe loc și ceru răgaz două zile să pregătească nunta. Abia îi rămînea timp ca să poftească prietenii toți pe de rînd și să pregătească o masă care să fie la înălțimea celui mai bogat negustor din Paestum.

IV. RĂPIREA LUI PERLINO

Ca să vadă o nuntă așa de nemaipomenită, veni lume de foarte departe: din Salerno și din Cava, din Amalfi și din Sorrento, ba chiar din Ischia și Puzzoli. Bogați și săraci, tineri și bătrîni, prieteni și invidioși, toți voiau să cunoască pe Perlino. Din păcate, nu s-a pomenit vreodată nuntă fără să-și vîre și dracul codița.

Nașa Violetei nu prevăzuse ceea ce urma să se-ntîmple.

---

[1] Pe Bahus — în limba italiană în text. (n.t.)

Printre oaspeţi, era aşteptată şi o persoană foarte însemnată, o marchiză de prin partea locului, care se numea doamna Galbenilor Sunători. Era bătrînă şi rea ca Talpa-Iadului, avea pielea galbenă şi zbîrcită, ochii înfundaţi în cap, obrajii scofîlciţi, nasul coroiat, bărbia ascuţită; dar era aşa de bogată, aşa de bogată, că toţi i se închinau cînd o vedeau trecînd şi se întreceau care mai de care să aibă cinstea să-i sărute mîna. Cecco o salută pînă la pămînt şi o pofti la dreapta lui, fericit şi mîndru să-şi prezinte fiica şi ginerele unei femei care, deşi avea mai mult de o sută de milioane, binevoia să se aşeze la masa lui.

Tot timpul ospăţului, doamna Galbenilor Sunători nu-şi luă ochii de la Perlino; lăcomia îi ardea inima. Marchiza trăia într-un palat ca-n poveşti: pietrele erau de aur şi lespezile pardoselii, de argint. În acest palat era o sală mare, unde se aflau adunate toate ciudăţeniile pămîntului: o pendulă care suna oricînd ceasul pe care-l doreai, o licoare care vindeca şi durerea de picioare, şi durerea de cap, o băutură fermecată care schimba necazul în bucurie, o săgeată a lui Amor, umbra lui Scipio, inima unei cochete, credinţa unui doctor, o sirenă împăiată, trei coarne de licorn[1], conştiinţa unui curtean, politeţea unui îmbogăţit, hipogriful[2] lui Orlando, tot lucruri care nu s-au pomenit niciodată şi nici n-o să se pomenească vreodată în altă parte; dar acestei comori îi lipsea un mărgăritar: un heruvim ca Perlino.

Nici nu ajunseseră la dulciuri şi cucoana se şi hotărîse să pună mîna pe el. Era ea foarte zgîrcită, dar şi cînd dorea un lucru, îl voia pe loc şi cu orice preţ. Cumpăra tot ceea ce se vinde, şi chiar ce nu e de vînzare; restul fura, căci era sigură că la Neapole legile nu-s făcute decît pentru cei neînsemnaţi; de doctorul nepriceput, de catîrul încăpăţînat şi de femeia afurisită, „libera nos, Domine!"[3], zice proverbul. Cum se sculară de la masă, cucoana se apropie de Perlino care, născut abia de trei zile, nu-şi deschisese încă ochii la răutatea omenească; îi povesti despre toate frumuseţile şi bogăţiile pe care le avea în palatul Galbenilor Sunători.

— Vino cu mine, dragul, micul meu prieten — îi zicea ea; am să-ţi dau ce loc vei vrea în palatul meu; alege-ţi: îţi place să fii paj îmbrăcat în haine de mătase muiate în aur, şambelan purtînd o cheie bătută în diamante, portar cu o halebardă de argint şi cu o eşarfă lată de aur, care o să-ţi strălucească pe piept mai tare ca soarele? Spune o vorbă şi toate sînt ale tale!

---

[1] Animal fabulos, cu cap de cal, avînd în frunte un corn. (n.t.)

[2] Animal fabulos — jumătate cal, jumătate balaur înaripat. (n.t.)

[3] Doamne păzeşte! (în limba latină în text) (n.t.)

Bietul naiv era uluit de tot; dar oricît de puțin respirase aerul patriei, era deja napolitan, adică tocmai contrariul unui prost.

— Doamnă — răspunse el cu naivitate — zice-se că munca e făcută pentru boi; nimic nu-i mai sănătos ca odihna. Aș vrea o slujbă în care să nu fie nimic de făcut și mult de cîștigat, cum fac canonicii de la Sf. Gennaio.

— Cum adică — zise doamna Galbenilor Sunători — la vîrsta ta vrei să și fii senator?

— Chiar așa, doamnă — întrerupse Perlino — și chiar de două ori dacă s-ar putea, ca să am leafă dublă.

— Să rămînă numai asta — urmă marchiza; deocamdată, hai să-ți arăt trăsura mea, cu vizitiu englez și cu șase cai fumurii. Și-l trase către ieșire.

— Și Violeta? îngînă Perlino.

— Violeta vine și ea după noi — răspunse cucoana, trăgînd după ea pe nechibzuitul care se supunea. Odată în curte, îi arătă caii, care sforăiau, bătînd din copite și își scuturau frumoasele șuvițe de mătase roșie presărate cu clopoței de aur; apoi îl urcă în trăsură, să încerce cît de moi sînt pernele și să se privească în oglinzi. Deodată, închide ușa trăsurii și — mînă, băiete! iată-i porniți spre castelul Galbenilor Sunători.

Între timp, Violeta primea, cu o grație desăvîrșită, felicitările musafirilor; dar în curînd, mirată că nu-și mai vede logodnicul, care nu se dezlipea de ea ca o umbră, alergă prin toate sălile; nimeni; se urcă pe acoperișul casei să vadă dacă nu cumva Perlino o fi ieșit să respire aer curat: nimeni. În depărtare se zărea un nor de praf și o caleașcă, gonind spre munți în galopul celor șase cai. Nu mai încăpea îndoială, Perlino fusese răpit. La acest gînd, Violeta simți un gol în inimă. Îndată, fără să se mai gîndească la ea, că era cu capul gol, cu cununa de mireasă, cu rochia de dantelă, cu pantofi de mătase, ieși din casa tatălui ei și o luă la fugă după trăsură, strigînd din toate puterile pe Perlino și întinzînd brațele după el.

Vorbe zadarnice, pe care le lua vîntul! Nerecunoscătorul era numai urechi la cuvintele mieroase ale noii sale stăpîne; se juca, luîndu-i inelele pe care le purta pe degete și își și închipuia că a doua zi o să se trezească prinț și domn. Vai! alții, mai bătrîni ca el și tot nu sînt mai înțelepți! Cînd vei ști că bunătatea și frumusețea sînt mai de preț în casă ca avuția? Atunci cînd e prea tîrziu și nu mai ai dinți să rupi cătușele ce ți le-ai pus singur de mîini.

Biata Violeta alergă toată ziua; șanțuri, pîraie, tufişuri, mărăcini, spini — nimic n-o oprea; cine e chinuit de dragoste, nu mai simte oboseala. Cînd se făcu seară, se afla într-o pădure întunecoasă, zdrobită de osteneală, murind de foame, cu mîinile și picioarele numai sînge. O cuprinse spaima; privea în jurul ei fără să îndrăznească să se miște; îi părea că, din întunericul nopții, se ivesc mii de ochi care o urmăreau, amenințători. Tremurînd, se lăsă jos la rădăcina unui copac, chemînd cu voce slabă pe Perlino, să-i spună cel din urmă rămas bun.

Cum își ținea răsuflarea (căci îi era așa de frică încît nu îndrăznea nici să respire), auzi copacii din jur vorbind între ei. Asta e darul nevinovăției, să înțeleagă toate făpturile lui dumnezeu.

— Vecine — spunea un roșcov unui măslin, care nu mai avea decît scoarța — uite ce nesocotită e fata asta care se culcă de-a dreptul pe pămînt. Peste vreun ceas o să iasă lupii din vizuină; chiar dacă or cruța-o ei, roua și răcoarea dimineții o să-i dea o răceală, să nu se mai scoale. De ce nu s-o urca ea între ramurile mele! Ar putea dormi în liniște și i-aș dărui bucuros cîteva teci să mai prindă puteri.

— Ai dreptate — răspundea măslinul. Copila asta ar face și mai bine dacă, înainte de a se culca, și-ar vîrî mîna sub scoarța mea. Aici sînt ascunse hainele și „zampògna“[1] unui cimpoier. Pentru cine înfruntă răcoarea nopții, o piele de capră nu-i de lepădat; iar o rochie de dantelă și pantofi de satin sînt un veșmînt prea ușurel pentru o fată care a plecat în lume!

Cine credeți că prinse inimă? Violeta. După ce dibui, pe pipăite, surtucul de dimie, cojocul de piele de capră, „zampògna“ și căciula moțată de cimpoier, se urcă cu curaj în roșcov, mîncă fructe dulci ca zahărul, bău roua serii și, după ce se înveli frumos, se cuibări între două ramuri cît putu mai bine. Copacul o cuprinse cu ramuri părintești, porumbei sălbatici, ieșind din cuiburi, o înveliră cu frunze, vîntul o legănă ca pe-un copil și ea adormi, cu gîndul la iubitul ei.

Cînd se deșteptă a doua zi, îi fu frică. Vremea era senină și frumoasă; dar, în tăcerea pădurii, sărmana copilă simțea și mai mult singurătatea.

Un fel de cimpoi. (n.t.)

Totul trăia, totul se drăgostea în jurul ei; cine să se gîndească la sărmana părăsită! Și așa, Violeta începu să cînte, ca să-și cheme în ajutor tot ce trecea pe lîngă ea fără s-o privească:

O, vînt ce sufli dinspre zori,
Al meu iubit nu l-ai aflat
Pierdut printre deschise flori,
De liniști noaptea îmbătat?
De dorul meu a lăcrimat?
Să mă întorc s-o fi rugat?
Dă-mi iar nădejdea, mîngîierea,
Zi-mi de iubirea lui, durerea!

Drag fluture, albină dragă,
Fugarul meu unde e oare?
El e ca rumeioara fragă,
Ca iasomia, dulce floare.
Ca lămîița-i de curat,
Crini albi el are obrăjeii,
Un suflu gingaș, parfumat,
Și ochi de-azur ca stînjeneii.

Mi-l cată, buna-mi rîndunică,
Cătați-mi-l, voi, păsăruici,
Prin cimbru și prin levănțică,
Pe mal de ape, în codrii-adînci.
Eu fără el mereu jelesc,
Mă zbat de-al temerilor roi;
De nu vreți să mă mistuiesc,
Aduceți-mi-l înapoi!

Vîntul trecu murmurînd, albina porni să-și strîngă mierea, rîndunica se lua după musculițe pînă-n înaltul cerului, păsările, țipînd și cîntînd, se alungau prin frunziș, nimănui nu-i păsa de Violeta. Se dete jos din copac suspinînd și porni drept înainte, încrezîndu-se doar în inima ei pentru a-l găsi pe Perlino.

Era pe acolo un șuvoi de apă care venea de la munte; albia îi secase pe jumătate; ăsta fu drumul pe care apucă Violeta. Leandrii tocmai își înălțau din apă capetele încărcate de flori; fiica lui Cecco se afundă în această verdeață, urmărită de fluturii care zburau în jurul ei ca în jurul unui crin clătinat de vînt. Ea mergea mai iute ca un surghiunit care se întoarce acasă; dar căldura era apăsătoare; spre prînz fu nevoită să se oprească.

Apropiindu-se de o băltoacă să-și răcorească picioarele înfierbîntate, zări o albină gata-gata să se înece. Violeta întinse piciorușul, gîngania se urcă pe el. Odată pe uscat, albina rămase un timp nemișcată, să-și tragă sufletul parcă, apoi își scutură aripile ude; în urmă își trecu peste tot corpul piciorușele, mai fine ca firul de mătase, de se uscă și se netezi și, luîndu-și zborul, veni să bîzîie în jurul celei ce-i scăpase viața.

— Violeta — îi spuse ea — mi-ai făcut un bine, n-am să fiu nerecunoscătoare. Știu unde te duci, ia-mă cu tine. Cînd voi fi obosită, am să mă așez pe capul tău. Dacă o să ai vreodată nevoie de mine, spune doar atît: „Nabucodonosor, mai bine suflet ușor decît aur lucitor", poate îți voi putea fi de folos.

„Niciodată — gîndi Violeta — n-am să fiu în stare să zic: Nabucodonosor..."

— Ce vrei? întrebă albina.

— Nimic, nimic — urmă fiica lui Cecco; n-o să am nevoie de tine decît cînd voi fi lîngă Perlino.

Porni din nou la drum, cu inima mai ușoară; după un sfert de oră, auzi un țipăt ușor: un șoricel alb pe care-l rănise un arici, abia scăpase de dușmanul lui plin de sînge și aproape mort. Violetei îi fu milă de sărmanul animal. Cît era ea de grăbită, se opri să-i spele rănile și să-i dea o roșcovă din cele ce-și pusese deoparte pentru prînz.

— Violeta—îi spuse șoarecele—mi-ai făcut un bine, n-am să-ți fiu nerecunoscător. Știu unde te duci. Pune-mă în buzunarul cu roșcovele care ți-au mai rămas. Dacă o să ai vreodată nevoie de mine, spune doar atît: „Tricchè, varlacchè, haine aurite, inimi înjosite", poate îți voi putea fi de folos.

Violeta lunecă șoricelul în buzunar, să poată ronțăi în voie și urcă mai departe pe albia șuvoiului. Către amurg, se apropie și ea de munte; cînd, deodată, din vîrful unui stejar înalt, căzu la picioarele ei o veveriță, urmărită de o cucuvea groaznică. Fiica lui Cecco nu era fricoasă, izbi cucuveaua cu cimpoiul și o puse pe fugă; pe urmă luă de jos veverița, mai mult amețită decît lovită în cădere; tot îngrijind-o, o aduse în simțire.

— Violeta — îi zise veverița — mi-ai făcut un bine, n-am să-ți fiu nerecunoscătoare; știu unde te duci. Ia-mă pe umăr și culege-mi niște alune, să nu-mi las dinții să se lungească de foame. Dacă o să ai vreodată nevoie de mine, spune doar atît: „Patati, patata, uită-te bine și vei vedea.“

Violeta fu cam mirată de aceste trei întîlniri; nu prea se bizuia ea pe-o astfel de recunoștință; ce puteau face pentru ea niște prieteni așa de slabi? N-are a face, gîndi ea, binele tot bine rămîne. Fie ce-o fi; mi-am făcut pomană cu niște nenorociți.

În clipa aceasta, luna ieși dintr-un nor și strălucirea ei albă lumină vechiul castel al Galbenilor Sunători.

VII. CASTELUL GALBENILOR SUNĂTORI

Înfățișarea castelului nu te liniștea de loc. Pe culmea unui munte, care nu era decît o grămadă de stînci prăvălite, se zăreau creneluri de aur, turnulețe de argint, acoperișuri de safire și rubine — dar înconjurate de șanțuri mari, pline cu o apă verzuie și apărate de punți mișcătoare, de grilajuri cu vîrfuri ascuțite, de parapete, de gratii zdravene și de găuri deschise în ziduri, pe unde ieșeau gurile tunurilor: toate uneltele de război și de măcel. Palatul cel frumos nu era decît o închisoare. Violeta se cățără cu greu pe poteci întortocheate și ajunse cu greu, printr-o trecătoare îngustă, în fața unor zăbrele de fier, închise cu o broască uriașă. Strigă — nici un răspuns; trase un clopot: îndată apăru un soi de temnicer, negru și urît ca o jivină din iad.

— Pleacă de-aici, cerșetorule — țipă el — sau te fac una cu pămîntul. Aici nu se cuibărește sărăcia. La castelul Galbenilor Sunători nu se dă de pomană decît cui n-are nevoie de nimic.

Biata Violeta se depărtă scăldată în lacrimi.

— Curaj — îi zise veverița, spărgînd o alună; cîntă din cimpoi.

— N-am cîntat niciodată cu așa ceva — răspunse fiica lui Cecco.

— Cu atît mai mult — zise veverița; cîtă vreme n-a încercat omul un lucru, nu știe de ce e în stare. Suflă și dă-i înainte!

Violeta începu să sufle din toate puterile, mișcînd din degete și cîntînd din cimpoi. Și-odată se umflă cimpoiul și cîntă o tarantelă, să joace și morții! La zgomotul acesta, veverița sări jos, șoarecele nu se lăsă nici el; și unde nu începură să danseze și să țopăie, parcă erau napolitani sadea, în vreme ce albina se învîrtea în jurul lor, bîzîind. Era ceva, să plătești locul un *carlin* și să nu-ți pară rău.

La sunetele acestei muzici plăcute, iată că îndată se deschiseră obloanele negre ale castelului. Doamna Galbenilor Sunători avea pe lîngă ea domnișoare de onoare, care erau bucuroase să vadă din cînd în cînd dacă tot așa mai zboară muștele. Oricît de puțin curioasă ai fi, rareori poți auzi o tarantelă cîntată de un păstor așa de drăguț ca Violeta.

— Drăguțule — zicea una — vino încoace!

— Ciobănașule — striga alta — vino la mine!

Și care mai de care se întrecea să-i trimită zîmbete, dar poarta rămînea zăvorîtă.

— Domnișoarelor — zise Violeta, scoțîndu-și pălăria — fiți bune pe cît sînteți de frumoase. M-a prins noaptea la munte; n-am nici mîncare, nici adăpost. Pentru un colț în grajd și o bucată de pîine, micuții mei dansatori o să vă desfete toată seara.

La castelul Galbenilor Sunători porunca era severă. Atît se temeau de hoți, încît, de cum se lăsa seara, nu mai deschideau nimănui. Domnișoarele știau prea bine asta, dar în această casă cinstită se află oricînd și o funie de spînzurat. Îi aruncară un capăt de frînghie pe fereastră. Într-o clipă Violeta fu trasă sus, într-o cameră mare, cu toată menajeria ei. Aci, trebui să sufle ceasuri întregi în cimpoi, și să danseze și să cînte, fără să poată deschide gura să întrebe unde era Perlino.

N-are a face; ea era fericită să se știe sub același acoperiș cu el; i se părea că în clipa aceasta, inima iubitului ei trebuie să bată ca și a ei. Era neștiutoare; credea că e destul să iubești, ca să fii iubit. Numai dumnezeu știe ce frumoase visuri avu ea în noaptea asta!

VIII. NABUCODONOSOR

A doua zi, dis-de-dimineață, Violeta, care dormise în pod, se urcă pe acoperiș și privi în jurul ei; dar degeaba alergă ea în toate părțile, nu văzu decît turnuri zăbrelite și grădini pustii. Coborî plîngînd cu foc, oricît se străduiau cei trei prieteni ai ei s-o mîngîie.

În curtea pardosită toată cu argint găsi pe domnișoarele de onoare stînd în cerc și torcînd caiere de aur și de mătase.

— Pleacă de aici — îi strigară ele; dacă ar vedea stăpîna zdrențele tale, ne-ar goni. Ieși de aici, cimpoier păcătos, și să nu te mai întorci vreodată, decît dac-ăi fi prinț sau bancher.

— Să plec! zise Violeta; nu încă, frumoase domnișoare: dați-mi voie să vă slujesc: am să fiu așa de blînd, așa de ascultător, că n-o să vă pară rău niciodată că m-ați ținut pe lîngă dumneavoastră.

Drept orice răspuns, prima domnișoară se sculă; era o fată înaltă, slabă, uscată, galbenă și ascuțită; cu un gest arătă micului păstor poarta și chemă pe temnicer care se apropie, încruntînd sprîncenele și amenințînd cu halebarda.

— Sînt pierdută — strigă biata fată — n-o să-l mai văd niciodată pe Perlino!

— Violeta — zise serioasă veverița — aurul se încearcă în foc și prietenii la nevoie.

— Ai dreptate — exclamă fiica lui Cecco. *Nabucodonosor, mai bine suflet ușor decît aur lucitor*!

Îndată zbură albina și iată că în curte intră, nu știu pe unde, o caleașcă frumoasă de cristal, cu oiștea de rubin și roțile de smarald. Echipajul era tras de patru cîini negri, mari cît pumnul, cu urechi pînă la pămînt. Patru cărăbuși, călărind ca jocheii, conduceau cu ușurință acești cai drăgălași. În fundul caleștii, tolănită alene pe pernele de satin albastru, era o tînără becață, purtînd pe cap o pălăriuță roz și îmbrăcată într-o rochie de tafta așa de largă, încît se revărsa peste cele două roți. Într-o gheară cucoana ținea un evantai, în cealaltă o sticluță și o batistă, brodată cu monograma ei și împodobită cu dantelă lată. Lîngă ea, pe jumătate îngropat în valurile de tafta, era un huhurez, cu aerul plictisit, cu ochii stinși, cu capul golaș și așa de bătrîn, încît ciocul îi sta cruciș, ca niște foarfeci deschise. Erau niște tineri însurăței, care-și făceau vizitele de politețe, un menaj la modă, pe gustul doamnei Galbenilor Sunători.

La ivirea acestei capodopere, un strigăt de bucurie și de admirație trezi toate ecourile palatului. Uimit, temnicerul scăpă sulița din mîini, în timp ce domnișoarele alergau după trăsura care gonea în galopul celor patru cățeluși, parcă ar fi dus pe împăratul turcilor ori pe dracul în persoană. Zgomotul acesta ciudat neliniști pe doamna Galbenilor Sunători, care trăia tot cu teama să nu fie jefuită; veni în fugă, furioasă și hotărîtă să dea pe ușă afară pe toate domnișoarele de onoare. Le plătea doar ca să fie respectată și nu vroia să zvîrle banii degeaba.

Dar cînd zări echipajul, cînd huhurezul o salută cu un semn din cioc și becața își flutură de trei ori batista cu o molatică și minunată grație, mînia cucoanei se topi ca fumul.

— Vreau să am asta! strigă ea. Cu cît se vinde?

Vocea marchizei înspăimîntă pe Violeta, dar dragostea ei pentru Perlino îi da curaj; răspunse doar că, oricît ar fi de săracă, ține mai mult la plăcerea de a o avea decît la tot aurul din lume; îi e dragă trăsurica ei și n-ar vinde-o nici pentru tot castelul Galbenilor Sunători.

— Mîndrie prostească de golan! murmură cucoana. Adevărat că numai bogații știu să respecte cu sfințenie aurul și sînt gata la orice, pentru un galben. Trebuie să am trăsura asta! zise ea pe un ton amenințător; cu orice preț, o voi avea!

— Doamnă — reluă Violeta foarte mișcată — e adevărat că de vîndut, nu vreau s-o vînd, dar aș fi fericită s-o dăruiesc măriei-voastre, dacă ați vrea să-mi faceți un hatîr.

„O să coste scump“ — gîndi marchiza.

— Spune — zise ea Violetei — ce ceri?

— Doamnă — zise fiica lui Cecco — se spune că dumneavoastră aveți un muzeu unde sînt adunate toate ciudățeniile din lume; arătați-mi-l, și dacă o fi ceva mai minunat ca această caleașcă, a dumneavoastră e comoara mea.

Drept răspuns, doamna Galbenilor Sunători ridică din umeri și duse pe Violeta într-o sală mare, cum nu s-a mai pomenit vreodată; îi arătă toate bogățiile: o stea căzută din cer, un colier făcut dintr-o rază de lună împletită și răsucită în trei; crini negri, trandafiri verzi, o dragoste veșnică, foc care nu arde și o mulțime de alte rarități; dar nu-i arătă singurul lucru care îi era la inimă Violetei: Perlino nu era acolo.

Marchiza căută să surprindă în ochii micului păstor admirație și mirare: fu surprinsă să nu afle decît nepăsare.

— Ei bine — spuse ea — toate minunile astea nici nu seamănă pe departe cu cei patru cuțulache ai tăi. Trăsurica e a mea!

— Nu, doamnă — zise Violeta. Toate astea n-au viață, pe cînd echipajul meu e viu. Nu puteți asemăna niște bolovani și niște pietre cu huhurezul și cu becața, ființe atît de adevărate, de naturale, de parcă le-ai fi întîlnit pe stradă. Asta nu înseamnă nimic pe lîngă viață.

— Numai asta e? zise marchiza; îți voi arăta un omuleț făcut din zahăr și aluat de migdale, care cîntă ca o privighetoare și discută ca un academician.

— Perlino! strigă Violeta.

— Ah! zise doamna Galbenilor Sunători — domnișoarele mele de onoare au flecărit. Privi pe cimpoier c-un fior de frică. Făcîndu-mi bine socoteala — adăugă ea — mai bine pleacă de aici, nu-mi mai trebuie jucăriile tale de copii.

— Doamnă — spuse Violeta tremurînd vargă — dați-mi voie să vorbesc cu minunea asta de Perlino și luați caleașca.

— Nu — zise marchiza; pleacă și ia-ți dobitoacele cu tine.

— Lăsați-mă doar să-l văd pe Perlino!

— Nu, nu! răspunse cucoana.

— Numai să mă culc o noapte la ușa lui — reluă Violeta, plîngînd cu foc. Uitați-vă ce giuvaer respingeți — adăugă ea, punînd un genunchi la pămînt și întinzînd trăsura doamnei Galbenilor Sunători.

Cînd o văzu marchiza stătu la îndoială, apoi surîse; într-o clipă aflase mijlocul să tragă pe sfoară pe Violeta și să aibă pe degeaba ce dorea.

— S-a făcut — zise ea, punînd mîna pe caleașcă; ai să te culci deseară la ușa lui Perlino și chiar ai să-l vezi; dar te opresc să-i vorbești.

Cînd veni seara, doamna Galbenilor Sunători chemă pe Perlino să cineze cu ea. După ce-l făcu să mănînce și să bea din belșug — ceea ce era treabă ușoară cu un băiat de viață — turnă un vin alb, minunat, de Capri, într-o cupă de porfir și, scoțînd din buzunar o cutie de cristal, luă un praf roșcat pe care-l aruncă în vin.

— Ia bea asta, copilul meu — zise ea lui Perlino — și spune-mi ce gust are.

Perlino, care făcea tot ce i se spunea, înghiți băutura dintr-o sorbitură.

— Ptiu! strigă el — băutura asta este dezgustătoare; are miros de noroi și de sînge; e otravă!

— Prostuțule! zise marchiza — asta e licoare de aur; cine a băut o dată din ea, vrea să bea mereu. Ia și paharul al doilea, o să-ți pară mai bun ca primul.

Cucoana avea dreptate; abia golise băiatul cupa și-l cuprinse o sete arzătoare.

— Mai dă-mi! zicea el — mai dă-mi!

Nu mai vru să plece de la masă. Ca să-l hotărască să se culce, trebui ca marchiza să-i umple o sticluță cu această licoare minunată pe care el o puse cu grijă în buzunar, ca pe un leac pentru orice rău.

Bietul Perlino! Tot otravă era ce înghițise el, și încă cea mai grozavă din toate! Cine soarbe aur, îi îngheață inima tot timpul cît băutura groaznică este în stomac. Nu mai recunoaște nimic, nu mai iubește pe nimeni, nici tată, nici mamă, nici soție, nici copii, nici prieteni, nici patrie; nu se mai gîndește decît la sine; vrea să tot bea și să tot bea tot aurul și tot sîngele de pe pămînt, fără să-și astîmpere o sete pe care nimic n-o poate stinge.

Dar ce făcea în acest timp Violeta? Vremea îi părea nesfîrșită, cum îi pare săracului o zi cînd n-are pîine. De aceea, îndată ce noaptea își puse vălul cel negru ca să deschidă balul stelelor, Violeta alergă la ușa lui Perlino, sigură că, văzînd-o, Perlino se va arunca în brațele ei. Cum îi mai bătea inima cînd îl auzi urcînd scările! Ce mîhnire cînd nerecunoscătorul trecu prin fața ei, fără s-o privească măcar!

După ce ușa fu încuiată de două ori și cheia scoasă, Violeta se aruncă pe o rogojină care-i fusese dată de milă; aci izbucni în lacrimi, acoperindu-și gura cu mîinile ca să-și înăbușe hohotele de plîns. Nu îndrăznea să se jeluiască, de teamă să nu fie gonită; dar cînd sosi ora la care doar stelele mai au ochii deschiși, ea zgîrie ușurel ușa și cîntă încetișor:

Perlino, mă auzi? Vin să-ți aduc scăpare,
Vino cu mine!
Deschide-mi, te-aștept; viața-mi farmec n-are
Fără de tine.
Deschide-mi! Nespus te doresc,
Și ard, și mi-e frig și jelesc
Ziua cît ține
Doar de iubire;
Noaptea cînd vine,
Vai, de mîhnire.

Vai! în zadar cîntă, nimic nu mișca în odaie. Perlino sforăia ca un om însurat de zece ani și nu visa decît la licoarea lui de aur. Ceasurile se scurgeau încet, fără nici o nădejde. Dar cît de lungă și de dureroasă fu noaptea, dimineața fu și mai tristă. Doamna Galbenilor Sunători sosi cum miji de ziuă.

— Iată-te mulțumit, frumosule cimpoier — îi zise ea cu un zîmbet șiret — caleașca e plătită cu prețul pe care l-ai cerut.

— Asemenea mulțumire să ai și tu în fiecare zi din viață! murmură sărmana Violeta; am petrecut o noapte așa de rea că n-am s-o uit curînd.

IX. TRICCHÈ VARLACCHÈ

Fiica lui Cecco se îndepărtă tristă; nu mai avea nici o nădejde, trebuia să se întoarcă la tatăl ei și să uite pe cel care n-o mai iubea. Străbătu curtea, urmată de domnișoarele de onoare, care-și băteau joc de prostia ei. Cînd ajunse lîngă grilaj, se întoarse din nou, de parcă ar fi așteptat o ultimă privire; văzîndu-se singură, curajul o părăsi, izbucni în lacrimi și-și ascunse capul în mîini.

— Ieși o dată, calic păcătos! îi strigă temnicerul, apucînd-o pe Violeta de guler și zgîlțîind-o cît putea.

— Să ies! zise Violeta — niciodată! *Tricchè varlacchè*! strigă ea — *haine aurite, inimi înjosite*!

Și-odată se repezi șoarecele la nasul temnicerului și-l mușcă pînă la sînge; pe urmă, chiar în fața gratiilor, se ivi o colivie mare cît un pavilion chinezesc. Barele erau de argint, străchinuțele de diamant; în loc de semințe, erau mărgăritare; în loc de pesmeți, ducați înșirați pe panglici în toate culorile. În mijlocul acestei colivii mărețe, pe un băț cu scărițe, care se răsucea la cea mai mică adiere de vînt, săreau și ciripeau mii de păsări de toate mărimile și din toate colțurile lumii: colibri, papagali, mierle, cînepari, sticleți și celelalte; toată lumea asta înaripată ciripea aceeași melodie, fiecare pe graiul ei.

Pe cînd toată lumea se strîngea în jurul coliviei fermecate, doamna Galbenilor venise în fugă. Cum ne putem lesne închipui, fu cea dintîi care rîvni la această minunăție.

— Băiețele — zise ea cimpoierului — îmi vinzi și colivia asta tot cu prețul cu care mi-ai vîndut trăsura?

— Bucuros, doamnă — răspunse Violeta, care atîta aștepta.

— S-a făcut! zise cucoana — numai calicii își îngăduie asemenea nebunii.

Seara, totul se petrecu ca și în ajun; Perlino, amețit de licoarea de aur, intră în odaie fără să-și ridice ochii măcar. Violeta se lăsă pe rogojină, mai nenorocită ca oricînd.

Cîntă, ca și în prima zi; plînse, să înduioșeze și pietrele; zadarnică osteneală! Perlino dormea ca un rege detronat; suspinele iubitei lui îi legănau somnul, cum l-ar fi legănat zgomotul mării și al vîntului. Către miezul nopții, cei trei prieteni ai Violetei, întristați de mîhnirea ei, ținură sfat:

— Nu e firesc să doarmă așa băiatul ăsta — spuse cumătra veveriță.

— Trebuie să intrăm și să-l deșteptăm — zise șoarecele.

— Cum să intrăm? întrebă albina, care căutase în zadar vreo crăpătură de-a lungul zidului.

— Asta-i treaba mea — hotărî șoarecele. Și iute-iute, roase un colțișor din ușă, tocmai atît ca albina să se strecoare în odaia lui Perlino.

Dormea pe spate liniștit, sforăind regulat, ca un canonic care-și face siesta. Liniștea asta o întărîtă pe albină și ea-l înțepă pe Perlino pe buză; Perlino suspină și-și trase o palmă peste obraz, dar nu se deșteptă.

— Băiatul a fost adormit — zise albina, întorcîndu-se lîngă Violeta, ca s-o mîngîie. Aici e vrăjitorie. Ce e de făcut?

— Stați — grăi șoarecele, care nu-și lăsase dinții să prindă rugină — am să intru și eu și-am să-l trezesc, de-ar fi să-i rod inima.

— Nu, nu — spuse Violeta — nu vreau să-i faceți vreun rău lui Perlino al meu!

Dar șoarecele și intrase în odaie. Să sară pe pat și să se strecoare sub plapumă, fu o jucărie pentru verișorul șobolanului. Merse drept la pieptul lui Perlino; dar înainte de a-l găuri, trase cu urechea: inima nu bătea; nu mai încăpea îndoială: Perlino era vrăjit.

Pe cînd șoarecele aducea această veste, tocmai mijea de ziuă; cucoana cea răutăcioasă sosi tot zîmbind. Violeta, furioasă că fusese păcălită și mușcîndu-și mîinile de ciudă, îi făcu totuși o plecăciune frumoasă marchizei, zicîndu-și încetișor: „Pe mîine".

X. PATATI, PATATA

De data asta, Violeta coborî cu mai mult curaj. Începea să tragă iar nădejde. Ca și în ajun, găsi pe domnișoarele de onoare în curte, torcînd mereu la caiere.

— Hai, frumosule cimpoier — îi strigară ele rîzînd — mai arată-ne vreo scamatorie de-a ta!

— O să vă fac pe plac, domnițe frumoase — răspunse Violeta. *Patati, patata, uită-te bine și vei vedea!*

Într-o clipă, cumătra veverița aruncă jos o alună: îndată se ivi un teatru de păpuși. Cortina se ridică; scena reprezenta o judecătorie, audiența lui Pisicovici. În fund, pe un tron îmbrăcat în catifea roșie și presărat cu gheare de aur stă judecătorul, un motan mare cu înfățișare respectabilă, deși mai are o urmă de brînză pe mustățile-i lungi. Plin de reculegere, cu mîinile încrucișate în mînecile-i lungi, cu ochii închiși, ai zice că doarme, dacă vreodată dreptatea ar dormi în împărăția pisicilor.

Mai la o parte, este o bancă de lemn, de care sînt legați trei șoareci, cărora, din prevedere, li s-au pilit dinții și li s-au tăiat urechile. Sînt bănuiți, ceea ce la Neapole înseamnă vinovați, că s-au uitat prea de aproape la un șorici de slănină veche. În fața vinovaților, este un baldachin de postav negru, pe frontonul căruia e scrisă cu litere de aur această sentință a marelui poet și vrăjitor Virgiliu:

„*Strivește șoarecii, dar cruță pisicile!*"

Sub baldachin, stă în picioare perceptorul: e o nevăstuică; are fruntea teșită, ochii roșii, limba ascuțită; ține o mînă pe inimă și rostește o cuvîntare frumoasă, ca să ceară legii să sugrume pe șoareci. Cuvintele-i curg ca apa din izvor; cu glas atît de duios, atît de pătrunzător, buna doamnă roagă și cere moartea acestor nesuferite mici dihănii, a căror îndărătnicie cu adevărat te indignează. Parcă își calcă toate îndatoririle, atîta vreme cît nu-și dăruiesc spre tăiere singure capetele lor criminale, ca să liniștească emoția și să potolească plînsul acestei prea bune nevăstuici, care are atîtea lacrimi în glas.

Cînd perceptorul își termină discursul funebru, un tînăr șobolan, abia înțărcat, se sculă să apere pe vinovați. Își potrivise tocmai ochelarii, își scosese toca și-și scuturase mînecile, cînd, din respect pentru libertatea apărării și în interesul acuzaților, motanul îl opri să vorbească. Atunci, cu voce solemnă, jupîn Pisicovici mustră pe acuzați, pe martori, societatea, cerul, pămîntul, și pe șobolani; apoi, acoperindu-și capul, tună o sentință plină de răzbunare și hotărî ca animalele criminale să fie spînzurate și jupuite pe loc, cu confiscarea averii, moarte civilă și plata tuturor cheltuielilor de judecată — limitînd totuși constrîngerea corporală la 5 ani.

După ce s-a jucat farsa, cortina se lăsă.

— Parcă au viață! strigă doamna Galbenilor Sunători. Parcă vezi cu adevărat dreptatea pisicilor! Păstor ori vrăjitor, cine-oi fi, vinde-mi mie „Camera înstelată".

— Tot cu același preț, doamnă — răspunse Violeta.

— Atunci, pe deseară! reluă marchiza.

— Pe deseară! zise și Violeta.

Și adăugă, încet:

— De-ar da dumnezeu să-mi plătești tu odată tot răul pe care mi l-ai făcut!

În vreme ce în curte se reprezenta comedia, veverița nu-și pierduse timpul. Tot trepădînd pe acoperișuri, izbutise să descopere pe Perlino, care mînca smochine în grădină. De pe acoperiș, jupîneasa veveriță sărise pe-un copac, din copac într-un tufiș. Tot dîndu-se de-a tumba, ajunse pînă la Perlino, care se juca de-a „morra"[1] cu umbra lui, cel mai sigur mijloc să cîștigi mereu.

---

[1] În jocul de-a morra fiecare jucător desface unul sau mai multe degete; adversarul trebuie să ghicească numărul degetelor deschise. (n.t.)

Veverița făcu o tumbă și se așeză în fața lui Perlino, serioasă ca un notar.

— Prietene — îi spuse ea — singurătatea are farmecul ei, dar tu nu prea ai aerul să te distrezi, jucîndu-te singur; dacă am face amîndoi o partidă?

— Phii! zise Perlino căscînd — ai degetele prea scurte și tu ești doar o jivină.

— Degetele prea scurte nu sînt totdeauna un cusur — spuse veverița; am văzut destui oameni spînzurați pentru vina că aveau mîna prea lungă; și dacă eu sînt o jivină, domnule Perlino, cel puțin sînt o jivină dezghețată. Tot mai bine așa ca mine, decît să ai minte cu carul și să dormi ca un urs. Dacă o să-mi bată vreodată la ușă fericirea, pe mine cel puțin o să mă găsească trează ca să-i deschisd.

— Vorbește mai limpede — zise Perlino; de două zile se petrece cu mine ceva ciudat. Îmi simt capul greu și inima întristată; visez urît. De unde-o veni asta?

— Caută! zise veverița. Nu bea nimic și n-ai să mai dormi; nu dormi și ai să vezi multe. Cine are urechi de auzit, să audă!

Și cu asta veverița se cățără pe o cracă și pieri.

De cînd trăia singuratic, lui Perlino începuse să-i vină mintea la cap; nimic nu te face mai rău decît să te plictisești în doi; nimic nu te face mai înțelept decît să te plictisești singur. La cină, privi cu băgare de seamă chipul și zîmbetul doamnei Galbenilor Sunători; fu vesel ca de obicei; dar de cîte ori i se înfățișa cupa uitării, se apropia de fereastră să admire frumusețea serii și, de fiecare dată, arunca licoarea de aur în grădină. Otrava căzu, se zice, pe niște viermi albi care sfredeleau pămîntul: de atunci cărăbușii aceia sînt aurii.

XI. RECUNOAȘTEREA

Cînd să intre în odaia lui, Perlino îl observă pe cimpoier, care-l privea trist, dar nu întrebă nimic; îi era aminte să fie singur ca să vadă dacă o să-i bată la ușă fericirea și sub ce chip o să se ivească. Neliniștea lui nu dură mult. Nici nu se băgase în pat, cînd auzi o voce dulce și tînguioasă; era Violeta care, cu vorbele cele mai duioase, îi amintea cum îl plămădise și-l frămîntase cu mîinile ei, cum își datora viața numai rugăciunilor ei; și totuși, el se lăsase ademenit și răpit, pe cînd ea alergase după el, trecînd prin chinuri de care să ferească dumnezeu pe oricine. Violeta îi mai spunea, pe un ton mai dureros și mai pătrunzător, cum de două nopți veghea la ușa lui; cum, ca să capete acest hatîr, dăruise comori regești, fără să audă de la el măcar un cuvînt; cum această ultimă noapte era sfîrșitul nădejdilor și capătul vieții ei.

Ascultînd aceste cuvinte care-i străpungeau inima, lui Perlino îi părea că se deșteaptă dintr-un vis urît: parcă i se lua un nor din fața ochilor. Deschise binișor ușa și chemă pe Violeta pe nume; ea se aruncă în brațele lui, plîngînd cu hohote. El voia să spună ceva, ea îi astupă gura; cînd iubești, crezi totdeauna pe cel drag și sînt unele clipe cînd ești așa de fericit, că nu simți decît nevoia să plîngi.

— Să plecăm — zise Perlino; să ieșim din turnul ăsta blestemat.

— Nu-i ușor de plecat, domnule Perlino — răspunse veverița; doamna Galbenilor Sunători nu dă lesne drumul cui i-a căzut în mînă o dată; ca să te trezim, ne-am folosit de toate darurile noastre; doar o minune ne-ar putea scăpa.

— Poate că am eu un mijloc — zise Perlino, căruia-i venea mintea cum vine seva în copaci primăvara.

Luă sticluța în care se afla licoarea vrăjită și se duse la grajd, urmat de Violeta și de cei trei prieteni. Aci, puse șaua pe cel mai bun cal și, mergînd cu grijă, ajunse pînă la ghereta în care dormea temnicerul, cu cheile la brîu. La zgomotul pașilor, acesta se trezi și vru să strige; însă nu deschise bine gura, că Perlino îi și aruncă în ea licoarea de aur, cu riscul să-l sufoce; dar, departe de a se plînge, temnicerul începu să zîmbească și căzu la loc pe scaun, închizînd ochii și întinzînd mîinile. Să pună mîna pe legătura de chei, să descuie gratia, s-o încuie de trei ori și să arunce în prăpastie cheile pierzaniei, ca să închidă pentru totdeauna lăcomia în închisoarea ei — nu-i luă lui Perlino mai mult de o clipă. Bietul băiat uitase de gaura cheii; atît îi e destul lăcomiei ca să scape din închisoare și să năpădească inimile oamenilor.

În sfîrșit, iată-i și pe drum, amîndoi pe același cal, Perlino înainte, Violeta la spatele lui. Ea își cuprinsese iubitul în brațe și-l strîngea tare, ca să fie sigură că-i bate mereu inima. Perlino întorcea într-una capul, să privească iar chipul iubitei sale, să regăsească zîmbetul pe care se tot temea să nu-l mai uite. Adio spaimă și fereală! Dacă veverița n-ar fi tras de cîteva ori de hățuri ca să nu lase calul să se împiedice sau să se rătăcească, cine știe dacă cei doi călători n-ar fi și acum pe drum!

Vă puteți închipui bucuria lui Cecco, o dată ce-și regăsi fiica și ginerele. Părea cel mai tînăr din casă; rîdea cît ținea ziulica, fără să știe de ce și voia să joace cu toată lumea. În așa fel își pierduse capul, că îndoi leafa funcționarilor și-i dete o pensie casierului care nu-l slujea decît de 36 de ani. Nimic nu te orbește ca fericirea. Nunta fu frumoasă, dar de data asta avură grijă să-și aleagă prietenii. De la douăzeci de leghe de jur împrejur veniră albine care aduseră o prăjitură bună cu miere; balul se sfîrși cu o tarantelă a șoarecilor și un *saltarello* de veverițe, de care multă vreme după aceea s-a pomenit la Paestum. Cînd soarele îi goni pe oaspeți, Violeta și Perlino tot mai dansau; nimic nu-i putea opri. Cecco, mai cuminte, le ținu o predică frumoasă să le dovedească limpede că nu mai erau copii și că omul nu se căsătorește ca să se distreze; ei se aruncară în brațele lui rîzînd. Un tată totdeauna e cam slab de înger; îi luă de mînă și se așternu la joc cu ei pînă seara.

⁂

— Asta-i povestea lui Perlino, nici mai bună, nici mai rea ca alta — îmi spuse, sculîndu-se, voinica mea gazdă, mișcată și ea de întîmplările pe care le istorisise.

— Și doamna Galbenilor Sunători — strigai eu — ce s-a întîmplat cu ea?

— Cine știe? răspunse Palomba. Și dac-o fi plîns sau și-o fi smuls părul jumătate,cui ce-i pasă? Totdeauna înșelăciunea ajunge să se prindă singură în laț; așa-i și trebuie.

— Și acum, domnule, mai zise ea, apăsînd pe vorbe: supa s-a servit, puișoru-i fript, macaroane-am pregătit. Sst, sst! povestea s-a sfîrșit.

O NEVASTĂ BUNĂ

Poveste norvegiană

A fost odată un om de treabă, care se numea Gudbrand; trăia într-o gospodărie singuratică și așezată pe un delușor mai depărtat; de aceea i se și spunea „Gudbrand din deal".

Acum, trebuie să știți că Gudbrand ăsta avea o nevastă minunată, lucru care se mai întîmplă uneori; dar ce e mai rar, Gudbrand știa să prețuiască asemenea comoară. De aceea, cei doi soți se și împăcau de minune, bucurîndu-se de fericirea lor, fără să le pese nici de schimbările sorții, nici de ani. Orice făcea Gudbrand, nevastă-sa și gîndise ori dorise mai dinainte, așa încît omul nu putea atinge, schimba sau muta ceva în casă, fără ca tovarășa sa să nu-i mulțumească pentru că i-a ghicit dorința și i-a luat-o înainte.

Într-o seară, cînd stăteau de vorbă amîndoi despre treburile lor și-și făceau planul, nevasta lui Gudbrand îi zise bărbatului:

— Dragul meu, am o idee: ar trebui să iei una din vacile noastre și să te duci s-o vinzi în oraș; cea care ne-ar rămîne o să ne poată da destul unt și lapte. Ce nevoie avem de banii care stau de pomană în sertare? N-avem copii, nu e mai bine să ne crutăm brațele care îmbătrînesc? O să ai și așa destul de trebăluit pe-acasă; o să găsești totdeauna destule lucruri și unelte de reparat, iar eu o să stau mai mult lîngă mata cu furca și cu fusul.

Gudbrand găsi că nevastă-sa avea dreptate, ca totdeauna; chiar a doua zi, pe o dimineață frumoasă, porni spre oraș cu vaca pe care voia s-o vîndă. Dar nu era zi de tîrg, nu găsi cumpărător.

— Foarte bine! Foarte bine! zise Gudbrand; în cel mai rău caz, sînt chit, aducîndu-mi înapoi vaca de unde am luat-o; fîn și paie am de ajuns și pentru vita asta și drumul la întoars nu e mai lung decît la dus.

Zicînd așa, luă liniștit calea spre casă.

După cîteva ceasuri, și cum se simțea și cam ostenit, se întîlni cu un om care ducea un cal la tîrg, un animal voinic, înșăuat gata și cu frîul pus. „Drumul e lung și acuși vine noaptea — gîndi Gudbrand; tot tîrînd după mine vaca nu mai ajung și mîine va trebui să o iau de la cap cu plimbarea asta. Uite un cal care mi-ar veni mai bine la socoteală; m-aș întoarce acasă mîndru ca un judecător. Și cine ar fi în culmea fericirii cînd și-ar vedea bărbatul trecînd în triumf ca un împărat roman? Nevasta lui moș Gudbrand!"

Făcîndu-și astfel socoteala, opri pe geambaș și schimbă vaca lui cu calul. Odată călare, îi cam păru rău. Gudbrand era bătrîn și greoi, calul era tînăr, sprinten și nărăvaș; după o jumătate de ceas, călărețul mergea pe jos, cu frîul petrecut pe braț și trăgînd, cu mare greu, un dobitoc cu nările în vînt, care se-ndărătnicea la fiecare piatră de pe drum.

„Proastă afacere", gîndea el, cînd tocmai dete cu ochii de un țăran care împingea înaintea lui un porc gras, bun de slănină, de-i ajungea burta la pămînt.

„Un cui de care ai nevoie face mai mult decît un diamant strălucitor care nu e bun de nimica — își zise Gudbrand; așa spune și nevastă-mea mereu."

Și schimbă calul cu porcul.

Fericită idee, dar omul nostru își făcuse socoteala fără musafirul cel nou. Musiu purcel era obosit și nu mai vroia să se urnească. Gudbrand îi vorbi, îl rugă, îl înjură: degeaba. Trase porcul de rît, îl împinse de la spate, îl lovi pe unde-l nimerea, zadarnică osteneală! Porcul rămase trîntit în praf, ca o corabie împotmolită. Gospodarul își făcea sînge rău, cînd îi trecu pe dinainte un om ducînd o capră care, cu ugerul plin, sărea, alerga, țopăia, sprintenă de-ți era mai mare dragul să te uiți la ea.

— Așa ceva îmi trebuie mie — strigă Gudbrand — mai mult îmi place capra asta așa de veselă, așa de sprintenă, decît animalul ăsta scîrbos și nătîng!

Acestea zise, și fără să se mai tocmească, dădu porcul pe capră.

Totul merse bine vreo jumătate de ceas. Jupînița cu coarne lungi ducea tîrîș pe Gudbrand, care făcea haz de nebuniile ei; dar cînd nu mai ai douăzeci de ani, obosești repede cățărîndu-te pe stînci; de aceea gospodarul, cînd întîlni un cioban care-și păzea turma, nu stătu mult la gînduri și schimbă capra pe o oaie. „Tot atît lapte o să-mi dea —se gîndi el — și, cel puțin, animalul ăsta o să stea cuminte, n-o să ne obosească nici pe nevastă-mea, nici pe mine."

Gudbrand își făcuse bine socoteala: nimeni nu-i mai blînd pe lume ca oaia. N-avea toane, nu împungea cu capul, dar nici nu pornea înainte, ci behăia mereu. Despărțită de surorile ei, voia să se întoarcă lîngă ele și, cu cît o trăgea Gudbrand, cu atît se văicărea mai jalnic.

— Dracul s-o ia de oaie proastă! strigă Gudbrand; e încăpățînată și plîngăreață, parcă ar fi nevasta vecinului meu. Cine m-o scăpa de dobitocul ăsta care behăie, se jelește și se vaietă? Cu orice preț trebuie să scap de el!

— Gata tîrgul, dacă vrei, cumetre — zise un țăran care trecea pe acolo; ia pune numai mîna pe gîsca asta grasă și arătoasă, face mai mult ca prăpădita aia de oaie care o să crape pînă-ntr-un ceas.

— Fie — zise Gudbrand — mai bine o gîscă vie decît o oaie moartă.

Și plecă cu gîsca.

Nu fu lucru ușor: pasărea era rău tovarăș de drum. Neliniștită că nu se mai simțea pe pămînt, se apăra cu ciocul, cu labele și cu aripile. Gudbrand osteni repede, luptîndu-se cu ea.

— Ptiu! zise el — gîsca e o vietate afurisită; de-aia nevastă-mea n-a vrut niciodată să țină giște pe lîngă casă.

Drept care, la prima fermă unde poposi, schimbă gîsca pe un cocoș frumos, cu pene bogate și cu pinteni zdraveni.

De data asta era mulțumit; cocoșul, drept e, din cînd în cînd cînta cu un glas prea răgușit ca să poată încînta urechile delicate; dar, cum îi legase picioarele și-l ținea cu capul în jos, pînă la urmă se lăsă în voia sorții. Singura neplăcere era că ziua era pe trecute. Gudbrand, plecat din zori, se afla seara nemîncat și fără parale. Drum tot mai avea, și încă mult: gospodarul simțea că-i slăbesc balamalele și-i chiorăie mațele de foame: trebuia să ia o hotărîre eroică. La prima cîrciumă, Gudbrand își vîndu cocoșul pe un scud și, cum îl apucase o foame de lup, îl cheltui pînă la ultimul gologan, ca să și-o potolească.

„La urma urmei — gîndi el — la ce mi-ar fi bun cocoșul, dacă aș muri de foame?“

Apropiindu-se de casă, stăpînul din deal începu să cugete la chipul ciudat în care-i mersese călătoria.

Înainte de a intra la el acasă, se opri pe la vecinul Petre Barbă-căruntă, cum i se zicea prin partea locului.

— Ei, cumetre — zise Barbă-căruntă — cum ți-au mers treburile în tîrg?

— Așa și-așa — răspunse Gudbrand; nu pot să spun că am fost prea norocos, dar nu pot nici să mă plîng.

Și-i povesti tot ce i se-ntîmplase.

— Vecine — zise Petre — bună treabă ai mai făcut și bine o să te mai primească gospodina dumitale! Cerul să te aibă în pază! Nici pentru zece scuzi n-aș vrea să fiu în pielea dumitale.

— Aș! — zise Gudbrand din deal — puteam să pat mai rău; dar acum sînt liniștit și cu sufletul împăcat. Fie că am avut dreptate, fie că nu, nevastă-mea e așa de bună, că n-o să-mi spună o vorbă de ceartă pentru tot ce-am făcut.

— Te ascult, vecine, și mă minunez, dar, să nu-ți fie cu bănat, nu cred o boabă din tot ce-mi spui.

— Vrei să punem rămășag că am dreptate? zise Gudbrand din deal. Am o sută de scuzi în sertarul dulapului, pun la bătaie douăzeci: pui și dumneata tot atît?

— Da — zise Petre — și chiar acum, pe loc.

Zis și făcut; cei doi prieteni intrară în casa lui Gudbrand.

Petre rămase la ușa odăii, să asculte ce-și spun cei doi soți.

— Bună seara, bătrînica mea — zise Gudbrand.

— Bună seara — răspunse buna femeie — dumneata ești, dragul meu? Slavă domnului! Cum ți-a mers pe ziua de azi?

— Nici bine, nici rău — zise Gudbrand. Cînd am ajuns în tîrg, n-am găsit cui să vînd vaca noastră, de aceea am schimbat-o cu un cal.

— Cu un cal! făcu femeia; bună idee, îți mulțumesc din toată inima; acum o să ne putem duce la biserică și noi cu docarul, ca atîția alții care se uită la noi de sus și nu sînt doar mai ceva decît noi. Dacă ne place nouă să avem un cal și să-l hrănim, avem dreptul, cred; nu cerem nimic de la nimeni. Unde e calul? Trebuie să-l băgăm în grajd.

— Nu l-am adus pînă aici — spuse Gudbrand; pe drum, mi-am schimbat părerea; am dat calul pe un porc.

— Ei, iaca — zise femeia — tocmai asta aș fi făcut și eu în locul matale. Îți mulțumesc de o mie de ori. Acum, cînd o să vină vecinii să mă vadă, o să am și eu, ca toată lumea, o bucățică de șuncă să le dau. Ce nevoie avem de cal? Ar fi zis lumea: „Ia te uită ce înfumurați; își închipuie că nu face de ei să meargă pe jos la biserică!“ Trebuie să punem porcul la adăpost.

— N-am adus porcul — rosti Gudbrand; pe drum l-am schimbat cu o capră.

— Bravo! zise buna femeie; ce om cuminte și înțelept ești! Cînd te gîndești bine, ce-aș fi făcut eu cu un porc? Ne-ar fi arătat lumea cu degetul; ar fi zis: „Ia uite la oamenii ăștia, tot ce cîștigă mănîncă!“ Dar cu capra mea, o să am lapte, brînză, fără să mai vorbesc de iezi. Du iute capra în staul!

— N-am adus nici capra — spuse Gudbrand; pe drum am schimbat-o cu o oaie.

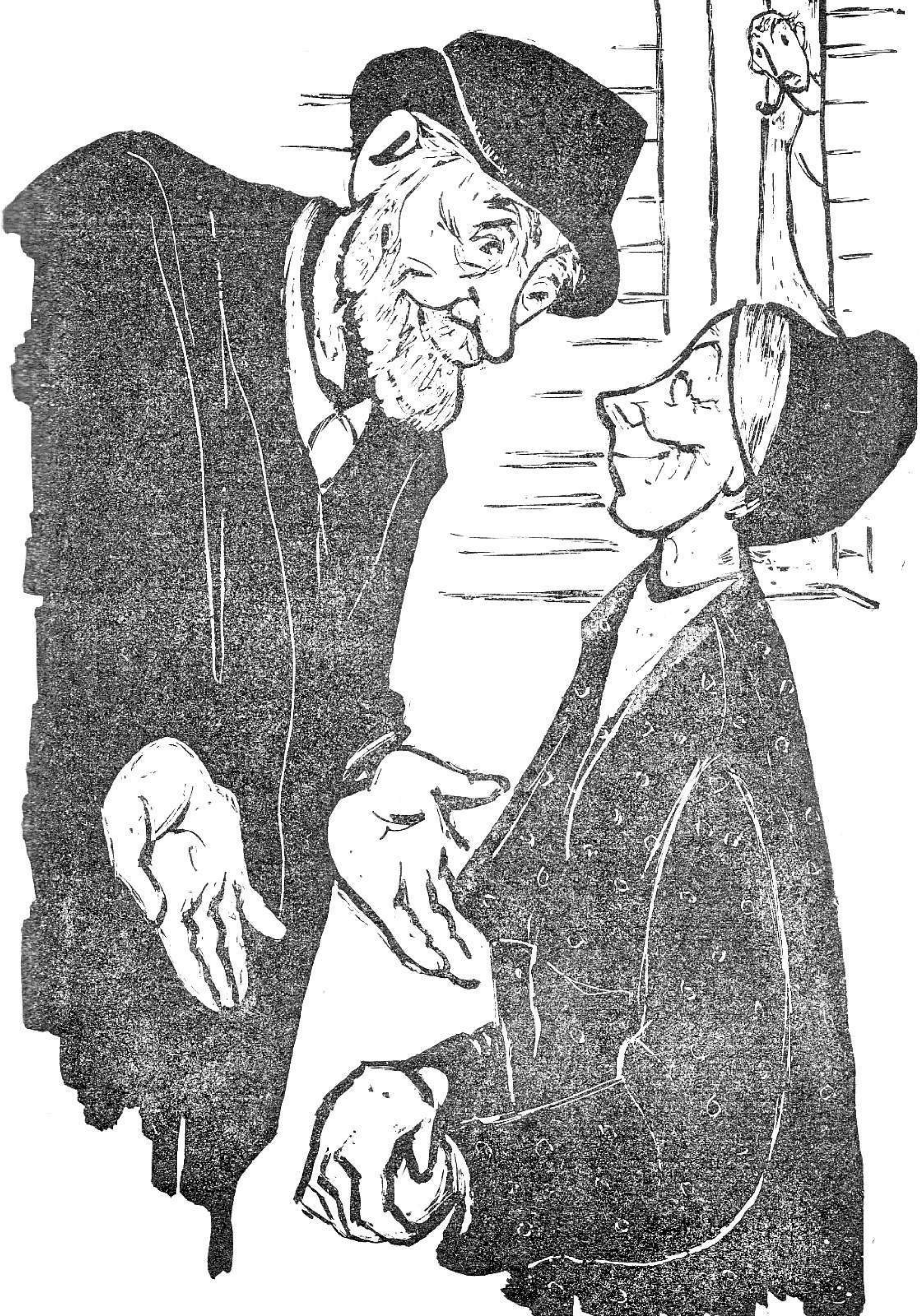

— Aşa te ştiu — strigă gospodina; pentru mine ai făcut asta! Mai sînt eu oare la vîrsta cînd să alerg prin munţi şi văi după o capră? Pe cînd o oaie are să ne dea lînă şi lapte. Du oaia în staul.

— N-am adus nici oaia — grăi Gudbrand; pe drum am schimbat-o cu o gîscă.

— Mulţumesc, mulţumesc din toată inima! zise buna femeie. Ce-aş fi făcut cu o oaie? N-am nici vîrtelniţă, nici război; e lucru greu să ţeşi şi, după ce ai ţesut, trebuie să tai, să croieşti, să coşi; de o mie de ori mai simplu e să-ţi cumperi haine de gata, cum am făcut totdeauna; în schimb o gîscă, şi o gîscă grasă, fără îndoială, chiar asta doream şi eu. Am nevoie de puf pentru pene şi de mult am poftă să mănînc într-o bună zi o gîscă friptă. Hai să închidem pasărea în coteţ!

— N-am adus nici gîsca — zise Gudbrand; pe drum am schimbat-o cu un cocoş.

— Dragul meu — zise buna femeie — eşti mai înţelept ca mine; un cocoş e un lucru bun; face mai mult decît un ceas pe care trebuie să-l întorci în fiecare săptămînă. Cocoşul îţi cîntă în fiece dimineaţă la patru şi-ţi spune că e timpul să lauzi pe domnul şi să te apuci de muncă. O gîscă, şi ce-am fi făcut cu ea? Nu mă pricep la gătit şi cît despre perne, slava domnului! e destul muşchi, mai moale ca puful; iute cu cocoşul la coteţ!

— N-am adus nici cocoşul — spuse Gudbrand; pe înserate, mă apucase o foame de lup şi am fost nevoit să vînd cocoşul pe un scud, că altfel muream de foame.

— Domnul fie lăudat, că ţi-a dat un gînd aşa de bun! zise gospodina. Orice faci, Gudbrand, e totdeauna după inima mea. Ce nevoie avem noi de cocoş? Doar sîntem stăpîni pe noi, cred; nimeni n-are să ne poruncească; putem sta în pat cît de tîrziu poftim. Iată-te acasă, dragul meu, sînt fericită şi n-am nevoie decît de un singur lucru: anume să te simt lîngă mine.

Atunci Gudbrand deschise uşa.

— Ei, vecine Petre, ce zici? Du-te de adu cei douăzeci de scuzi.

Şi-şi sărută bătrîna soţie pe amîndoi obrajii cu tot atîta bucurie şi cu tot atîta dragoste ca şi cum ea n-ar fi avut decît douăzeci de ani.

POVESTEA VECINULUI PETRE

Poveste norvegiană

Petre Barbă-căruntă nu semăna de loc cu vecinul Gudbrand; era băţos, poruncitor, supărăcios şi n-avea răbdare nici cît un cîine căruia îi iei osul sau cît o pisică pe care o strîngi de gît. Ar fi fost curat de nesuferit, dacă cerul, în îndurarea sa, nu i-ar fi dat o nevastă pe potriva lui. Era încăpăţînată, cicălitoare, certăreaţă, acră, totdeauna gata să tacă dacă bărbatu-său nu spunea nimic, şi să ţipe de cum deschidea el gura. Mare noroc pe Barbă-căruntă să dea peste aşa comoară! Fără nevastă-sa, ar fi ştiut el vreodată că răbdarea nu-i meritul proştilor şi că blîndeţea e cea dintîi dintre virtuţi?

Într-o zi, pe vremea cositului, pe cînd se întorcea acasă după o muncă grea de 15 ceasuri, mai furios ca de obicei, cerîndu-şi supa care nu era gata, înjurînd, spumegînd şi blestemînd femeile şi lenea lor, nevastă-sa îi spuse:

— Doamne sfinte! Petre, uşor îţi vine să vorbeşti aşa! Nu vrei cumva să schimbăm? Mîine cosesc eu în locul tău; tu o să vezi de gospodărie în locul meu. O să vedem care din doi o să aibă mai mult de furcă şi o să se descurce mai bine.

— S-a făcut! strigă Petre; trebuie ca, o dată pentru totdeauna, să ştii pe pielea ta cîte suferă un biet bărbat; asta o să te înveţe cum să te porţi; e o lecţie de care ai nevoie.

A doua zi, la revărsatul zorilor, femeia plecă, cu grebla pe umăr, cu secera în mînă, fericită că vede soarele şi cîntînd cît o ţinea gura, ca o ciocîrlie.

Cine credeți că fu cam mirat cînd se pomeni singur acasă? Petre Barbă-căruntă; dar nu vroia să rămînă de căruță. De aceea începu să bată putineiul, de parcă toată viața n-ar fi făcut altceva.

Te înfierbînți repede cînd te apuci de o muncă nouă. Lui Petre i se uscase gîtul; coborî în pivniță să scoată bere din butoi. Tocmai pusese canaua și era gata să deschidă pana, cînd auzi un grohăit deasupra capului: era porcul care răsturna totul prin bucătărie.

— S-a dus untul meu! strigă Barbă-căruntă.

Și unde mi-ți urcă scara tot cîte patru trepte o dată, cu pana în mînă. Ce-i văzură ochii! putineiul răsturnat, smîntîna pe jos și porcul tăvălindu-se într-un lac de lapte.

Și unul mai înțelept ca el, și tot și-ar fi pierdut răbdarea. Petre sări la animal, care o luă la sănătoasa, grohăind. Dar n-o nimeri hoțul, căci stăpînu-său îl prinse în treacăt și-i trase în tîmplă una cu pana, cu atîta sete, încît îl lăsă mort pe loc.

Trăgîndu-și înapoi unealta însîngerată, lui Petre îi veni în gînd că nu închisese caneaua și berea curgea într-una; dete fuga în pivniță. Noroc că berea nu mai curgea. Drept e că nici nu mai rămăsese vreo picătură în butoi.

Trebuia s-o ia de la capăt și să bată putineiul, dacă voia să prînzească. Petre se întoarse la bucătărie; mai era smîntînă destulă ca să poată drege neajunsul de azi dimineață. Iată-l dar din nou, bătînd de mai mare dragul; tot bătînd, se gîndi, deși cam tîrziu, că vaca era tot în staul și nu-i dăduse nici de băut, nici de mîncat, cu toate că soarele era sus pe cer. Pe dată, iată-l gata să dea fuga la grajd, dar întîmplarea dinainte îl învățase minte.

„Colea — gîndi el — e copilașul care umblă de-a bușilea pe jos; dacă las putineiul, o să-l răstoarne, lacomul de el; într-o clipită se poate întîmpla o nenorocire.“

Așadar, luă putineiul în spate și se duse să scoată apă din puț ca să adape vaca.

Puțul era adînc, gălețile nu intrau în apă; Petre, care-și pierdea răbdarea, opinti frînghia în jos, ca să termine o dată. Buf! laptele îi curse în cap, înainte de a cădea în puț.

— Hotărît lucru — zise Petre — n-o să fie unt astăzi; să vedem de vacă; e prea tîrziu ca s-o duc la pășune, dar pe acoperișul casei a crescut o mulțime de iarbă, pe care n-a cosit-o nimeni. Vita noastră n-o să fie în pagubă dacă rămîne acasă.

După ce scoase vaca din staul, nu-i fu greu s-o urce pe acoperiș: casa, clădită într-o scobitură, era aproape la înălțimea pămîntului; potrivi o scîndură lată și iată vaca intrată la largul ei în pășunea cea de pe acoperiș.

Petre nu era să rămînă pe acoperiș să păzească vita; trebuia să facă fiertura și s-o ducă secerătorilor la cîmp; dar era om prevăzător și nu voia să-și primejduiască vaca, să-și frîngă oasele; de aceea o legă cu o frînghie

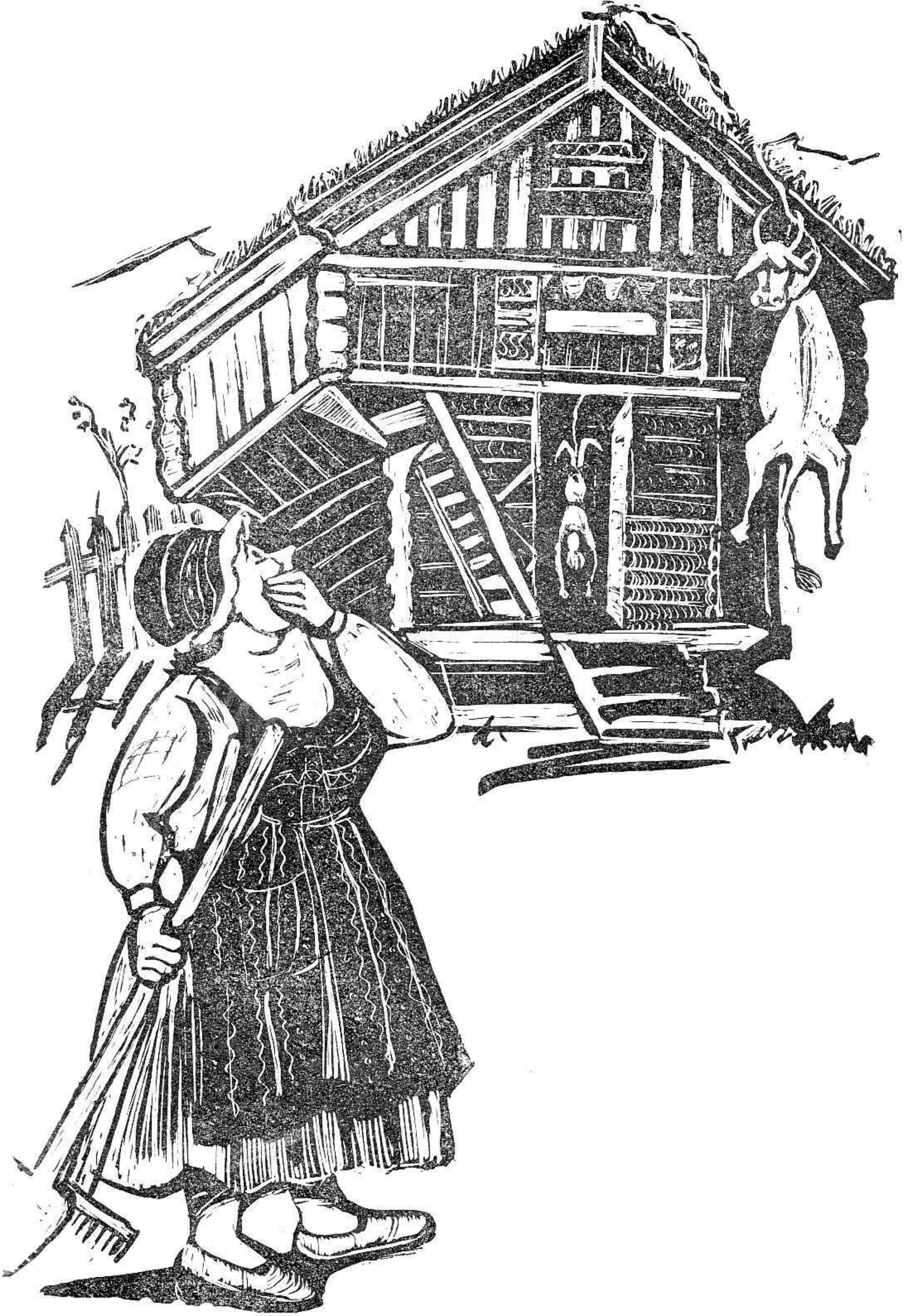

de gît, dete drumul, cu grijă, funiei pe coşul bucătăriei, după care cînd fu gata se întoarse în casă, legîndu-şi frînghia de picior. „În felul ăsta — gîndi el — sînt sigur că vita o să stea liniştită şi că n-o să i se întîmple nimic rău.“

Pregăti atunci ceaunul, puse o bucată zdravănă de slănină, zarzavaturi şi apă, îl puse pe vreascuri, scăpără din amnar şi suflă în foc, cînd, odată, buf! iată că vaca alunecă de pe acoperiş şi-l trase şi pe gospodarul nostru în sus pe coş, cu capul în jos şi cu picioarele în sus. Cine ştie unde s-ar fi oprit, dacă norocul lui n-ar fi făcut să-i stea în drum un drug gros de fier. Şi uite-i pe amîndoi spînzuraţi, vaca afară, Petre înăuntru, amîndoi între cer şi pămînt şi zbierînd cît îi ţinea gura.

Noroc însă că nici gospodina nu era mai răbdătoare ca bărbatu-său. După ce aşteptase trei clipe să vadă dacă-i aduce fiertura la ceasul hotărît, alergă acasă, ca şi cum ar fi luat foc. Cînd văzu vaca spînzurată, luă securea şi tăie frînghia. Mare bucurie pe bietul dobitoc cînd se pomeni iar pe singura podea care-i plăcea. Norocul n-a fost mai mic nici pentru Petre, care n-avea obiceiul să se uite la cer cu picioarele în sus. Căzu cu capul drept în ceaun. Dar era scris să-i meargă toate bine în ziua asta: focul nu se aprinsese, apa era rece, ceaunul doar aninat, aşa încît Barbă-căruntă scăpă cu faţa curată din încercarea asta aşa de grea, fără alt necaz decît fruntea zdrelită, nasul jupuit şi amîndoi obrajii zgîriaţi. Slavă domnului: numai oala cu mîncare s-a făcut praf!

Cînd intră gospodina în bucătărie şi-şi văzu bărbatul, foarte ruşinat şi plin de sînge, strigă punîndu-şi mîinile în şolduri:

— Ei, cine are totdeauna dreptate în casă? Am cosit, am strîns fînul: uite-mă tot ca ieri, şi dumneata, domnule bucătar, domnule văcar, domnule gospodar, unde e untul, unde e porcul, unde e vaca, unde e prînzul? Dacă n-a murit şi copilul, sigur că nu e meritul dumitale! Sărăcuţul de tine, dacă n-ar fi maică-ta!

Zicînd aşa, începu să plîngă cu hohote, avea şi nevoie. Nu e sensibilitatea triumful femeii şi lacrimile nu sînt triumful sensibilităţii?

Petre primi furtuna în tăcere şi bine făcu; resemnarea şade bine inimilor mari. Dar, după cîteva zile, vecinii băgară de seamă că-şi schimbase deviza casei. În loc de două mîini împreunate care duceau o inimă legată cu o panglică albastră şi din care ieşea o flacără veşnică, zugrăvise pe frontispiciu un stup înconjurat de albine, cu inscripţia următoare, săpată de jur împrejur:

Albina-i rea la-nţepătură,
Dar şi mai rea e reaua gură.

Atît i-a fost toată răzbunarea pentru ziua aceea; dracul n-a rămas însă păgubaş din asta.

POVESTEA LUI CUCURIGU

Poveste spaniolă

A fost odată o găină frumoasă care făcea pe cucoana mare în poiata unui fermier bogat; era înconjurată de o familie numeroasă, care piuia pe lîngă ea și cel care țipa mai tare și-i smulgea mai iute grăunțele din cioc, era un pui mic, pocit și schilod. Și tocmai pe el îl iubea mai mult mamă-sa: așa sînt toate mamele: cei pe care îi iubesc mai cu foc sînt cei mai urîți. Stîrpitura asta nu avea întreg în ea decît un ochi, o labă și o aripă: ai fi zis că Solomon și-a executat sentința cea de pomină asupra lui Cucurigu (așa se chema individul ăsta slăbănog) și l-a tăiat în două cu ascuțitul sabiei sale vestite. Cînd e cineva chior, șchiop și ciung, are cele mai bune motive să fie modest; prăpăditul acesta din Castilia era însă mai mîndru decît tată-său, cocoșul cu pintenii cei mai frumoși, cel mai elegant, cel mai viteaz și cel mai galant din cîți s-au pomenit vreodată de la Burgos pînă la Madrid. Se credea o minune de grație și de frumusețe, își petrecea o bună parte din zi oglindindu-se în pîrîu. Dacă vreunul din frații lui îl lovea din greșeală, îi căuta gîlceavă, îi zicea că e invidios și gelos și-și primejduia în bătaie singurul ochi ce-i rămăsese; dacă găinile cotcodăceau cînd îl vedeau, ziceau că o fac doar ca să-și ascundă ciuda, că el nu binevoia nici măcar să se uite le ele.

Într-o zi, cînd îngîmfarea i se suise la cap mai mult ca de obicei, spuse mamei sale:

— Ascultați-mă, doamnă: Spania mă plictisește, mă duc la Roma; vreau să văd pe papa și pe cardinali.

— Ce-ți trece prin minte, copilul meu! strigă biata găină. Cine ți-a băgat în cap asemenea trăsnaie? Niciodată în familia noastră n-a plecat cineva din țara lui; de aceea și sîntem noi mîndria neamului nostru; putem să ne numărăm străbunii. Unde ai să mai găsești tu o curte ca asta, duzi să te umbrească, coteț văruit, bălegar minunat, viermi și grăunțe peste tot, frați să te iubească și trei cîini să te apere de vulpe? Crezi că, la Roma chiar, n-ai să duci dorul belșugului și huzurului vieții de aici?

Cucurigu ridică din aripa cea ciungă, în semn de dispreț.

— Mamă — zise el — ești o femeie de treabă; totul pare frumos pentru cel care n-a părăsit niciodată gunoiștea de acasă, eu însă am destulă minte să văd că frații mei nu sînt isteți și verii mei sînt țărănoși. Geniul meu se înăbușă în această văgăună, vreau să cutreier lumea și să fac avere.

— Dar, fiule — reluă biata cloșcă — te-ai privit vreodată în băltoacă? Nu știi că-ți lipsește un ochi, o labă și o aripă? Ca să faci avere trebuie ochi de vulpe, gheară de păianjen și aripi de vultur. Cum pleci de aici, ești pierdut.

— Mamă — spuse Cucurigu — cînd o găină scoate din ou o rață, totdeauna se sperie cînd o vede dînd fuga la apă. Nu mă cunoașteți. Rostul meu este să izbutesc în viață prin darurile și prin istețimea mea; trebuie să am în juru-mi privitori, care să fie în stare să guste însușirile ființei mele; locul meu nu este printre făpturi de rînd.

Cînd văzu găina că orice sfat e zadarnic, zise lui Cucurigu:

— Fiule, ascultă cel puțin ultimele sfaturi ale mamei tale. Dacă te duci la Roma, caută să nu treci prin fața bisericii Sf. Petru; sfîntul, pe cît se spune, nu prea are la inimă cocoșii, mai ales cînd cîntă. Fugi și de anumiți oameni cărora li se spune bucătari și ajutori de bucătari; ai să-i recunoști după boneta albă, șorțul suflecat și după teaca de cuțit pe care o poartă la brîu. Sînt niște asasini cunoscuți care ne urmăresc fără milă, ne taie gîtul fără să ne lase timp nici să zicem „miserere"[1]! Și acum, copilul meu — adăugă ea ridicînd laba — primește binecuvîntarea mea.

Cucurigu se făcu că nu vede în ochii mamei lucind o lacrimă; tot atît de puțin se sinchisi și de tatăl său, care totuși își înălță creasta în vînt și parcă-l chema. Fără să-i pese de cei pe care-i lăsa în urma lui, nerecunoscătorul se strecură pe poarta întredeschisă; abia ieși afară, că și bătu din aripă și cîntă de trei ori, pentru a-și sărbători libertatea: Cucurigu! cucurigu! cucurigu!

Tot alergînd prin cîmpii, jumătate zburînd, jumătate sărind, ajunse la albia unui pîrîu pe care-l secase soarele. Totuși, prin nisip se mai vedea un fir de apă, dar așa de subțire, că două frunze uscate care căzuseră îl opreau din cale.

---

[1] Îndurare (în limba latină în text). (n.t.)

Cînd pîrîul zări pe călătorul nostru, îi zise:

— Prietene, vezi cît sînt de slab; n-am nici măcar putere să iau frunzele astea care-mi astupă drumul, cu atît mai puţin să le ocolesc, căci sînt istovit. Cu o singură lovitură de cioc, tu poţi să-mi dai din nou viaţă. Nu sînt un nerecunoscător; dacă-mi faci un bine, te poţi bizui pe recunoştinţa mea în prima zi de ploaie, cînd apa cerului îmi va fi redat puterile.

— Glumeşti! rîse Cucurigu. Am eu mutra unui măturător de şanţuri? Adresează-te celor de o seamă cu tine — adăugă el; şi cu laba cea bună, sări peste firul de apă.

— O să-ţi aduci aminte de mine cînd te-i aştepta mai puţin! murmură apa, dar cu un glas aşa de slab, că înfumuratul n-o auzi.

Puţin mai departe, jupînul cocoşel zări vîntul doborît la pămînt şi gîfîind rău.

— Dragă Cucurigu — îi spuse el — vino-mi în ajutor; pe lumea asta avem nevoie unii de alţii. Vezi în ce hal m-a adus căldura zilei. Eu, care în alte vremuri dezrădăcinam măslinii şi umflam mările, iată-mă acum prăpădit de căldură. M-am lăsat să mă fure somnul adus de parfumul trandafirilor ăstora cu care mă jucam, şi iată-mă la pămînt, aproape leşinat. Dacă ai vrea să mă ridici numai de două degete de la pămînt cu ciocul şi să-mi faci puţin vînt cu aripa, aş avea puterea să mă ridic pînă la norii aceia albi pe care-i văd colo sus, purtaţi de un frate al meu şi aş primi de la familia mea ceva ajutoare, care mi-ar îngădui să trăiesc pînă ce-oi moşteni pe primul uragan.

— Monseniore — răspunse afurisitul de Cucurigu — excelenţa voastră nu o dată a făcut haz, jucîndu-mi tot felul de renghiuri. Nu-s nici opt zile de cînd, strecurîndu-se hoţeşte în spatele meu, măria voastră s-a desfătat deschizîndu-mi coada evantai şi m-a făcut de rîs în faţa lumii. Răbdare, aşadar, prea stimate prieten, cînd cineva îşi bate joc de alţii, îi vine şi lui rîndul; îi prinde bine să se pocăiască şi să înveţe să respecte unele persoane care, prin naştere, frumuseţe şi minte, ar trebui să fie la adăpost de glumele vreunui nătărău.

După aceste vorbe, Cucurigu, înfoindu-se, se apucă să cînte cu glasul cel mai spart cu putinţă: Cucurigu, cucurigu, cucurigu! şi-şi văzu mîndru de drum.

Pe un ogor cosit proaspăt, unde plugarii făcuseră grămezi buruienile plivite, ieşea fum dintr-o grămadă de neghină şi săbiuţă. Cucurigu se apropie, cu gînd să ciugulească şi văzu o flăcăruie care înnegrea cotoarele încă verzi fără să le poată aprinde.

— Dragă prietene — strigă flacăra noului venit — soseşti tocmai la timp ca să-mi scapi viaţa; din lipsă de hrană mă prăpădesc. Nu ştiu pe unde îşi pierde vremea vărul meu vîntul, că aşa-mi face totdeauna;

adu-mi cîteva fire de paie uscate, să mai aprind un suflet. N-o să faci bine unei nerecunoscătoare.

„Stai tu — zise Cucurigu în gîndul lui — o să-ți fac eu un bine, așa cum meriți, nerușinato, care îndrăznești să mi te adresezi mie!" Și, o dată puiul și sări pe grămada de buruieni jilave și o apăsă așa de tare pe pămînt, încît nu se mai auzi pîrîitul flăcăruii și nu mai ieși fum de loc. După care, jupînul, cum avea obicei, începu să cînte de trei ori: Cucurigu, cucurigu, cucurigu! Apoi bătu din aripă, de parcă ar fi împlinit isprăvile lui *Amadis*[1].

Tot alergînd, tot cîrîind, Cucurigu ajunse în sfîrșit la Roma; acolo duc toate drumurile. Abia intră în oraș și alergă drept la biserica cea mare a Sf. Petru. S-o admire nici nu-i trecea prin minte; se așeză în fața ușii principale și, cu toate că, pierdut în mijlocul colonadei, nu părea nici cît o muscă, se ridică în pinten și începu să cînte: Cucurigu, cucurigu, cucurigu! numai ca să-i facă în necaz sfîntului și să nu asculte de maică-sa.

Nu terminase bine însă și un soldat din garda Sf. Părinte, care îl auzi țipînd, puse mîna pe neobrăzat și-l duse acasă la el ca să-l facă friptură.

— Na — zise soldatul, arătînd pe Cucurigu gospodinei sale — adă niște apă fiartă să jumulim pe păcătosul ăsta!

— Iertare, iertare, doamnă Apă! strigă Cucurigu. Apă blîndă, apă bună, tu, cel mai frumos și cel mai bun lucru din lume, îndurare, nu mă opări!

— Dar ție ți-a fost milă de mine, cînd te-am rugat cu cerul, cu pămîntul, nerecunoscătorule? răspunse Apa, care fierbea de mînie. Dintr-o dată îl scăldă de sus pînă jos și nu-i lăsă nici un fir de puf pe trup.

Soldatul luă atunci pe nenorocitul pui și-l puse pe grătar.

— Focule, nu mă arde! strigă Cucurigu. Părinte al luminii, frate al soarelui, văr al diamantului, cruță pe un nenorocit, stăpînește-ți fierbințeala, astîmpără-ți flacăra, nu mă pîrpăli!

— Ție ți-a fost milă de mine cînd te rugam cu cerul, cu pămîntul, nerecunoscătorule? răspunse focul care scăpăra de mînie; și cu o limbă de flăcări îl prefăcu pe Cucurigu într-un cărbune.

Cînd soldatul își văzu friptura în așa hal, luă puiul de picior și-l aruncă pe fereastră. Vîntul îl duse pe o grămadă de gunoi.

— O, vîntule — murmură Cucurigu, care tot mai respira — zefir binefăcător, adiere protectoare, iată-mă pocăit de nebuniile și îngîmfarea mea; lasă-mă să mă odihnesc pe gunoiul ăsta părintesc!

---

[1] Amadis — erou al romanului cavaleresc spaniol „Amadis de gaule" (1508). (n.t.)

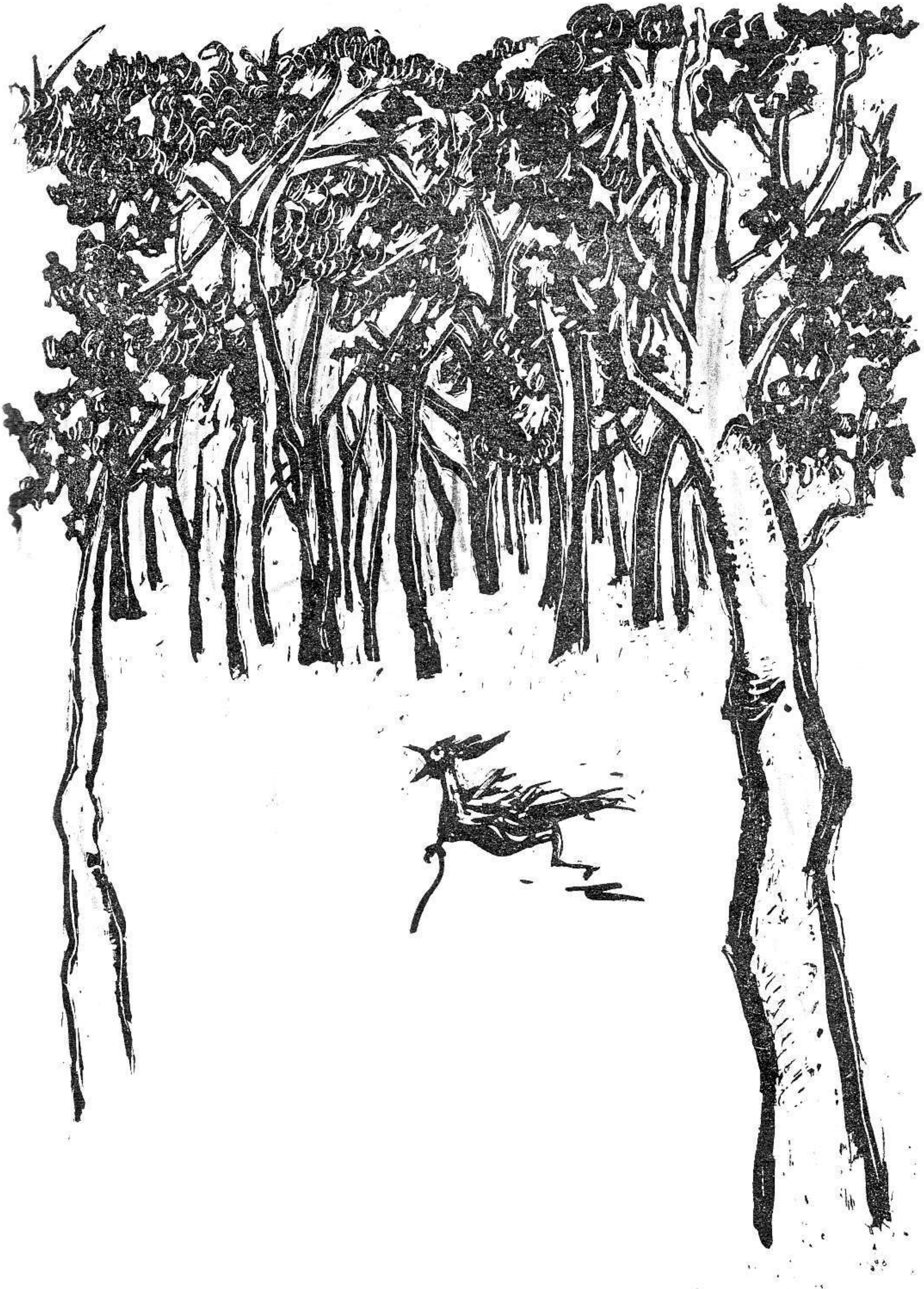

— Să te odihneşti! mugi vîntul. Stai tu, să-ţi arăt eu cum mă port cu nerecunoscătorii! Şi dintr-o suflare îi făcu vînt aşa de sus, încît Cucurigu, în cădere, se înfipse în vîrful unei clopotniţe.

Aci îl aştepta Sf. Petru. Cu mîna lui, sfîntul ţintui pe Cucurigu pe cea mai înaltă clopotniţă din Roma. Şi în ziua de azi mai e arătat călătorilor. Oricît de sus e aşezat, totuşi toţi îl dispreţuiesc, fiindcă se învîrteşte după cel mai uşor vînt. E negru, uscat, jumulit, bătut de ploi; nu-l mai cheamă Cucurigu, ci Sfîrlează; aşa-şi plăteşte şi-şi va plăti în veci neascultarea faţă de mama sa, îngîmfarea, obrăznicia şi, mai ales, răutatea.

YVON ŞI FINETA

Poveste bretonă

A fost odată în Bretania un nobil care se numea baronul de Kerver. Conacul lui era cel mai frumos din ţinutul acela. Era un castel mare în stil gotic, numai ogive; zidurile erau dăltuite ca o dantelă; de departe părea o viţă de vie îmbrăcînd o boltă. La primul cat, ferestrele pictate în culori şi ornamente aveau în faţa lor balcoane; către răsărit erau şase şi către apus şase. Dimineaţa, cînd baronul, călare pe iapa sa cea gălbuie, pleca spre pădure, urmat de prepelicarii lui, da bineţe la fiecare fereastră cîte uneia dintre fiicele sale, care, cu o carte de rugăciuni în mînă, se ruga lui dumnezeu pentru casa de Kerver. Cu părul blond, cu ochii albaştri cum stăteau cu mîinile împreunate, parcă erau şase madone în altarele lor de azur. Seara, cînd soarele asfinţea şi se întorcea şi baronul acasă, după ce îşi văzuse domeniile, de departe zărea, la ferestrele dinspre soare-apune, şase feciori cu părul negru, cu privirea cutezătoare, nădejdea şi fala familiei. Păreau şase cavaleri sculptaţi la intrarea unei biserici. De aceea, la zece leghe de jur împrejur, dacă voiau să pomenească de un tată fericit şi de un baron puternic, prietenii, ca şi duşmanii, îl numeau pe baronul de Kerver.

Castelul n-avea decît 12 ferestre şi baronul avea 13 copii. Cel din urmă, care nu-şi avea un loc al său, era un băiat frumos de 16 ani, anume Yvon. Ca de obicei, era şi cel mai iubit.

Dimineaţa, la plecare, seara la întoarcere, baronul găsea totdeauna în pragul casei pe Yvon, care aştepta să-l îmbrăţişeze. Cu părul lui blond şi lung lăsat pe spate, cu mijlocul zvelt, cu aerul lui ştrengăresc şi mişcările iuţi, Yvon era iubit de toţi bretonii. La 12 ani se luptase cu curaj şi omorîse un lup cu lovituri de secure; de aceea îl şi porecliseră Fără-Frică. Îşi merita numele, căci nici n-a fost vreodată un suflet mai curajos.

Într-o zi, cînd baronul rămăsese acasă să se odihnească şi petrecea, întrecîndu-se în ruperea lăncii cu scutierul său, Yvon intră în sala de arme îmbrăcat de drum şi îngenunche:

— Stăpîne şi tată — zise el baronului — îţi cer binecuvîntarea, căci îmi iau rămas bun. Casa Kerverilor are destui cavaleri şi n-are nevoie de un copil; e timpul să-mi caut norocul. Vreau să pornesc departe, să-mi încerc braţul şi să-mi fac un nume.

— Ai dreptate, Fără-Frică — răspunse baronul, mai mişcat decît ar fi vrut să se arate. Nu te opresc; n-am dreptul să te opresc, dar eşti foarte tînăr, copilul meu; poate că ar fi fost mai bine să mai rămîi un an cu noi.

— Am 16 ani, tată; la vîrsta asta, dumneata te şi luptaseşi cu un Rohan; n-am uitat că blazonul nostru este un *licorn* spintecînd un leu şi că deviza noastră e: *înainte*! Nu vreau să ajungă Kerverii să roşească de ultimul lor copil!

Yvon primi binecuvîntarea tatălui său, strînse mîna fraţilor, îşi sărută surorile, îşi luă rămas bun de la vasalii care plîngeau şi porni la drum, cu inima uşoară.

Pe drum, nimic nu-l oprea: de era rîu, îl trecea înot; de era munte, îl urca; pădurea o străbătea, luîndu-se după soare: „Înainte, Kerveri!" striga de cîte ori întîlnea vreo piedică şi, de voie, de nevoie, mergea tot drept înainte.

De trei ani cutreiera lumea, făcînd isprăvi vitejeşti; aci învingător, aci învins, mereu vesel şi îndrăzneţ, cînd i se propuse să plece la luptă împotriva duşmanului. Yvon îşi luă 12 tovarăşi viteji, tocmi o corabie micuţă şi, la catargul cel mare înălţă un steag de luptă albastru, cu licornul şi deviza Kerverilor.

Marea era liniştită, vîntul prielnic, noaptea senină: Yvon, culcat pe punte, se uita la stele şi căuta pe cea care-şi tremura lumina deasupra conacului părintesc. Deodată, corabia se lovi de o stîncă; se auzi o pîrîitură groaznică; toate catargele căzură ca nişte putregaiuri, un val grozav se năpusti peste punte şi luă cu el tot ce se afla acolo.

— Înainte, Kerveri! strigă Yvon, îndată ce ieşi deasupra apei; şi începu să înoate aşa de liniştit, de parcă s-ar fi scăldat în şanţurile din jurul bătrînului castel.

Din fericire, răsări luna; Yvon zări la oarecare depărtare o pată neagră în mijlocul valurilor argintii: pămîntul. Se apropie de el, nu fără greutate şi, în sfîrşit, se urcă pe ţărm. Pătruns de umezeală pînă în măduva oaselor, sleit de puteri, gîfîind, se tîrî pe nisip şi fără să-şi mai bată capul, îşi făcu rugăciunea şi adormi.

II

Dimineaţa, cînd se trezi, Yvon încercă să cerceteze ţinutul unde îl aruncase întîmplarea. Zări în depărtare o casă mare cît o catedrală, cu nişte ferestre înalte de 50 de picioare. O zi întreagă merse pînă să ajungă la ea, şi în cele din urmă se găsi în faţa unei porţi uriaşe, cu un ciocan aşa de greu, încît nu-l putea ridica mînă de om.

Yvon luă un bolovan şi începu să bată în poartă.

— Intră — zise un glas care răsună ca mugetul unui bou; în aceeaşi clipă, uşa se deschise şi micul breton se pomeni faţă în faţă cu un uriaş, care n-avea mai puţin de 40 de picioare.

— Cine eşti tu şi ce cauţi aici? zise uriaşul, luînd pe îndrăzneţul tînăr de guler şi ridicîndu-l de la pămînt ca să-l poată vedea mai bine.

— Mă cheamă Fără-Frică şi-mi caut norocul — răspunse Yvon uitîndu-se la nămestenie cu o privire cutezătoare.

— Ei bine, viteazule Fără-Frică, norocul ţi l-ai găsit — făcu uriaşul în bătaie de joc — am nevoie de o slugă, te iau în serviciu. Ai să intri pe loc în slujbă. Iacă, a venit timpul să-mi duc turma la păscut; tu o să faci curat în grajd. Nu-ţi dau altceva de lucru — urmă el, rîzînd pe sub mustaţă; vezi că sînt un stăpîn bun. Fă-ţi datoria şi mai ales nu cotrobăi prin casă, dacă ţi-e dragă viaţa.

„Cu adevărat, am un stăpîn bun; munca nu e grea — gîndi Yvon după ce plecă uriaşul. Am tot timpul să mătur grajdul. Ce să fac deocamdată, ca să-mi treacă de urît? Dacă aş da o raită prin casă? De vreme ce mă opreşte s-o văd, înseamnă că e ceva de văzut."

Intră în prima încăpere; era acolo un cămin mare, cu o căldare agăţată de cîrligul vetrei. Căldarea fierbea, şi cu toate astea pe vatră nu era foc.

„Ce-o fi asta? — îşi zise bretonul; aici se ascunde o taină!"

Îşi tăie o şuviţă de păr, o muie în căldare şi cînd o scoase, şuviţa se făcuse de aramă.

— Aha! strigă el — ăsta e un soi nou de ciorbă; dacă ai înghiţi-o, ţi-ai căptuşi stomacul cu o platoşă.

Trecu în a doua odaie; şi aici era o oală agăţată în cîrlig, care fierbea fără foc. Yvon muie o şuviţă de păr şi cînd o scoase, era de argint.

„În casa Kerverilor — îşi spuse el în gînd — n-o fi aşa de preţioasă supa, dar poate că are gust mai bun."

După aceea, intră în a treia odaie. Şi aici se afla o oală agăţată de un cîrlig şi fierbea fără foc. Yvon îşi muie o şuviţă de păr şi o scoase muiată în aur. Strălucea aşa de tare, de parcă era o rază de soare.

— Bun! strigă voinicul — la noi în Bretania e o zicătoare bătrînească: *Din rău în mai rău*; aici e tocmai dimpotrivă: Din bine în mai bine. Ce-oi mai găsi oare în a patra odaie, o ciorbă de diamante?

Deschise uşa şi în faţa ochilor i se ivi ceva mai minunat decît nestematele. Era o fată nespus de frumoasă, încît, atunci cînd o văzu, Yvon, uluit, îngenunche.

— Nenorocitule! strigă ea cu glas tremurător — ce faci aici?

— Sînt de-al casei — răspunse bretonul — azi dimineaţă m-a luat în slujbă uriaşul.

— Slujbă la el! spuse fata. Cerul să te scape cît mai curînd de ea!

— Dar de ce? zise Yvon. Am stăpîn bun, munca nu-i grea. O dată ce-oi mătura grajdul, am terminat treaba.

— Da, şi cum ai de gînd să faci una ca asta? spuse străina. Dacă vei face ca toată lumea, pentru fiecare furcă de gunoi pe care o vei scoate pe uşă, o să intre zece pe fereastră. Dar o să-ţi spun eu ce trebuie să faci. Întoarce furca, rîneşte cu coada ei şi tot bălegarul o să se ducă singur, într-o clipă.

— Am să te ascult — grăi Yvon; şi zicînd aşa, se aşeză lîngă fată şi se puse la vorbă cu ea. Era fata unei zîne, pe care ticălosul de uriaş o luase roabă. Între tovarăşii de suferinţă, prietenia nu se leagă greu. Nu trecuse bine ziua şi Fineta (aşa o chema pe străină) şi cu Yvon se şi făgăduiseră unul altuia, cînd or putea scăpa de groaznicul lor stăpîn. Greutatea era să găsească în ce chip să scape.

Cînd stai aşa de vorbă, ceasurile trec iute; seara se lăsa; Fineta spuse noului ei prieten să plece, sfătuindu-l să cureţe grajdul pînă a nu veni uriaşul.

Yvon luă furca din cui şi, fără să se mai gîndească, vru să se folosească de ea aşa cum văzuse că făceau la vechiul lor castel; însă o brodi rău şi iute-iute i se înfundă, căci, cît ai clipi, se făcu în grajd atîta gunoi, încît bietul băiat nici nu mai avea loc. Atunci făcu aşa cum îi spusese Fineta: întoarse furca şi curăţi cu coada ei. Într-o clipă, grajdul fu aşa de curat, de parcă niciodată n-ar fi intrat vite în el.

După ce sfîrşi treaba, Yvon se aşeză pe o bancă lîngă uşa casei. Cum zări pe uriaş, ridică nasul în vînt şi începu să-şi legene picioarele, cîntînd un cîntec de acasă.

— Ai curăţit grajdul? întrebă uriaşul încruntînd sprîncenele.

— Gata tot, stăpîne — răspunse Yvon, fără să se mişte.

— O să vedem noi asta — răcni uriaşul; el intră în grajd bombănind, găsi toate la locul lor şi ieşi furios. Ai văzut-o pe Fineta mea — strigă el — şiretlicul ăsta nu l-ai scos tu din capul tău!

— Ce-i aia, Pefineta? zise Yvon, căscînd gura şi închizînd ochii. E vreo dihanie de pe aici? Stăpîne, arată-mi-o şi mie!

— Taci din gură, dobitocule — răspunse uriaşul; ai s-o vezi, şi încă prea curînd.

A doua zi, uriaşul îşi strînse oile ca să le ducă la păşune, dar, înainte de plecare, îi porunci lui Yvon să se ducă, în timpul zilei, să-i aducă acasă calul, care era la păscut, la munte.

— După asta — îi spuse el rîzînd pe sub mustaţă — poţi să te odihneşti cît e ziulica de lungă. Vezi ce stăpîn bun sînt! Fă-ţi treaba şi, mai ales, nu cotrobăi prin casă, că de unde nu, îţi tai capul.

Yvon lăsă pe Ciclop[1] s-o ia înainte, făcînd cu ochiul.

— Vezi bine — zicea el printre dinţi — eşti un stăpîn bun; nu te prea prăpădeşti de deşteptăciune, dar, cu toate ameninţările tale, tot o să intru în casă şi o să stau de vorbă cu Fineta ta; rămîne de văzut dacă Fineta ta n-o să fie mai degrabă a mea decît a ta.

Dete fuga în odaia fetei.

— Ura! strigă el intrînd; n-am nimic altceva de făcut toată ziua, decît să mă duc la munte, să aduc de acolo calul.

— Foarte bine — îi zise Fineta; şi cum ai să faci?

— Auzi întrebare! urmă Yvon. Mare lucru e să mîni un cal? Cred că am călărit eu pe cai mai nărăvaşi ca ăsta.

— Nu e aşa de uşor cum crezi — răspunse Fineta; dar am să-ţi arăt eu ce trebuie să faci. Cînd ai să te apropii de animal, o să scoată pe nări foc şi pară ca dintr-un cuptor; dar tu ia zăbala care e ascunsă după uşa grajdului, aruncă-i-o drept între măsele şi pe loc o să se facă blînd ca un miel şi o să faci ce vrei dintr-însul.

— Am să te-ascult — spuse Yvon.

Şi zicînd aşa, se aşeză lîngă Fineta şi se puse la vorbă cu ea. Despre ce vorbiră? Despre multe, vrute şi nevrute; dar, oricît de departe mergeau cu închipuirea, ajungeau mereu tot acolo, că se făgăduiseră unul altuia şi că trebuiau să scape de uriaş. Cînd stai aşa de vorbă, ceasurile trec repede. Seara se lăsa; Yvon uitase de cal şi de munte; Fineta trebui să-i spună să plece, atrăgîndu-i atenţia să aducă animalul pînă a nu sosi stăpînul.

Yvon luă zăbala, care era ascunsă după uşa grajdului şi dete fuga la munte. Şi numai iată un cal, mare aproape cît un elefant, că se apropie, scoţînd foc şi pară pe nări.

Yvon aşteptă dîrz animalul cel uriaş şi, cînd acesta căscă gura cît şura, el îi aruncă zăbala. Pe loc calul se făcu blînd ca un miel. Yvon îl puse în genunchi, i se căţără pe spate şi se întoarse liniştit acasă.

Terminîndu-şi lucrul, bretonul nostru se aşeză pe bancă, la uşa casei. Cum zări pe uriaş, ridică nasul în vînt şi începu să-şi legene picioarele, cîntînd un cîntec de-acasă.

---

[1] Ciclop — personaj mitologic, cu un ochi în frunte. (n.t.)

— Ai adus calul? întrebă uriașul încruntînd sprîncenele.

— Da, stăpîne — răspunse Yvon fără să se miște. Frumos dobitoc! Îți face cinste: blînd, drăgălaș și bine dresat. E colo în grajd, mănîncă.

— O să vedem noi asta — răcni uriașul; intră bombănind, găsi toate la locul lor și ieși furios. Ai văzut-o pe Fineta mea — strigă el; asemenea istețime n-ai scos tu din capul tău!

— Stăpîne — zise Yvon, căscînd gura și închizînd ochii — iar povestea aia? Ce-i Pefineta? O dată pentru totdeauna, arată-mi și mie dihania asta!

— Taci din gură, dobitocule — răspunse uriașul; ai s-o vezi tu, și încă prea curînd.

În ziua a treia, la revărsatul zorilor, uriașul își adună oile să le ducă la cîmp; dar, înainte de a pleca, zise către Yvon:

— Azi ai să te duci în Iad, să-mi încasezi veniturile. După asta — continuă rîzînd pe sub mustață — ai să te poți odihni cît e ziulica de mare. Vezi ce stăpîn bun sînt!

— Stăpîn bun, să zicem! murmură Yvon; dar sarcina nu-i ușoară de loc. Hai să vedem pe Fineta mea, cum zice uriașul; azi am mare nevoie să mă scoată din bucluc.

Fineta își întrebă prietenul ce muncă avea de făcut în ziua aceea:

— Ei bine — îi grăi ea — și cum ai de gînd să faci de data aceasta?

— Habar n-am — spuse trist Yvon — n-am fost niciodată în Iad; și chiar dacă aș cunoaște drumul într-acolo, nu știu ce trebuie să cer. Vorbește, te ascult!

— Vezi stînca aceea mare de colo? zise Fineta; e una din porțile Iadului. Ia bîta asta, lovește de trei ori în piatră și atunci va ieși un drac scăldat în foc. O să-i spui de ce ai venit; are să te întrebe: cît vrei? Ai grijă să-i răspunzi: Nu mai mult decît pot duce.

— Am să te ascult — rosti Yvon; și zicînd aceste, se așeză lîngă Fineta și se puse la vorbă cu ea. Ar mai fi stat și acum dacă, spre seară, fata nu l-ar fi trimis la stînca aceea mare, să îndeplinească sarcina ce-i dăduse uriașul.

Cînd ajunse la locul arătat, Yvon găsi un bolovan mare de granit, în care lovi de trei ori cu bîta; stînca se deschise. Ieși un drac, numai flăcări.

— Ce vrei? strigă el, cu o voce înspăimîntătoare.

— Vin să iau veniturile uriașului — răspunse Yvon fără să se sperie.

— Cît vrei?

— Nu vreau de fel mai mult decît pot duce — răspunse bretonul.

— Norocul tău că nu ceri mai mult — răspunse diavolul. Intră în peștera asta. Ai să găsești acolo ce-ți trebuie.

Yvon intră şi holbă ochii. Peste tot, aur, argint, nestemate, diamante, smaralde; erau nenumărate ca nisipul mării. Tînărul Kerver umplu un sac, şi-l aruncă pe umăr şi se întoarse liniştit acasă.

După ce-şi sfîrşi treaba, bretonul nostru se aşeză pe bancă, la uşa casei. Îndată ce-l zări pe uriaş, îşi ridică nasul în vînt şi începu să-şi legene picioarele, cîntînd un cîntec de acasă.

— Ai fost în Iad să-mi aduci venitul? întrebă uriaşul, încruntînd sprîncenele.

— Da, stăpîne — răspunse Yvon fără să se mişte. Uite colo sacul, iţi sare în ochi, socoteala-i bună.

— O să vedem noi — răcni uriaşul. Desfăcu sforile sacului, care era aşa de plin, că aurul şi argintul începură să curgă în toate părţile. Ai văzut-o pe Fineta mea — strigă el; atîta isteţime n-ai scos tu din capul tău!

— Stăpîne — făcu Yvon, căscînd gura şi închizînd ochii — o ţii una şi bună. Îi tot dai zor cu cîntecul: Pefineta, Pefineta! Odată pentru totdeauna, arată-mi şi mie dihania asta.

— Bine, bine — zise uriaşul, care răcnea de furie; aşteaptă pînă mîine, o să faci tu cunoştinţă cu ea.

— Mulţumim, stăpîne — zise Yvon, drăguţ din partea dumitale; dar după mutra dumitale veselă, îmi pare că vrei să rîzi de mine.

III

A doua zi, ciclopul plecă fără să-i mai poruncească nimic lui Yvon, lucru care nelinişti pe Fineta. La amiază se întoarse fără turmă, văietîndu-se de oboseală şi de căldură şi spuse fetei:

— Vezi că ai să găseşti la uşă un copilandru, e sluga mea; taie-i gîtul; pune-l la fiert în căldarea cea mare; cînd o fi ciorba gata, să mă strigi.

Zicînd aşa, se lungi pe pat să tragă un pui de somn. Sforăia aşa de tare, de-ţi venea să zici că bubuitul tunetului zdruncină munţii.

Fineta pregăti butucul, luă un cuţit mare şi chemă pe Yvon. Îl înţepă în degetul cel mic; pe butuc căzură trei picături de sînge.

— E destul atîta — spuse fata; acum, ajută-mi să umplu căldarea.

Aruncară înăuntru tot ce găsiră: haine vechi, ghete rupte, covoare vechi şi alte de-alde astea. Apoi Fineta luă pe Yvon de mînă, îl duse în cele trei camere de la intrare, turnă într-un tipar trei mingi de aur, două de argint şi una de aramă, şi ieşi în goană, luînd-o spre mare.

— Înainte, Kerveri! strigă Yvon, de cum se văzu în cîmp. Ai de gînd să-mi lămureşti, scumpa mea, ce comedie jucăm în clipa asta?

— Să fugim, să fugim! îi zise ea; dacă pînă la apusul soarelui n-am părăsit insula asta blestemată, s-a isprăvit cu noi.

— Înainte, Kerveri! răspunse Yvon, şi dete cu tifla către uriaş.

După ce sforăi preţ de un ceas bun, uriaşul se întinse, deschise un ochi pe jumătate şi strigă:

— Mai e mult pînă să fie gata?

— Începe acuşi — răspunse prima picătură de sînge de pe butuc.

Uriaşul se întoarse pe partea cealaltă şi începu să sforăie şi mai şi, vreo oră-două. Apoi se întinse, deschise un ochi pe jumătate şi strigă:

— Auzi? Mai e mult pînă să fie gata?

— Fierbe, fierbe — răspunse a doua picătură de sînge de pe butuc.

Uriaşul se întoarse pe partea cealaltă şi mai dormi vreun ceas. Apoi îşi întinse ciolanele şi strigă cu glas nerăbdător:

— Tot nu e gata?

— E gata tot — răspunse a treia picătură de sînge de pe butuc.

Uriaşul se ridică din pat, se frecă la ochi şi căută să vadă cine-i vorbise, dar se uită mult şi bine, că nu văzu pe nimeni.

— Fineta — răcni el — de ce n-ai pus masa?

Nici un răspuns. Ciclopul, furios, sări din pat, îşi luă lingura, care parcă era o căldare cu o furcă drept coadă, şi o vîrî în oală să guste supa.

— Fineta — urlă el — de ce n-ai pus sare în supă? Ce fel de supă e asta? Nu e nici de dulce, nici de post.

Nu, dar în schimb îşi zări în căldare covorul, care nu fiersese de tot. Cînd văzu asta, îl apucă o furie de nu se mai putea ţine pe picioare.

— Ticăloşilor! strigă el — v-aţi bătut joc de mine, o să mi-o plătiţi voi.

Ieşi, cu un ciomag în mînă, şi făcu paşi aşa de mari, că după un pătrar de ceas, dibui pe cei doi fugari, tot departe de ţărm. De bucurie, scoase un strigăt care cutremură toate ecourile la douăzeci de leghe de jur împrejur.

Fineta se opri, tremurînd vargă; Yvon o strînse la piept.

— Înainte, Kerveri! zise el: marea nu e departe, ajungem înaintea vrăjmaşului.

— Uite-l, uite-l! strigă Fineta, arătînd pe uriaş, care ajunsese doar la o sută de paşi; sîntem pierduţi dacă nu ne scapă talismanul ăsta.

Luă mingea de aramă şi-o aruncă pe jos, zicînd:

Mingioară arămie, mingioară arămie,
Fă ca în drumu-i să-ntîrzie!

Şi iată că pe loc pămîntul se despică cu un zgomot înspăimîntător. O crăpătură uriaşă, o prăpastie fără fund opri pe uriaş, care şi întindea mîna să-şi apuce prada.

— Să fugim — strigă Fineta, trăgînd de mînă pe Yvon, care se uita la uriaş cu aerul batjocoritor şi-i cînta:

Hei, strigoi, strigoi,
În capcană veţi fi prinşi tot voi!

Ciclopul începu să alerge de-a lungul prăpastiei, încoace şi încolo, ca leul în cuşcă, doar o găsi o trecere, dar nu izbuti. Atunci puse mîna furios, smulse din rădăcini un stejar uriaş şi-l trînti de-a curmezişul crăpăturii. Copacul căzu şi cu coroana aproape că trînti la pămînt pe tineri; uriaşul încălecă pe puntea asta naturală, care se îndoia sub el, şi aşa, agăţat în văzduh, înainta încet, căci era nevoie să se descurce printre crăci. Cînd atinse pămîntul, Yvon şi Fineta şi ajunseră pe ţărm, marea se întindea în faţa lor.

Vai! nu se vedea nici o barcă, nici o corabie. Fugarii erau pierduţi. Yvon, tot plin de curaj, aduna bolovani să atace pe uriaş şi să-şi vîndă scump viaţa. Fineta, tulburată la culme, luă una din mingile de argint şi o aruncă în valuri, zicînd:

Mingioară argintie,
Ne păzeşte de urgie!

Abia rostise vraja, că o corabie frumoasă ieşi din unde ca o lebădă care-şi desface în vînt aripile albe. Yvon şi Fineta o luară la fugă prin apă, li se aruncă un odgon şi, cînd uriaşul, furios, ajunse în goană pe ţărm, corabia se şi depărta, cu pînzele întinse, lăsînd în urmă-i o dîră lungă de lumină şi de spumă.

Uriașilor nu le place apa; asta e un fapt știut de bătrînul Homer, care-l cunoscuse pe Polifem[1]; și aceeași observație o veți găsi în orice carte de științe naturale, care-și merită numele. Stăpînul Finetei semăna cu Polifem; cînd văzu că-i scapă robii, răcni, alergă fără rost de-a lungul țărmului, aruncă spre corabie bucăți mari de stîncă — dar care, din fericire, căzură alături și făcură doar niște gropi mari și negre în mare; pe urmă, în fine, nebun de mînie, se aruncă cu capul în jos în valuri și începu să înoate spre corabie cu o repeziciune înspăimîntătoare. Cu fiecare mișcare a brațelor, înainta cu patruzeci de picioare, suflînd ca o balenă, spintecînd valurile și ridicîndu-se asupra lor. Puțin cîte puțin, distanța pînă la dușmanii lui se micșora. O opintire doar îi mai trebuia ca să pună mîna pe cîrmă și chiar își întindea mîna păroasă s-o apuce, cînd Fineta aruncă în mare a doua minge și strigă, plîngînd cu foc:

Mingioară argintie,
Ne păzește de urgie!

Deodată, din mijlocul valurilor care spumegau, ieși un uriaș pește-ferăstrău care avea cel puțin douăzeci de picioare lungime. Se luă după ciclop, care abia avu timp să se dea la fund; îl fugări pe sub valuri, îl fugări pe creasta valurilor, îl urmări în toate ocolurile ce făcu și-l sili să fugă, și cît putea mai iute, spre insula lui, unde nenorocitul de uriaș ajunse în sfîrșit cu mare greutate la țărm și căzu pe nisip, șiroind de apă, prăpădit, învins.

— Înainte, Kerveri! strigă Yvon — am scăpat!

— Nu încă — zise Fineta, tremurînd vargă. Nașa uriașului e vrăjitoare; mi-e teamă că o să vrea să răzbune asupra mea ocara adusă finului ei. Presimțirea îmi spune că dacă mă vei părăsi măcar o clipă, scumpul meu Yvon, mă pot teme de orice, pînă în ziua în care-mi vei da numele tău, în biserica Kerverilor.

— Pe licornul strămoșilor mei — zise Yvon — scumpa mea Fineta, sufletul ți-e de iepure, nu de bretonă. Oare nu sînt eu aici? Să te părăsesc? Crezi că ne-a scos cerul din ghearele dihăniei ăsteia ca să ne înecăm la mal?

Rîdea cu atîta poftă, încît și Fineta începu să rîdă de frica pe care o trăsese. Ah! tinerețe, tinerețe! grijile tale ce iute trec! soarele se ivește îndată după ploaie; cu cît sînt mai de preț necazurile tale decît zilele noastre cele bune!

---

[1] Polifem — personaj din „Odiseea" lui Homer; uriaș cu un ochi în frunte. (n.t.)

IV

Restul călătoriei merse de minune: parcă o mînă nevăzută purta corabia spre Bretania. După douăzeci de zile de la plecare, barca aducea pe cei doi tineri într-un golfuleț din vecinătatea castelului Kerverilor. Odată ajunşi pe uscat, Yvon se întoarse să mulţumească echipajului: nu mai era nimeni. Şi barca, şi corabia se scufundaseră în valuri fără urmă, ca aripa unui *goeland*[1].

Yvon recunoscu locul în care, de atîtea ori, în copilărie, adunase scoici şi pescuise crabii din găurile lor. Nu trecu o jumătate de oră, şi putea să zărească arcadele şi turnulețele bătrînului castel.

Inima începu să-i bată, privi cu drag spre Fineta şi pentru prima oară, băgă de seamă că purta un veşmînt ciudat şi prea puţin potrivit pentru o femeie care urma să fie primită în slăvita casă a Kerverilor.

— Copilă dragă — îi zise el — tatăl meu, baronul, este un senior nobil, deprins să fie respectat. Nu pot să i te înfăţişez în hainele astea de ţigancă şi, apoi, nu e potrivit pentru tine să vii pe jos la castelul nostru măreţ, asta fac doar oamenii de rînd. Aşteaptă-mă cîteva minute; am să-ţi aduc nişte rochii şi buiestraşul vreuneia din surorile mele; vreau să fii primită ca o doamnă de viţă veche şi, cînd vei sosi,chiar tata să coboare treptele casei şi să socotească o cinste să-ţi întindă mîna.

— Yvon, Yvon! spuse Fineta — nu mă părăsi, te rog; odată ce te-i întoarce în castelul tău, ai să mă uiţi; eu ştiu asta.

— Să te uit! strigă Yvon. Pe oricine altcineva care mi-ar aduce jignirea asta, cu spada în mînă l-aş învăţa eu minte să se îndoiască de un Kerver. Să te uit, Fineta mea! nu ştii ce înseamnă cuvîntul unui breton!

Bretonii sînt credincioşi, nimeni nu se îndoieşte de asta, dar sînt încă şi mai încăpăţînaţi; trebuie să o recunoaştem. În zadar îl rugă biata Fineta, cu glasul cel mai drăgăstos; trebui să renunţe. Se supuse, deşi fără vrere, şi zise lui Yvon:

— Atunci, du-te fără mine la castelul vostru, dar să nu stai acolo decît doar pînă îţi vezi pe toţi ai tăi; dă fuga drept la grajd şi întoarce-te cît mai curînd cu putinţă. O să vină toţi în jurul dumitale, fă-te că nu vezi pe nimeni şi, mai ales, nu mînca nimic, nu bea nimic. Un pahar de apă doar de-i bea, ni se întîmplă o nenorocire la amîndoi.

---

[1] Goeland — pasăre de apă care trăieşte în preajma mărilor. (n.t.)

Yvon făgădui și jură tot ce-i ceru Fineta; dar, în gîndul lui, zîmbea de slăbiciunea asta de femeie. Era doar sigur de el și se gîndea cu mîndrie că un breton nu seamănă cîtuși de puțin cu francezii aceia ușuratici, al căror cuvînt, pe cît se spune, zboară la cea dintîi adiere de vînt.

Cînd îndrăznețul nostru călător intră în bătrînul castel, îi veni puțin cam greu să recunoască zidurile-i întunecate. Și pe dinăuntru, și pe dinafară, toate ferestrele erau împodobite cu verdeață și cu flori; curtea era semănată toată cu iarbă proaspătă; într-o parte se aflau mese împodobite, pline de bucate alese, cidrul curgea gîrlă; într-alta, menestrelii[1] urcați pe butoaie cîntau vesel din cimpoi. Țărani și țărance, gătiți de sărbătoare, jucau cîntînd și cîntau jucînd. La castel era mare sărbătoare; pînă și baronul zîmbea. E drept, că-și mărita cea de-a cincea copilă cu cavalerul de Kernavalec. Această însoțire așa de nobilă mai adăuga o nouă floare blazonului vestit al Kerverilor.

Yvon, recunoscut și salutat de mulțime, pe dată fu înconjurat de toți ai săi. Care mai de care îl îmbrățișa, îi strîngea mîna. Pe unde fusese? De unde venea? Cucerise un regat, un ducat, o baronie? Aducea miresei podoabele vreunei regine? Îl ajutaseră zînele? Cîți potrivnici doborîse în *tournois*[2]; întrebările se încrucișau și se pierdeau fără răspuns. Yvon sărută, plin de respect, mîna tatălui său, dădu fuga în odaia surorilor lui, alese două rochii care-i părură mai frumoase, se duse la grajd, puse șaua pe buiestraș, încălecă pe un cal spaniol frumos și tocmai era să iasă din castel, cînd se pomeni față în față cu toți: rude, prieteni, scutieri, țărani, toți cu paharul în mînă, vrînd să ciocnească un pahar cu tînărul lor stăpîn și să bea în cinstea întoarcerii lui fericite.

Yvon le mulțumi cu o grație desăvîrșită, salută cu mîna mulțimea asta de prieteni și încet-încet își făcea drum printre ei, cînd, la ieșire, lîngă puntea lăsată peste șanț, o femeie pe care n-o cunoștea, sora mirelui poate, o blondă cu aerul mîndru și disprețuitor, se apropie de el, ținînd în mînă un măr.

— Frumosule cavaler — zise ea cu un surîs ciudat — n-ai să nesocotești cea dintîi rugăminte pe care ți-o face o femeie. Gustă, te rog, din mărul acesta. După o călătorie așa de lungă dacă nu ți-e nici foame, nici sete, cel puțin bănuiesc că n-ai uitat legile galanteriei.

Yvon nu îndrăzni să respingă această cerere; amarnic greși! Abia mușcase din măr, că privi în jurul lui ca un om care se trezește dintr-un vis.

---

[1] Cîntăreți rătăcitori din evul mediu. (n.t.)

[2] Întreceri de arme ale cavalerilor feudali. (n.t.

„Ce caut pe calul ăsta? își spuse el în gînd. Ce înseamnă buiestrașul ăsta pe care-l duc de frîu? Oare locul meu nu e lîngă tatăl meu, la nunta surorii mele? De ce să părăsesc castelul?“

Aruncă frîul calului unuia din scutieri, sări ușor jos, oferi mîna doamnei blonde, care îndată îl primi de cavaler și, ca o mare favoare, îi dădu să-i țină buchetul.

Nu trecuse bine seara și la castelul Kervei mai erau încă doi logodnici. Yvon își dăduse cuvîntul necunoscutei; o uitase pe Fineta.

V

Stînd pe țărmul mării, biata Fineta așteptă pe Yvon toată ziua; dar Yvon nu veni. Soarele apunea în valurile învăpăiate, cînd Fineta se ridică suspinînd și, la rîndul ei, luă drumul spre castel. De-abia apucase pe un drumușor săpat între maluri, mărginit pe amîndouă părțile cu rugi înfloriți, cînd se pomeni deodată în fața unei colibe dărăpănate, în pragul căreia o babă știrbă se pregătea să mulgă vaca. Fineta se apropie de ea și după ce-i făcu o plecăciune frumoasă, îi ceru adăpost pentru noapte.

Baba măsură pe străină din cap pînă în picioare. Cu ghetele ei împodobite cu blană, cu fusta largă, aurie și ilicul albastru, tivit cu fluturi, cu coroniță pe cap, Fineta avea mai degrabă aerul unei țigăncușe decît al unei localnice. Baba se încruntă și, amenințînd cu pumnul pe sărmana părăsită, îi strigă;

— Pleacă de-aici, vrăjitoareo! în casa asta cinstită nu e loc pentru tine.

— Mătușică bună — zise Fineta — lasă-mă numai într-un colțișor de staul.

— Da — zise baba, rîzînd de-și arătă singurul dinte care-i ieșea din gură, gata de atac — îți trebuie un colț în staul? Atunci o să-l capeți, afurisito, cînd îmi vei fi umplut cu aur găleata mea de lapte!

— Facem tîrgul — zise liniştită Fineta. Desfăcu o pungă de piele pe care o purta la brîu, scoase din ea o minge de aur şi-o aruncă în căldare, zicînd:

Minge de aur lucitor,
Ajută-mi, scump odor!

Şi-odată şi începură galbenii să joace în fundul găleţii; şi sporeau tot mai mult şi mai mult, sărind ca peştii în plasă, în timp ce baba, în genunchi, privea uimită de-a binelea.

Cînd se umplu găleata, baba se sculă, îşi vîrî braţul în toartă şi, plecîndu-se în faţa Finetei:

— Doamnă — strigă ea — totul e al dumitale, şi casa, şi vaca, şi celelalte! Ura! de-acum încolo mă duc la oraş şi o să trăiesc acolo ca o cucoană, fără să fac nimic. Ah! dacă n-aş avea mai mult de şaizeci de ani!

Şi iată că, ţopăind în cîrjă, fără să mai întoarcă nici capul, o luă la goană spre castelul Kerverilor.

Fineta intră în colibă; era un adăpost tare urît, întunecos, scund, umed, murdar, plin de praf şi de pînze de păianjen. Trist adăpost pentru o femeie obişnuită să-şi ducă viaţa în palatul cel mare al uriaşului. Însă fără să puie prea mult la inimă, Fineta se apropie de vatra pe care fumegau cîţiva rugi pe jumătate uscaţi, mai scoase din pungă un glob de aur şi-l aruncă în foc, zicînd:

Minge de aur lucitor,
Ajută-mi, scump odor!

Şi pe dată, uite aurul că se topeşte, fierbe, se răspîndeşte prin toată casa, ca o apă care ţîşneşte din izvor; şi iată că toată casa, zidurile, acoperişul, scaunul de lemn cu spătar, scăunaşul, scrinul, patul, coarnele vacii, tot, pînă şi păianjenii cu pînzele lor, totul se schimbă în aur. Parcă era o colivie chinezească.

În lumina lunii, casa strălucea printre copaci ca o stea în noapte.

După ce mulse vaca şi bău puţin lapte, Fineta se aruncă, aşa îmbrăcată, pe pat şi, obosită de frămîntările de peste zi, adormi plîngînd.

Femeile bătrîne nu ştiu să-şi ţină gura — cel puţin în Bretania. Abia ajunse în cătunul în care se afla castelul Kerver, şi gazda Finetei dădu fuga la pîndar. Era un om de seamă în ţinut şi bătrîna nu o dată tremurase de frica lui, cînd, din greşeală, îşi ducea vaca în ocolul vecinului. Pîndarul ascultă destăinuirile babei, dădu din cap de mai multe ori, spunînd că toate astea miros a rug de la o poştă, apoi se duse să caute în taină o balanță, cîntări galbenii, îi găsi că au sunetul bun și sînt de aur curat, își puse din ei deoparte cît putu mai mult, și la sfîrșit, sfătui pe protejata sa să nu pomenească nimănui de întîmplarea asta ciudată.

— Dacă judecătorul sau procurorul se amestecă aici — zise el — cel mai mic neajuns ce ți se poate întîmpla, mătușă, e să nu mai vezi niciodată vreunul din gălbinașii ăștia frumoși de aur. Judecata e dreaptă, ea nici nu părtinește, nici nu asuprește, ci ia tot.

Baba mulțumi pîndarului pentru sfat și-și puse în gînd să-l urmeze cu sfințenie. Și așa, chiar în seara aceea, nu-și spuse pățania decît numai celor două vecine ale ei, cele mai scumpe prietene pe care le avea; și amîndouă se jurară, pe capul nepoților lor, să păstreze taina. Jurămînt înfricoșat, pe care așa de bine-l ținură, că pînă a doua zi la prînz nu mai era în cătun nici un ștrengar de șase ani, care să nu arate cu degetul pe babă: pînă și cîinii, cînd lătrau, parcă ziceau în limba lor: „Hau! hau! hau! mătușa cu aur!“

Nu găsești pe toate potecile o fată care să se-apuce, uite-așa, să umple gălețile cu galbeni. Chiar de-o fi și nițel vrăjitoare, dar așa fată e o comoară la casa omului. Pîndarului, care era flăcău, îi trecu prin minte gîndul acesta înțelept, seara la culcare: de aceea se sculă înainte de revărsatul zorilor, să-și facă straja prin pădure prin partea pe unde era străina. Cînd se crăpa de ziuă, zări de departe, ca o lumină printre copaci și mare-i fu mirarea cînd, în locul colibei prăpădite de mai înainte, văzu o casă de aur. Dar ce-l miră și-l încîntă și mai mult cînd intră în acest palat fu să afle lîngă fereastră o fată frumoasă, cu părul negru, care torcea, cu furca-n brîu, mîndră ca o împărăteasă.

Ca orice bărbat, pîndarul se prețuia cum trebuie și, în adîncul sufletului lui, știa că nu se află pe lume femeie să nu fie prea fericită să-l ia de soț. De aceea, fără să mai stea la gînduri, îi mărturisi Finetei că vine să se însoare cu ea. Fata începu să rîdă; pîndarul se înfurie:

— Bagă de seamă — spuse el cu glas amenințător — eu sînt stăpîn aici. Nimeni nu știe cine ești, de unde vii. Aurul acela pe care i l-ai dat babii dă de bănuit; în casa asta se ascund niscai vrăjitorii. Dacă nu mă vrei de bărbat chiar în clipa asta, te închid și poate chiar înainte de înserat o să vedem o vrăjitoare arsă pe rug în fața castelului Kerver.

— Ești foarte drăguț — zise Fineta, făcînd o strîmbătură drăgălașă; ai un fel al dumitale să faci curte femeilor. Chiar cînd o femeie vrea, un cavaler bine crescut îi respectă șovăielile și sfiala.

— Noi ăștia, bretonii — zise pîndarul — nu ne prea încurcăm cu de-astea, mergem mai de-a dreptul. Măritișul sau temnița, alege!

— Na — zise Fineta, lăsînd furca — poftim acum, au sărit cărbuni aprinși în odaie!

— Stai pe loc — zise pîndarul — o să pun eu cărbunii la loc, în vatră.

— Potriveşte bine focul — zise Fineta; dă cenuşa în fund; ai cleştele în mînă?

— Da — răspunse pîndarul, care tocmai atunci aduna cărbunii aprinşi.

— *Abracadabra*! strigă Fineta, sculîndu-se. Să nu-ţi dea drumul cleştele, răule ce eşti, şi tu să nu dai drumul cleştelui pînă la apusul soarelui.

Zis şi făcut. Pîndarul cel rău rămase aici toată ziua adunînd şi azvîrlind cu cleştele cărbunii aprinşi care-i săreau în faţă, pe cînd spuza îi intra în ochi. Degeaba strigă, se rugă, plînse, blestemă, nimeni nu-l ascultă. Dacă Fineta ar fi rămas acasă, cu siguranţă că i-ar fi fost milă de păcătosul ăsta; dar, după ce-l blestemase, dăduse iar fuga pe malul mării. Acolo, uitînd de toate, aştepta pe Yvon care nu se mai întorcea.

Cum apuse soarele, cleştele căzu din mîna pîndarului. Nici nu-i mai trebui altceva; o luă la fugă, de parcă îl fugărea ori dracul, ori justiţia. Aşa sărituri făcea, aşa gemete scotea, era aşa de mînjit de funingine, de pîrlit, de năduşit, că toţi din sat se speriară de el ca de un om nebun. Cîţiva mai îndrăzneţi încercară să-i vorbească, dar el o luă la fugă fără să le răspundă şi se ascunse în casă, mai ruşinat ca un lup care a căzut în capcană.

Seara, cînd se întoarse acasă, Fineta nu mai găsi pe pîndar, ci pe alt musafir, care nu era mai puţin de temut.

Judele aflase povestea banilor de aur şi-şi făcuse şi el socoteala să se însoare cu străina aceea. El nu era un necioplit ca pîndarul: era un om gras şi vesel, care nu putea scoate o vorbă fără să rîdă cu hohote, arătîndu-şi dinţii mari şi suflînd ca un bou. La urma urmei, nu era de loc mai puţin încăpăţînat, nici mai puţin ameninţător ca înaintaşul său. Fineta rugă din toată inima pe domnul jude s-o lase în pace; domnul jude începu să rîdă şi-i dădu binişor a înţelege prea iubitei sale, că funcţia sa îi da dreptul să bage la închisoare şi să spînzure pe cineva, fără altă judecată. Fineta îşi frînse mîinile, plîngînd. Drept orice răspuns, judele scoase din buzunar un sul de pergament, pe care scrise un contract de căsătorie şi-i declară Finetei că, de-ar fi să stea toată noaptea în casa ei, nu iese pînă nu va fi iscălită făgăduiala asta.

— Totuşi — urmă el — dacă persoana mea nu ţi-e pe plac, nu stărui; mai am colea încă un pergament, pe care pot scrie cu totul altceva; şi dacă te supără că mă vezi, nimic mai uşor decît să închizi ochii.

Spunînd asta, își trecea mîna în jurul gîtului și-și scotea limba într-un chip grațios și numai bun să te înveselească.

— Doamne — zise Fineta — poate că eu m-aș hotărî să fac ce dorești dumneata, dacă aș fi sigură că o să găsesc în dumneata un soț bun; dar mi-e teamă.

— Și de ce anume, copilă dragă? zise judele zîmbind și umflîndu-se în pene ca un păun.

— Crezi dumneata — zise ea cu un aer ștrengăresc — că un bărbat bun ar lăsa ușa deschisă și nu s-ar gîndi că vîntul o îngheață pe nevestica lui?

— Ai dreptate, frumoaso — răspunse judele; sînt un necioplit; dar o să-mi îndrept prostia.

— Ai pus mîna pe clanță? întrebă Fineta.

— Da, drăguța mea — răspunse fericitul jude — acum o împing.

— *Abracadabra*! strigă Fineta. Să nu-ți dea drumul ușa, răule ce ești, și tu să nu dai drumul ușii pînă mîine în faptul zilei!

Și numai ce începu ușa să se închidă și să se deschidă și să se izbească de pereți, parcă era un vultur care dă din aripi. Ia gîndiți-vă ce mai jucă bietul prizonier cît mi ți-i noaptea de lungă. Niciodată nu mai jucase el așa vals și-mi închipui că nici n-a mai dorit vreodată să joace astfel. Aci împingea el ușa în afară, aci îl împingea ușa pe el de perete și aproape îl turtea. Venea, pleca, striga, înjura, plîngea, se ruga; zadarnică osteneală, ușa era surdă și Fineta dormea.

În faptul zilei, mîinile sale zgîrcite pe clanță i se desfăcură și el căzu drept în nas. Fără să mai aștepte altceva, o luă la goană parcă dădeau turcii. Nici capul nu-l întorcea, de frică să nu se fi luat ușa după el. Norocul lui că toți dormeau cînd ajunse înapoi în cătunul Kerver; avu timp să se vîre în pat fără să vadă cineva ce mutră jalnică avea. Mare noroc! că era alb din cap pînă-n picioare și așa de palid la față, așa de rătăcit, așa tremura, că l-ai fi luat drept stafia unui morar, scăpată din iad.

Cînd deschise ochii, Fineta văzu lîngă patul ei un om înalt, îmbrăcat în negru, cu o tocă de catifea, cu sabie, ca un cavaler. Era *seneșalul*[1] curții și domeniului Kerver. Stătea cu brațele încrucișate pe piept și privea pe fată cu un aer care înghețá pe Fineta pînă-n măduva oaselor.

— Cum te cheamă, vasală? tună el.

— Fineta, cu voia voastră, măria ta — răspunse ea, tremurînd ca varga.

— Casa asta și mobilele astea de aur sînt ale tale?

— Da, măria ta — zise ea — la porunca măriei tale.

---

[1] Ofițer care împărțea dreptatea în numele seniorului. Un fel de intendent superior. (n.t.)

— Aşa socotesc şi eu — reluă întunecatul senior. Scoală-te, vasală; îţi fac cinstea să mă însor cu tine şi să te iau sub scutul meu, pe tine şi tot avutul tău.

— Măria ta — zise Fineta — e prea mult pentru o fată sărmană ca mine; nu-s decît o străină, fără prieteni, fără rude.

— Taci din gură, vasală — zise seneşalul — eu sînt domnul şi stăpînul tău, nu am ce face cu părerea ta. Iscăleşte hîrtia asta.

— Măria ta — răspunse Fineta — nu ştiu să scriu.

— Crezi că eu însumi ştiu? reluă seneşalul, cu un glas de se cutremură casa. Mă iei drept un notar? O cruce, asta-i semnătura unui cavaler.

Făcu o cruce mare pe hîrtie şi întinse pana Finetei.

— Iscăleşte — zise — şi dacă te temi să faci o cruce, s-a isprăvit cu tine, păgîno! Îmi iau eu asupra mea să te mîntui de viaţă.

În acelaşi timp, trase din teacă sabia grea şi o trînti pe masă.

Drept orice răspuns, Fineta sări pe fereastră şi dete fuga să se ascundă în staul. Seneşalul se luă după ea; dar, cînd vru să intre, o piedică nevăzută i se puse în cale. Vaca, speriată, se trăsese înapoi văzînd fata şi acum era chiar în uşă; Fineta ţinea vita de coarne şi-şi făcuse din ea un scut.

— N-ai să-mi scapi tu, vrăjitoareo! strigă seneşalul şi întinzînd braţul puternic ca al lui Hercule apucă vaca de coadă şi o trase afară din grajd.

— *Abracadabra*! strigă Fineta — să nu-ţi dea drumul coada vacii mele, răule ce eşti, şi tu să nu dai drumul cozii vacii mele pînă ce nu veţi fi ocolit pămîntul amîndoi.

Şi-odată porni ca fulgerul vaca, tîrînd după ea pe nenorocitul de seneşal. Nimic nu-i putea opri pe cei doi nedespărţiţi; goniră prin munţi şi văi, străbătură mlaştini, fluvii, hîrtoape şi hăţişuri, alunecară pe deasupra mărilor fără să se scufunde, îngheţară în Siberia, se părpăliră în Africa, se urcară pe Himalaia, coborîră pe Mont-Blanc şi, în sfîrşit, după treizeci şi şase de ore de asemenea călătorie fără pereche, amîndoi gîfîind, cu sufletul la gură, se opriră în piaţa cea mare a cătunului Kerver.

Un seneşal înhămat de coada unei vaci nu e ceva ce poţi vedea în fiecare zi; de aceea toţi vasalii şi oamenii de rînd, care erau pe acolo, se strînseră să caşte gura la asemenea privelişte. Dar, oricît ar fi fost de zgîriat de cactuşii din Barbaria şi de hăţişurile din Tartaria, seneşalul nu-şi pierduse înfăţişarea lui măreaţă. Cu un gest de ameninţare el risipi toată prostimea asta şi, şchiopătînd ca vai de el, ajunse acasă, la gustarea şi odihna de care începea să cam simtă nevoie.

În timp ce pîndarul, judele și seneșalul treceau prin aceste mici neplăceri cu care nu găseau cu cale să se mai laude, în castelul Kerver se pregătea o mare sărbătoare: nunta lui Yvon și a femeii blonde. Totul era gata pregătit de două zile; toți cunoscuții veniseră de la douăzeci de leghe din jur, cînd, într-o bună dimineață, Yvon și iubita lui, cu domnul și doamna de Kerver, se urcară într-un docar încăpător, împodobit în întregime cu verdeață, și se îndreptară cu mare alai spre vestitul mitoh[1] al Sfîntului Maclou.

În dreapta și în stînga, o sută de cavaleri înzăuați, împlătoșați și călări pe cai de paradă, gătiți cu panglici, însoțeau pe logodnici. În semn de mare cinste, toți aveau viziera ridicată și lancea plecată. Pe lîngă fiecare baron, un scutier, tot călare, ducea flamura senorială. În fruntea alaiului, călărea mîndru seneșalul, cu un baston aurit în mînă. În urma docarului mergea grav judele, urmat de vasali cîtă frunză și iarbă.

La o leghe de castel, cînd să treacă un pîrîu care tăia drumul, una din hulubele docarului se rupse; trebuiră să se oprească. După ce dreseră stricăciunea, deteră bice cailor, care traseră așa de tare, încît huluba cea nouă zbură în trei bucăți. De șase ori înlocuiră afurisita de bucată de lemn și de șase ori se rupse, fără să poată scoate carul de nuntă din groapa în care intrase.

Fiecare își da cu părerea; oamenii de rînd, rotarii și meșteșugarii nu se lăsa nici unul mai prejos cînd era vorba să arate ce știe. Asta îi dădu curaj pîndarului; se apropie de baronul de Kerver, își scoase căciula și se scărpină în cap:

— Măria ta — zise el — în casa de colo, care strălucește printre frunze, locuiește o venetică, care nu face nimic așa, ca toată lumea. Faceți rost să vă împrumute cleștele ei, să-l faceți hulubă, eu cred că asta o să țină pînă mîine.

Baronul făcu un semn din cap; zece țărani dădură fuga la locuința Finetei care, cu foarte multă bunăvoință, le împrumută cleștele ei de aur. Îl puseră în locul hulubei. Trecură hamurile prin el; mînă băiete! ia te uită! caii se opintiră și urniră docarul ca pe un fulg.

Bucuria tuturor! dar dură puțin. După o sută de pași, iaca, pîrîie și se rupe fundul carului; puțin a rămas să nu piară de-a binelea nobila casă a Kerverilor, ca și cum ar fi fost trîntită într-o groapă. Îndată rotari și tîmplari se puseră pe lucru: retează scînduri cu ferăstrăul, le bat în cuie cît pot mai bine, într-o clipă totul e dres. *Înainte, Kerveri!* Pornesc; jumătate de car rămîne în urmă: doamna de Kerver stă pe loc, lîngă logodnică, în timp ce Yvon şi cu baronul sînt tîrîţi în galop.

---

[1] Mitoh — locuință destinată pentru șederea călugărilor, departe de mănăstirea lor. (n.t.)

Altă încurcătură, alt necaz; dar degeaba toate: de trei ori dreseră carul, de trei ori se rupse. Să-ţi vină să crezi că era vrăjit!

Fiecare-şi da cu părerea; asta dădu curaj judelui. Se apropie de baronul de Kerver şi-i făcu o plecăciune adîncă:

— Măria ta — zise el — în casa de colo, care străluceşte printre frunze, stă o străină care nu face nimic aşa, ca toată lumea. Faceţi numai rost să vă împrumute un canat de uşă să-l puneţi în fundul docarului; părerea mea e că acela o să ţină pînă mîine.

Baronul făcu un semn din cap; douăzeci de ţărani dădură fuga la locuinţa Finetei care, cu foarte multă bunăvoinţă, le împrumută un canat de la uşa ei de aur. Pun ei o scîndură în fundul docarului — se potrivea, parcă ar fi fost făcută anume. La drum! mitohul se vede, toate necazurile călătoriei s-au dus!

Dar de unde! Se opresc caii şi nu mai vor să tragă! Erau patru, înhămară şase, opt, zece, doisprezece, douăzeci şi patru — geaba osteneala! Trăsura nu se urnea. Cu cît dădeau bice cailor, cu atît roţile se afundau mai adînc în pămînt, ca un brăzdar de plug.

Ce-i de făcut? Să meargă pe jos, mai mare ruşinea! Să încalece şi să intre în biserică, parcă ar fi nişte simpli burghezi, nu intra în obiceiurile Kerverilor. Încercară aşadar să ridice docarul; împingeau la roţi, strigau, se frămîntau, dar cu toate că se făcea multă vorbă, nu înaintau de loc. Iar ziua era pe sfîrşite şi ceasul cununiei trecea.

Fiecare îşi da cu părerea; asta dădu curaj seneşalului. Se apropie de baronul de Kerver, descălecă, şi ridicîndu-şi toca de catifea:

— Măria ta — zise el — în casa de colo, care străluceşte printre frunze, stă o străină care nu face nimic aşa, ca toată lumea; faceţi numai rost să vă împrumute vaca pentru ca să tragă la docar; părerea mea e că vita asta o să tragă pînă mîine.

Baronul făcu un semn din cap; treizeci de ţărani dădură fuga la locuinţa Finetei care, cu foarte multă bunăvoinţă, le împrumută vaca ei cu coarne de aur.

Să intre în mitoh, trasă de o vacă, poate că nu prea era ceea ce visase ambiţioasa femeie blondă; dar tot mai bine decît să rămînă în drum, fără să se mărite. Înjugară deci viţica în fruntea celor patru cai şi aşteptară să vadă ce-o să facă animalul ăsta mult lăudat.

Dar nici n-apucase vizitiul să plesnească din bici, că vaca şi porni, de parcă era să mai facă o dată ocolul pămîntului. Cai, docar, vizitiu, baron, logodnici, totul e tîrît de vita furioasă. În zadar cavalerii dădeau pinteni cailor să se ţină de miri; în zadar vasali şi ţărani alergau cît îi ţineau picioarele, pe poteci de-a curmezişul, tăind drumul pe unde era mai scurt. Docarul zbura, parcă avea aripi; un porumbel călător nu s-ar fi putut ţine de el.

Cînd ajunse în dreptul porţii mitohului, alaiul, puţin cam zdruncinat de aşa goană, n-ar fi fost supărat să coboare. Totul era gata pentru ceremonie; de mult erau aşteptaţi logodnicii, dar, în loc să se oprească, iată că vaca îşi îndoieşte fuga. De treisprezece ori dădu ocol mitohului cu furie, parcă era o roată de olar; pe urmă, dintr-o dată, luînd-o înapoi spre castel, în linie dreaptă şi peste cîmp, goni cu aşa furie, că puţin a lipsit ca toţi Kerverii să fie făcuţi fărîme înainte de a se pomeni între cele patru ziduri ale bătrînului castel.

VII

În ziua aceea nu se mai puteau gîndi la nuntă; dar mesele erau puse, cina era servită şi baronul de Kerver era un cavaler prea nobil ca să-şi ia rămas bun de la toţi aceşti bretoni de ispravă, fără să fi mîncat şi să fi băut ca de obicei, adică de la apusul soarelui pînă la răsărit şi chiar niţel mai tîrziu.

Porunci deci să se aşeze toţi la masă. Erau nouăzeci şi şase de mese aşezate în potcoavă pe opt rînduri. În faţă, pe estrada mare acoperită cu catifea, cu un baldachin în mijloc, era o masă mai mare decît celelalte şi încărcată de fructe şi de flori, ca să nu mai vorbim de căprioarele fripte şi păunii care abureau sub penele lor, în care erau înveliţi.

Aci trebuia să se aşeze nunta, în văzul tuturor, ca nimic să nu lipsească sărbătorii. Trebuia ca pînă şi ultimul ţăran să aibă cinstea să închine pentru miri, golindu-şi ulceaua de hidromel în cinstea şi pentru propăşirea înaltei şi puternicei case a Kerverilor.

Baronul aşeză la masa lui pe cei o sută de cavaleri, în spatele cărora se rînduiră scutierii lor ca să-i servească. La dreapta puse pe femeia blondă şi pe Yvon, dar la stînga lăsă locul liber şi, chemînd un copil de casă, îi zise:

— Copile, dă fuga la străina care ne-a dat atîtea ajutoare azi dimineaţă. Nu e vina ei dacă isprava a întrecut bunăvoinţa ei. Spune-i că baronul de Kerver îi mulțumește pentru sprijin și o poftește la nunta cavalerului Yvon.

Cînd ajunse la casa de aur, unde Fineta înlăcrimată plîngea pe iubitul ei, copilul de casă puse un genunchi la pămînt și, în numele baronului, pofti pe străină să-l urmeze la castel, ca să cinstească nunta cavalerului Yvon.

— Salută pe stăpînul tău din partea mea — răspunse cu mîndrie fata — și spune-i că dacă el e de neam prea mare ca să vină la mine, eu sînt de neam prea mare ca să mă duc la el.

Cînd copilul de casă aduse baronului răspunsul străinei, domnul de Kerver dădu cu pumnul în masă, de săriră trei farfurii în aer.

— Pe toți sfinții — strigă el — ăsta zic și eu răspuns de doamnă mare și de la început mă dau bătut. Hai, să se pună șaua pe iapa mea cea galbenă și scutierii și copiii de casă să fie gata să mă însoțească.

Urmat de acest alai strălucit, baronul coborî la intrarea casei de aur. Își ceru iertare Finetei; îi întinse mîna, îi ținu scara calului și o așeză pe cal în fața lui de parcă ar fi fost însăși ducesa de Bretania. Tot timpul drumului nu-i spuse nici o vorbă, din curtenie; și, odată ajunși la castel, cu capul descoperit, o însoți la locul de cinste pe care i-l alesese.

Plecarea domnului de Kerver stîrnise mult zgomot; întoarcerea lui miră și mai mult. Toți se întrebau cine să fie această femeie, pe care mîndrul baron o tratează cu atît respect. Pe cît se putea vedea după îmbrăcăminte, era străină. Să fie ducesa de Normandia ori regina Franței? Se adresară pîndarului, judelui, seneșalului, ca să afle adevărul. Pîndarul tremura, judele îngălbenea, seneșalul se roșea; dar toți trei tăceau ca peștele. Tăcerea unor oameni așa de sus-puși sporea admirația tuturor.

Toți ochii erau ațintiți asupra Finetei; și totuși Finetei îi era sufletul trist de moarte. Yvon o văzuse și nu o recunoștea. Îi aruncase o privire nepăsătoare și începuse iar să vorbească drăgăstos cu femeia blondă, care zîmbea dispretuitor.

Îndurerată, Fineta scoase din pungă mingea de aur, ultima ei nădejde. În timp ce vorbea cu baronul, care era încîntat de istețimea ei, învîrtea în mîini mingioara, repetînd încet:

Minge de aur lucitor,
Ajută-mi, scump odor!

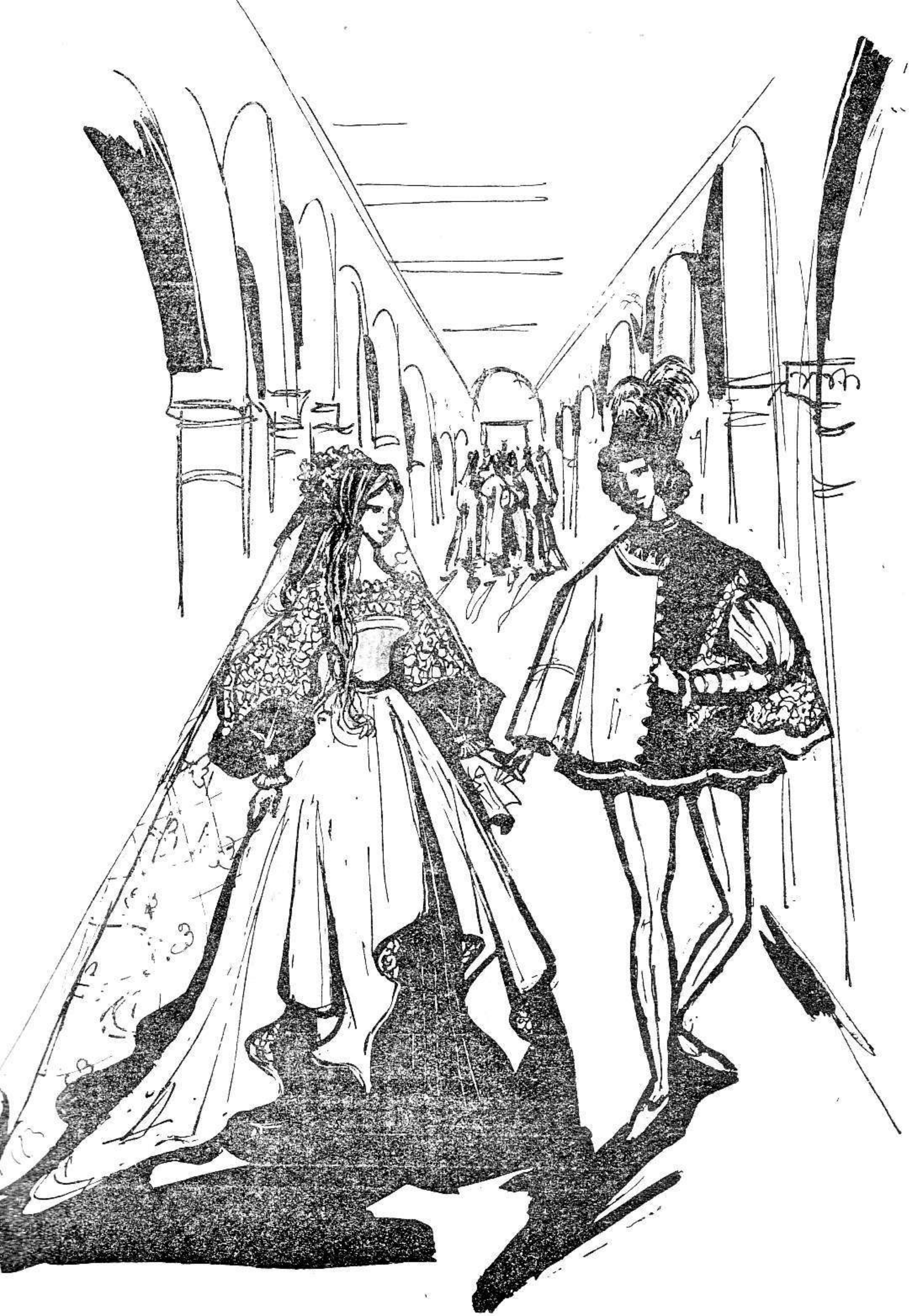

Și uite că mingea începu să se mărească, să crească și se făcu un potir de aur cizelat, cel mai frumos pahar care a împodobit vreodată masa vreunui baron sau a unui rege.

Fineta umplu cu mîna ei cupa cu vin dulce și aromat cu felurite mirodenii scumpe și, chemînd pe seneșal, care, neliniștit, se ascundea în spatele ei, îi zise, cu glasul ei cel mai dulce:

— Bunule seneșal, dă, te rog, din partea mea, această cupă cavalerului Yvon; vreau să închin pentru fericirea lui, o să primească să închine cu mine.

Yvon luă în mînă cu nepăsare paharul pe care i-l înfățișa seneșalul pe o tavă de lac și aur. Făcu un semn din cap străinei, bău vinul și, punînd cupa în fața lui, se întoarse spre femeia blondă, care-i stăpînea tot gîndul. Aceasta părea neliniștită și nemulțumită; cavalerul îi spuse încet cîteva cuvinte care o încîntară, căci ochii ei străluciră și mîna i se lăsă iar pe brațul lui Yvon.

Fineta își lăsă capul în jos și începu să plîngă. Totul se sfîrșise.

— Copii — strigă baronul cu glas răsunător — umpleți-vă paharele! Să bem cu toții în cinstea frumuseții și bunătății nobilei străine, care ne cinstește venind între noi. În cinstea doamnei din casa de aur!

Toți începură să strige și să bea; Yvon se mulțumi să ridice doar paharul pînă în dreptul ochilor. Deodată, tresări și amuți, rămînînd cu gura deschisă, cu ochii ațintiți la ceva, ca un om care are o nălucire.

Era chiar o nălucire. În aurul potirului, ca într-o oglindă, Yvon își revedea viața din trecut. Uriașul îl urmărea; Fineta îl ducea cu ea; împreună cu ea se urca pe corabia care-i scăpa pe amîndoi; împreună cu ea cobora pe coasta Bretaniei. O părăsea, dar numai pentru o clipă; ea plîngea la plecarea lui. Unde era ea acum oare? Lîngă el, fără îndoială. Cine alta decît Fineta putea fi lîngă Yvon?

Se plecă spre femeia blondă și scoase un strigăt, ca un om care calcă pe un șarpe. Apoi, clătinîndu-se, parcă ar fi fost beat, se sculă și, cu ochii rătăciți, privi în jurul lui; dar cînd zări pe Fineta, își ridică mîinile tremurătoare și, cu vocea întretăiată de plîns:

— Fineta — strigă el, îndreptîndu-se spre străină — Fineta, ai să mă ierți? Și căzu în genunchi.

Să ierți e cea mai mare fericire; ziua încă nu se sfîrșise și Fineta stătea alături de Yvon și dumnezeu știe ce-și tot spuneau amîndoi, plîngînd și zîmbind.

Și cu femeia blondă ce s-a întîmplat? Habar n-am. La strigătul lui Yvon, ea pieri. Cronica ne încredințează că s-a văzut cum ieșea din castel pe deasupra zidurilor, o babă groaznică, pe care o goneau, urlînd, cîinii; și părerea tuturor Kerverilor este că femeia blondă nu era altceva decît vrăjitoarea, nașa uriașului. Totuși faptul nu e destul de sigur ca să îndrăznesc să jur că e așa. Că o femeie o fi vrăjitoare, totdeauna e cuminte să crezi, chiar fără dovezi; însă nu e niciodată îngăduit s-o spui.

Ce pot spune fără să păcătuiesc împotriva adevărului cronicarului, e că serbarea, întreruptă o clipă, reîncepu mai cu foc și ținu tot așa de mult și fu și mai veselă.

A doua zi, devreme, se duseră la capelă și acolo, spre bucuria inimii lui, Yvon se căsători cu Fineta, care nu se mai temea de vrăji. După aceea au mîncat, au băut și au dansat o zi și jumătate, fără să-i treacă măcar cuiva prin minte să se odihnească. Pe pîndar îl cam dureau brațele; judele își freca din cînd în cînd spinarea; seneșalul simțea oarecare oboseală în picioare; dar toți trei aveau pe inimă o greutate de care ar fi vrut să scape și asta-i făcu să se zbânțuiască, parcă ar fi fost tinerei, pînă ce căzură jos și trebui să-i ducă de acolo. Fineta nu se răzbună în altfel pe ei; n-a avut niciodată altă dorință decît să facă fericiți în jurul ei pe toți care, mai de aproape sau mai de departe, țineau de nobila casă Kerver. De aceea amintirea ei se păstrează și azi în Bretania. În ruinele bătrînului castel, oricine vă va arăta statuia bunei doamne, care ține în mînă cinci mingioare.

POVESTEA LUI BRIAM NEBUNUL

Poveste islandeză

I

În frumoasa ţară a Islandei, a fost odată un rege şi o regină care domneau peste un popor credincios şi supus. Regina era blîndă şi bună; de aceea nici nu vorbea lumea de ea. Dar regele era lacom şi crud; de aceea, toţi cei care se temeau de el îi preamăreau care mai de care virtuţile şi bunătatea. Fiindcă era aşa de zgîrcit, regele avea castele, ferme, vite, mobile, giuvaeruri, de nu le mai ştia numărul; dar cu cît avea mai mult, cu atît ar fi vrut să aibă mai mult. Bogat ori sărac, vai de cine încăpea pe mîna lui!

La capătul parcului care înconjura castelul regal era o colibă în care trăia un ţăran vîrstnic, cu bătrîna lui nevastă. Cerul le dăduse şapte copii: toată averea lor. Ca să-şi ţină o casă aşa de grea, bieţii oameni n-aveau decît o vacă, pe care o chema Bukolla. Era un dobitoc minunat: neagră, pătată cu alb, cu coarne mici şi cu ochi mari, trişti şi blînzi. Şi nu frumuseţea era darul ei cel mare. O mulgeau de trei ori pe zi şi niciodată nu da mai puţin de patruzeci de litri de lapte. Era aşa de învăţată cu stăpînii ei, că la prînz se întorcea singură acasă, abia purtîndu-şi ugerul umflat şi mugind de departe ca să-i vină cineva în ajutor. Era bucuria casei.

Într-o zi, cînd plecase la vînătoare, regele trecu prin păşunea în care păşteau vacile castelului. Din întîmplare, se găsea şi Bukolla printre vitele cirezii regale.

— Ce frumos dobitoc am! zise regele.

— Măria ta — răspunse păzitorul — vita asta nu e a măriei tale. E Bukolla, vaca țăranului care stă în coliba de colo.

— Vreau să fie a mea — răspunse regele.

Tot timpul cît ținu vînătoarea, regele nu vorbi decît de Bukolla. Seara, la întoarcere, chemă pe șeful gărzilor, care era tot așa de afurisit ca și el.

— Du-te pînă la țăranul ăla — îi spuse — și adu-mi acum îndată vaca aceea care mi-a plăcut.

Regina îl rugă să nu facă una ca asta.

— Bieții oameni — zicea ea — n-au alt avut decît vita asta: dacă ie-o iei, înseamnă că-i lași muritori de foame.

— Trebuie să fie a mea — zise regele. Ori o s-o cumpăr, ori o să-i dau alta în schimb, ori cu forța, n-are a face. Dacă pînă într-un ceas Bukolla nu este în grajdurile mele, vai de cel ce nu și-a făcut datoria!

Și se încruntă în așa fel, că regina nu mai îndrăzni să deschidă gura, iar șeful gărzilor plecă în grabă cu o ceată de slujitori înarmați.

Țăranul era dinaintea porții și mulgea vaca, în timp ce toți copiii se îngrămădeau în jurul ei și o mîngîiau. Cînd auzi vestea trimisă de prinț, omul dădu din cap și spuse că n-o dă pe Bukolla cu nici un preț.

— E a mea — adăugă el — e bunul meu, e proprietatea mea; mi-e mai dragă decît toate vacile și decît tot aurul regelui.

Rugăciuni, amenințări— nimic nu-i schimbă hotărîrea. Timpul trecea, șeful gărzilor se temea de mînia stăpînului. Puse mîna pe frînghia Bukollei s-o tragă după el; țăranul se sculă să i se pună în cale; o lovitură de secure îl culcă mort la pămînt. Cînd văzură una ca asta, toți copiii izbucniră în plîns, afară de Briam, băiatul cel mai mare, care încremeni, galben și mut.

Șeful gărzilor știa că în Islanda sîngele cere sînge și că, mai curînd sau mai tîrziu, fiul o să-și răzbune tatăl. Cînd vrei să nu mai crească din nou copacul, trebuie să-i smulgi din pămînt și cel din urmă lăstar. Furios, puse mîna pe unul din copii, care plîngea.

— Unde te doare? îi zise el.

— Aici — spuse copilul, arătînd în dreptul inimii; pe loc ticălosul îi înfipse pumnalul în piept.

De șase ori puse aceeași întrebare, de șase ori primi același răspuns și de șase ori aruncă leșul fiului peste leșul tatălui.

Și cu toate astea, Briam, cu ochii rătăciți, cu gura deschisă sărea după muștele care se învîrteau în aer.

— Dar pe tine, caraghiosule, ce te doare? îi strigă călăul.

Drept orice răspuns, Briam îi întoarse spatele şi, lovindu-şi dosul cu amîndouă mîinile, cîntă:

Iac-aicea mama cînd s-a mîniat
Un picior mi-a tras, de m-a-ntors pe dos,
Şi cît sînt de lat, m-am văzut pe jos;
Şi învineţit, şi cam deşelat,
Şi cu nasul rupt, şi cu capul spart.

Şeful gărzilor se luă după obraznic; dar tovarăşii lui îl opriră:

— Haidade! îi ziseră — sugrumi puiul de lup după ce ai ucis lupul, dar nu omori un nebun. Ce rău poate face el?

Şi Briam o luă la fugă, cîntînd şi jucînd.

Seara, regele avu plăcerea să mîngîie pe Bukolla şi găsi că n-a plătit-o prea scump. Dar, în coliba cea săracă, o femeie bătrînă, plîngînd, cerea lui dumnezeu să-i facă dreptate. Toana unui rege o lăsase într-un ceas şi fără bărbat, şi fără copii. Din tot ce avusese drag pe lume, din tot ce-o ţinea în viaţă, nu-i mai rămînea decît un nenorocit de prostănac.

II

În curînd, la douăzeci de leghe în jur, nu mai vorbea nimeni decît de Briam şi de năzbîtiile lui. Ba că într-o zi a vrut să bată un cui în roata soarelui, ba că a doua zi şi-a aruncat în aer căciula, s-o pună în cap lunei. Regele, care era îngîmfat, dori să aibă un nebun la curte, ca să se asemene oarecum cu măreţii prinţi de pe continent. Briam fu adus la curte şi îmbrăcat cu o haină frumoasă în toate culorile. Un picior în albastru, altul în roşu, o mînecă verde, alta galbenă, pieptarul portocaliu. În costumul ăsta de papagal, Briam fu însărcinat să risipească plictiseala curtenilor. Cîteodată, mîngîiat, dar mai deseori bătut, sărmanul smintit răbda orice fără să se plîngă. Petrecea ceasuri întregi stînd de vorbă cu păsările ori urmărind înmormîntarea unei furnici. Şi de deschidea gura, era pentru a da drumul unei prostii — prilej de mare haz pentru cei ce nu sufereau de pe urma asta.

Într-o zi, tocmai cînd era să se servească prînzul, șeful gărzilor intră în bucătăria castelului. Briam, înarmat cu un satîr, toca de zor cotoare de morcov în loc de pătrunjel. Cînd văzu cuțitul, ucigașului începu să-i fie frică. O bănuială îi trecu prin minte.

— Briam — zise el — unde e maică-ta?

— Mama — răspunse idiotul — uite-o colo, fierbe! Și arătă cu degetul o oală uriașă, în care fierbea, ca la ghiveci, tot prînzul regelui.

— Dobitoc prost ce ești! zise șeful gărzilor, arătîndu-i căldarea — cască bine ochii, ce e asta?

— Asta e mama mea! Ea mă hrănește! strigă Briam. Și aruncînd satîrul, sări la plită, luă în brațe oala plină de funingine și fugi cu ea în pădure. Alergară după el: zadarnică osteneală! Cînd îl prinseră, totul era spart, răsturnat, prăpădit. În seara aceea, regele mîncă doar o bucată de pîine. Singura lui mîngîiere fu să pună pe băieții de la bucătărie să biciuiască pe Briam.

Briam, spetit, se întoarse în coliba lui și povesti maică-si ce i se întîmplase.

— Băiete, băiete — zise biata femeie — nu trebuia să vorbești așa.

— Dar ce trebuia să spun, mamă?

— Fiule, trebuia să zici: asta-i căldarea pe care, în fiecare zi, o umple dărnicia regelui.

— Bine, mamă, mîine așa am să spun.

A doua zi, se adunase curtea. Regele stătea de vorbă cu majordomul. Acesta era un senior voinic, dedat la bun trai, pîntecos, gras și zîmbitor. Avea un cap mare și chel, un gît gros, o burtă așa de rotundă, încît nici nu-și putea încrucișa brațele, și două piciorușe care abia țineau cu mare greutate așa namilă de om.

În timp ce majordomul vorbea cu regele, Briam îl bătu fără sfială pe burtă.

— Iată — zise el — asta-i căldarea pe care în fiecare zi o umple dărnicia regelui!

Că fu bătut, nu mai e nevoie s-o spunem. Regele era furios, curtea la fel. Dar seara, în tot castelul, toți își șopteau la ureche: nebunii, fără să-și dea seama, spun cîteodată niște adevăruri strașnice.

Cînd Briam, spetit de tot, se întoarse în coliba lui, povesti maică-si ce i se întîmplase.

— Băiete, băiete — zise biata femeie — nu trebuia să vorbești așa.

— Dar ce trebuia să spun, mamă?

— Fiule, trebuia să zici: iată cel mai plăcut şi mai credincios dintre curteni!

— Bine, mamă, mîine aşa am să spun.

A doua zi, regele primea la sculare şi, în timp ce miniştri, ofiţeri, şambelani, domni şi doamne suspuse îşi împărţeau surîsul lui, el necăjea o căţea mare, de rasă spaniolă, care-i trăgea din mînă o plăcintă.

Briam se duse de se aşeză la picioarele regelui şi apucînd de după ceafă cîinele care schelălăia strîmbîndu-se strigă:

— Iată cel mai plăcut şi mai credincios dintre curteni.

Nebunia asta făcu pe rege să zîmbească; îndată curtenii se puseră pe rîs cu hohote. Se întreceau care să-şi arate dinţii. Dar cum ieşi regele, o ploaie de lovituri de picior şi de pumni căzu pe bietul Briam, care cu mare greutate scăpă din furtună.

Cînd povesti maică-si ce i se întîmplase, biata femeie îi spuse:

— Băiete, băiete, nu trebuia să vorbeşti aşa.

— Dar ce trebuia să spun, mamă?

— Fiule, trebuia să zici: iată, aceasta ar mînca tot, dacă ai lăsa-o.

— Bine, mamă, mîine aşa am să spun.

A doua zi era sărbătoare, regina apăru în salon cu cele mai frumoase podoabe. Era toată îmbrăcată numai în catifea, dantele, bijuterii; numai colierul făcea cît dările de la douăzeci de sate. Toţi admirau atîta strălucire.

— Iată — strigă Briam — aceasta ar mînca tot, dacă ai lăsa-o.

S-ar fi sfîrşit cu obraznicul, dacă nu i-ar fi luat apărarea regina.

— Sărman nebun — zise ea — pleacă, să nu ţi se întîmple vreun rău. Dacă ai şti ce povară sînt aceste bijuterii, nu m-ai învinovăţi că le port.

Cînd Briam se întoarse în coliba lui, povesti maică-si ce i se întîmplase.

— Băiete, băiete — zise biata femeie — nu trebuia să vorbeşti aşa.

— Ce trebuia să spun, mamă?

— Fiule, trebuia să zici: iată dragostea şi mîndria regelui.

— Bine, mamă, mîine aşa am să spun.

A doua zi, regele mergea la vînătoare. I se aduse iapa sa favorită. Era în şa şi, fără să-i prea dea atenţie, îşi lua rămas bun de la regină, cînd Briam dete o palmă pe grumazul calului.

— Iată — strigă el — dragostea şi mîndria regelui.

Prinţul se uită strîmb la Briam; văzînd aşa, nebunul o luă la fugă cît îl ţineau picioarele. Începuse să adulmece de departe loviturile de băţ.

Cînd îl văzu că se întoarce, gîfîind, biata mamă îi zise:

— Fiule, nu te mai întoarce la castel, o să te omoare.

— Răbdare, mamă. Nu se ştie nici cine moare, nici cine trăieşte.

— Vai — reluă mama plîngînd — ferice de tatăl tău că a murit; nu mai vede nici umilinţa ta, nici pe a mea.

— Răbdare, mamă, trece zi după zi şi nu seamănă una cu alta.

III

Trecuseră aproape trei luni de cînd tatăl lui Briam se odihnea în mormînt, între cei şase copii, cînd regele dădu un mare ospăţ ofiţerilor mai de seamă ai curţii. La dreapta avea pe şeful gărzilor, la stînga era majordomul cel pîntecos. Masa era încărcată de fructe, de flori şi de lumini; toţi beau din cupe de aur vinurile cele mai alese. Capetele se înfierbîntau, toţi vorbeau tare şi vreo cîţiva şi începuseră să se certe. Briam, mai nebun ca oricînd, turna pe rînd vin tuturor şi nu lăsa nici un pahar gol. Dar, în timp ce într-o mînă ţinea sticla aurită, cu cealaltă lega două cîte două hainele mesenilor, aşa fel că nimeni nu se mai putea scula fără să tragă după el pe vecin. De trei ori luase de la cap această şmecherie, cînd regele, înfierbîntat de căldură şi de vin, îi strigă:

— Nebunule, urcă-te pe masă şi cîntă ceva să ne veselim!

Briam sări sprinten între fructe şi flori, apoi, cu glas înăbuşit, începu să cînte:

Toate-şi au rîndul,
Ploaia ca şi vîntul,
Ziua şi cu noaptea,
Viaţa şi cu moartea.
Toate îşi au rîndul.

— Ce e cîntecul ăsta de înmormîntare? zise regele. Hai, nebunule, fă-mă să rîd, sau te fac eu să plîngi.

Briam privi la domnitor cu ochi sălbatici şi, cu glasul sacadat, începu iar:

Toate îşi au rîndul.
Bună, rea de-i soarta,
Surd este destinul;
După faptă, plata!
Toate îşi au rîndul.

— Caraghiosule — zise regele — mi se pare că mă ameninți! O să te pedepsesc eu cum meriți!

Se ridică așa de brusc, încît trase după el pe șeful gărzilor. Luat pe neașteptate, acesta, ca să nu cadă, se aplecă înainte și se agăță de brațul și de gîtul regelui.

— Nenorocitule — strigă prințul — îndrăznești să pui mîna pe stăpînul tău?

Și, scoțînd pumnalul, regele se pregătea să-și lovească ofițerul, cînd acesta, cu gîndul să se apere, prinse cu o mînă brațul regelui și cu cealaltă îi înfipse baioneta în gît. Sîngele gîlgîi; prințul căzu, tîrînd în ultimele-i zvîrcoliri și pe ucigașul lui după el.

În mijlocul strigătelor și învălmășelii care urmă, șeful gărzilor se ridică repede și, trăgînd sabia, zise:

— Domnilor — tiranul a murit! Trăiască libertatea! Mă declar rege și mă căsătoresc cu regina! Dacă e cineva împotrivă-mi, n-are decît să spună, aștept!

— Trăiască regele! strigară toți curtenii.

Ba chiar se găsiră cîțiva care, profitînd de prilej, scoaseră o jalbă din buzunar. Bucuria era generală și ajungea pînă la delir, cînd, deodată, cu căutătura cruntă și cu securea în mînă, Briam apăru în fața uzurpatorului.

— Cîine, fecior de cîine — îi zise el — cînd i-ai omorît pe ai mei, nu te-ai gîndit nici la dumnezeu, nici la oameni. Acum se va alege între noi doi.

Șeful gărzilor vru să încerce să se apere. Dintr-o singură lovitură, dată cu furie, Briam îi reteză brațul drept, care îi spînzură ca o cracă tăiată.

— Și acum — strigă Briam — dacă ai un fiu, spune-i să te răzbune cum își răzbună Briam azi pe tatăl lui.

Și-i despică în două capul.

— Trăiască Briam! strigară curtenii. Trăiască eliberatorul nostru!

În clipa aceea intră regina îngrozită și se aruncă la picioarele nebunului, numindu-l răzbunătorul ei.

Briam o ridică și, stînd lîngă ea și învîrtindu-și securea însîngerată, pofti pe toți ofițerii să jure credință suveranei lor legitime.

— Trăiască regina! strigară toți cei de față. Bucuria tuturor era fără margini. Regina vru să oprească pe Briam la curte; însă el ceru să rămînă în coliba lui și nu vru drept răsplată decît pe bietul animal care fusese cauza nevinovată a atîtor nenorociri. Cînd ajunse la poarta casei, vaca începu să cheme, mugind, pe toți cei care n-o mai puteau auzi. Biata femeie ieși plîngînd.

— Mamă — zise Briam — uite pe Bukolla; ești răzbunată!

IV

Aşa se termină povestea. Ce s-a întîmplat cu Briam? Nimeni nu ştie. Dar în ţinut, chiar şi acum se pot vedea ruinele colibei în care au locuit Briam şi fraţii lui, iar mamele spun copiilor: „Aici a trăit acela care şi-a răzbunat tatăl şi a mîngîiat pe maică-sa." Şi copiii răspund: „Şi noi am face ca el."

DEGEȚEL

Poveste finlandeză

I

A fost odată un țăran care avea trei feciori: Petru, Pavel și Ion. Petru era înalt, voinic, rumen și prost; Pavel era slab, galben, pizmaş şi rău; Ion era plin de duh și alb ca o fată, dar aşa de mic că s-ar fi putut ascunde în cizmele cele mari ale tatălui său. De aceea fusese poreclit Degețel.

Toată averea țăranului pe pămîntul acesta era doar familia lui; cînd, prin cine ştie ce întîmplare, se zărea umbra vreunui gologan, în casă era sărbătoare. Secara era scumpă, viața grea. De aceea, cum începură cei trei copii să muncească, bunul lor părinte îi îndemna, şi la culcare, şi la sculare, să lase coliba unde se născuseră și să cutreiere lumea, să-și caute norocul.

— Între străini — spunea el — nu e totdeauna uşor să-ți cîştigi pîinea, dar cel puţin o găseşti; pe cînd aici, cel mai mare noroc la care vă puteți aştepta, e să muriți de foame.

Dar iată că, la o leghe de colibă, regele ţării îşi avea palatul — o clădire minunată, toată de lemn, cu douăzeci de cerdacuri şi şase ferestre cu geamuri. Și uite că deodată, într-o noapte frumoasă de vară, drept în faţa ferestrelor ieşi din pămînt un stejar mare, cu atît de multe ramuri şi frunze, că nu mai putea intra lumina în casa regelui. Nu era lucru uşor să dobori copacul acesta uriaș; nu se găsea secure să nu se tocească în trunchiul lui și, în locul fiecărei ramuri sau rădăcini pe care o tăiai, creşteau două. În zadar făgăduise regele trei saci de galbeni cui l-o scăpa de această vecinătate supărătoare. Dîndu-se bătut, a trebuit să aprindă lumina în palat şi-n miezul zilei.

Și asta nu-i tot: într-o țară unde ies izvoare și din piatră seacă, în palatul regal nu era apă. Vara trebuia să te speli pe mîini cu bere și pe față cu hidromel. Mai mare rușinea; de aceea, prințul făgăduise moșii, bani și un titlu de marchiz aceluia care ar săpa în curtea castelului o fîntînă destul de adîncă să poată da apă tot anul. Dar nimeni nu putuse dobîndi răsplata, căci palatul era la o mare înălțime și, de săpai de-o șchioapă, dădeai de granit.

Își pusese regele aste două lucruri în minte și nu vroia de loc să se lase de ele. Deși era un domn neînsemnat, era tot așa de încăpățînat ca un împărat. Asta ține de rang. Ca să-și atingă ținta, trimise în lungul și latul țării un hrisov mare, întărit cu stema regală. Acelui care o doborî stejarul și o săpa fîntîna, îi făgăduia, nici mai mult nici mai puțin, decît mîna prințesei, fiica sa, și jumătate din regatul său. Prințesa era frumoasă, ruptă din soare, și o jumătate de regat nu e de lepădat; avea ce să ispitească pe mulți ambițioși.

De aceea, din Suedia și din Norvegia, din Danemarca și din Rusia, din insule și de pe continent, veniră o mulțime de muncitori zdraveni, cu securea pe umăr și cu tîrnăcopul în mînă. Dar degeaba tăiau și săpau: osteneala le fu zadarnică. La fiecare lovitură, stejarul se făcea mai tare și granitul nu se făcea mai moale; așa încît, chiar cei mai îndrăzneți ajunseră să se lase păgubași.

II

Într-o zi, cum prin partea locului se vorbise mult de istoria asta care sucea toate mințile, cei trei frați se întrebară de ce, dacă le-ar da voie tatăl lor, nu s-ar duce și ei să-și încerce norocul. Să izbîndească, nu credeau și nu năzuiau nici la prințesă, nici la jumătate de regat; dar cine știe dacă nu ar găsi, la curte sau aiurea, un loc și-un stăpîn bun? Asta era tot ce le trebuia lor. Tatăl își dădu încuviințarea; Petre, Pavel și Ion porniră la drum spre palatul regal.

Pe cînd mergeau ei așa, Degețel alerga în lungul drumului, încoace și încolo, ca un cîine de vînătoare, uitîndu-se peste tot, băgînd de seamă tot, scotocind peste tot. Muște, buruieni, pietre, nimic nu scăpa ochilor lui de șoarece. Într-una oprea pe frații lui să-i întrebe la toate lucrurile „de ce"; de ce intră albinele în potirul florilor? De ce rîndunelele ating în zbor rîurile? De ce zboară fluturii în zig-zag? La toate aceste întrebări, Petre începea să rîdă, Pavel ridica din umeri și-i spunea lui Degețel să tacă din gură, făcîndu-l prost și obraznic.

Tot mergînd înainte, intrară într-o pădure mare de brazi, care se întindea pe un munte. Tocmai în vîrful muntelui, se auzeau lovituri de secure și trosnetul crengilor care cădeau.

— Tare mă mir să doboare cineva copaci în creștetul unui munte — zise Degețel.

— Tare m-aș mira dacă tu nu te-ai mira — răspunse Pavel, sec. Neștiutorul vede peste tot minuni.

— Copil ce ești! Parcă n-ai fi văzut niciodată tăietori de lemne — adăugă Petre, bătînd ușor pe obraz pe frățiorul său.

— O fi — zise Degețel — dar eu tot sînt curios să văd ce se petrece colo sus.

— Du-te — zise Pavel — obosește-te; asta o să te învețe minte, mic înfumurat, care vrei să știi mai multe ca frații tăi mai mari.

Degețel nu-și bătu capul cu vorbele astea, se cățără, alergă, trăgînd mereu cu urechea dincotro venea zgomotul și îndreptîndu-se într-acolo. Cînd ajunse în vîrful muntelui, ce credeți că găsi? O secure fermecată, care, ea singură și fiindcă așa avea poftă, tăia o frumusețe de pin.

— Bună ziua, cucoană secure — zise Degețel — nu ți se urăște să stai singură aici și să ciopleşti copacul ăsta bătrîn?

— De ani de zile te aștept, fiul meu — răspunse securea.

— Ei bine, uite c-am venit — răspunse Degețel.

Și, fără să se mire de nimic, luă securea, o puse în traista sa mare de piele și coborî vesel.

— Ce minune a văzut colo sus domnul care se tot miră? zise Pavel, uitîndu-se la Degețel cu un aer disprețuitor.

— Era cu adevărat o secure, ceea ce auzeam noi—răspunse copilandrul.

— Nu-ți spusesem eu — făcu Petre — iată-te lac de apă pentru nimica toată; mai bine făceai de rămîneai cu noi.

Puțin mai departe, drumul se strecura cu greu printre grămezi de piatră și, în depărtare, se auzea pe o înălțime un zgomot sec, cum face fierul cînd izbește în piatră.

— Tare mă mir că vrea cineva să doboare o stîncă tocmai colo sus — zise Degețel.

— Adevărat — zise Pavel — domnul a ieșit mai ieri din găoace; n-a auzit niciodată o ghionoaie izbind cu ciocul în scorbura unui copac bătrîn.

— Așa-i—zise Petre rîzînd—e o verdalie, rămîi lîngă noi, puștiule.

— O fi — zise Degețel — dar eu tot sînt curios să văd ce se petrece colo sus.

Și iată-l că se și cațără pe stîncă, tîrîndu-se pe coate și pe genunchi, în timp ce Petre și Pavel rîdeau de el.

Cînd ajunse sus pe stîncă, ce credeți că găsi? Un tîrnăcop fermecat care, el singur și fiindcă așa avea poftă, găurea stînca de parcă ar fi fost lut. La fiecare lovitură, intra în ea cu mai bine de un picior.

— Bună ziua, domnule tîrnăcop — zise Degețel — nu ți-e urît să stai aci singur și să găurești stînca asta veche?

— De ani de zile te aștept, fiul meu — răspunse tîrnăcopul.

— Ei bine, uite că am venit — răspunse Degețel.

Și, fără să se mire de nimic, luă tîrnăcopul, îi scoase coada, puse amîndouă bucățile în sacul lui cel mare de piele și coborî vesel.

— Ce minune a mai văzut domnia-voastră colo sus? întrebă Pavel pe un ton obraznic.

— Era un tîrnăcop ce se auzea — răspunse copilandrul.

Și-și văzu de drum, fără să mai scoată o vorbă.

Puțin mai departe, ajunseră la un pîrîu; apa era limpede și proaspătă; drumeților le era sete; începură să bea fiecare din căușul mîinii.

— Tare mă mir că e atîta apă într-o vale așa de puțin adîncă — zise Degețel. Aș vrea să știu de unde iese pîrîul ăsta.

— O să vedeți — zise Pavel — că într-o bună zi, obraznicul ăsta o să știe mai mult decît însuși bunul dumnezeu. Domnul care se tot miră nu știe că pîraiele ies din pămînt?

— O fi — zise Degețel — dar eu tot sînt curios să văd de unde vine apa asta.

Și iată-l că o și ia în sus pe pîrîu, cu toate strigătele și ocările fraților săi. Merge, aleargă pînă ce în sfîrșit, apa scade, scade.

Și cînd ajunse la capăt, ce credeți că văzu? O coajă de mucă, din fundul căreia apa țîșnea și strălucea în soare.

— Bună ziua, domnule izvor — zise Degețel — nu ți-e urît să stai aci singur și să tot țîșnești în colțișorul dumitale?

— De ani de zile te aștept, fiule — răspunse coaja de nucă.

— Ei bine, uite că am venit — răspunse Degețel.

Și, fără să se mire de nimic, luă coaja de nucă, o îndopă bine cu mușchi ca să nu poată ieși apa și apoi puse nuca în sacul lui cel mare de piele și coborî vesel.

— Acum știi de unde iese pîrîul ăsta? îi strigă Petre, cum îl văzu de departe.

— Da, frățioare — zise Degețel — iese dintr-o găurică.

— Copilul ăsta e prea isteț — zise Pavel — n-o să scoatem niciodată ceva bun din el.

— Am văzut ce vroiam să văd — murmură Degețel — și știu ce vroiam să știu, asta mi-e destul.

Și zicînd așa, își frecă mîinile, bucuros.

III

Ajunseră în sfîrșit la palatul regelui. Stejarul era mai mare și mai stufos ca oricînd; în curtea castelului nu era nici o fîntînă și-n poarta palatului tot mai stătea agățată placarda cea mare, care făgăduia mîna prințesei și jumătate de regat oricui, nobil, burghez sau țăran, care ar îndeplini cele două lucruri pe care le dorea măria sa. Atîta doar că, deoarece regele se cam săturase de atîtea încercări zadarnice care-l făcuseră să-și piardă nădejdea, se mai pusese o placardă mică sub cea mare; și pe această placardă mică sta scris cu litere roșii, ceea ce urmează:

„Prin cele de față se dă de știre la toată lumea că, în nesfîrșita sa bunătate, măria sa regele s-a îndurat să poruncească așa: celui ce nu va izbuti să doboare stejarul sau să sape fîntîna, pe dată i se vor tăia urechile, ca să se învețe minte și să-și cunoască altădată lungul nasului, ceea ce este începutul înțelepciunii.“

Și, pentru ca toată lumea să se folosească de acest sfat grijuliu, în jurul placardei erau țintuite vreo treizeci de urechi însîngerate, să fie de pildă celor care ar cam suferi de îngîmfare.

Cînd Petre văzu înștiințarea, începu să rîdă, își răsuci mustățile, își privi brațele pe care vinele umflate se vedeau ca niște frînghii albastre, pe urmă răsuci de două ori securea în jurul capului și, dintr-o lovitură, doborî una din crengile groase ale copacului blestemat.

Dar pe dată crescură la loc două, fiecare din ele mai mare și mai groasă decît cea dintîi; așa încît paznicii regelui puseră mîna pe nenorocitul de tăietor și pe loc îi și tăiară amîndouă urechile.

— Ești un nepriceput — zise Pavel fratelui său.

Luă la rîndul său și el securea în mînă, dădu ocol încet copacului și, văzînd o rădăcină care ieșea din pămînt o reteză dintr-o lovitură. În aceeași clipă, două rădăcini uriașe săltară pămîntul și din fiecare din ele răsări un lăstar zdravăn, plin de frunze.

— Puneți mîna pe ticălos! strigă regele furios și, fiindcă pilda fratelui lui nu i-a folosit, tăiați-i amîndouă urechile chiar de lîngă cap!

Zis și făcut; dar aceste două nenorociri nu părură să sperie pe Degețel; înaintă cu hotărîre să-și încerce și el norocul.

— Luați-mi la goană pe stîrpitura asta — strigă regele; și dacă se împotrivește, tăiați-i pe loc urechile; asta o să-i fie învățătură de minte și pe noi o să ne cruțe de prostiile lui.

— Să-mi fie iertat, măria ta! zise Degețel — doar regele are cuvînt; am dreptul să încerc; aveți tot timpul să-mi tăiați urechile dacă n-oi izbuti.

— Hai, atunci — zise regele suspinînd — dar vezi să nu pun să-ți taie și nasul, pe deasupra.

Din fundul sacului său cel mare de piele, Degețel scoase securea fermecată; era aproape cît el de mare și-i fu oarecum greu s-o ridice și să-i sprijine coada de pămînt.

— Taie! taie! îi strigă el.

Și unde începu securea să taie, și dă-i, și taie, și despică, și doboară, în dreapta, în stînga, în sus, în jos. Trunchi, ramuri, rădăcini, totul fu făcut bucățele; fu lucru doar de-un sfert de ceas; și totuși erau atîtea lemne, că toată curtea se încălzi cu ele mai bine de un an.

Cînd copacul fu doborît și ras de la pămînt, Degețel se apropie de rege care chemase pe prințesă să se așeze lîngă el și se închină frumos în fața lor.

— Măria ta — zise el — e mulțumită de supusul ei credincios?

— Da — zise regele; dar mai am nevoie de fîntînă sau, de unde nu, vai de urechile tale!

— Dacă binevoiește măria ta să-mi arate în ce loc o dorește — zise Degețel — am să încerc să mai fac încă o dată pe plac domnului meu.

Ieșiră în curtea cea mare a palatului; regele se așeză pe un tron înalt; prințesa stătu mai jos decît tatăl ei și începu să privească, puțin cam neliniștită, la bărbatul cel mititel pe care i-l trimitea cerul. Nu de statura asta își visase ea un soț.

Fără să se tulbure cîtuși de puțin, Degețel scoase din sacul său cel mare de piele tîrnăcopul fermecat, îi puse coada, apoi, liniștit, îl așeză pe locul arătat și îi strigă:

— Sapă! sapă!

Și odată începu tîrnăcopul să fărîme bucăți granitul și, în mai puțin de un sfert de ceas săpă un puț, adînc de mai bine de o sută de picioare.

— Măria ta — zise Degețel închinîndu-se în fața regelui — găsește că e destul de adîncă fîntîna asta?

— Da, desigur — zise regele — dar n-are apă.

— Măria ta să-mi îngăduie o clipă — spuse Degețel — îndreptățita ta nerăbdare va fi mulțumită.

Spunînd asta, scoase din sacul cel mare de piele coaja de nucă învelită în muşchi şi o aşeză într-un bazin mare în care, în lipsă de apă, erau puse flori. Cînd văzu coaja bine înţepenită în pămînt, strigă:

— Ţîşneşte! ţîşneşte!

Şi-odată apa ţîşni din mijlocul florilor, murmurînd în şoapte blînde şi căzu ca o ploaie, în cascadă, aducînd aşa răcoare, că luă cu frig toată curtea, curgînd aşa de îmbelşugată, că într-un sfert de ceas fîntîna se umpluse şi trebui săpat în mare grabă un şanţ, ca să scape de această bogăţie ameninţătoare.

— Sire — zise Degeţel, punînd un genunchi în pămînt în faţa tronului regal — măria ta găseşte că am îndeplinit toate încercările?

— Da, marchize Degeţel! răspunse regele—sînt gata să-ţi dau jumătate din regatul meu sau să-ţi plătesc atît cît face, punînd o dajdie, pe care supuşii mei credincioşi or s-o plătească; dar, ca să-ţi dau pe prinţesă de soţie şi să-ţi spun „ginere“, asta-i altă poveste, căci nu ţine numai de mine.

— Ce trebuie să fac? întrebă cu mîndrie Degeţel, punînd o mînă în şold şi privind pe prinţesă.

— Ai să afli mîine! zise iar regele—în aşteptare, eşti oaspetele meu, o să ţi se pregătească odaia cea mai frumoasă din castel.

După ce plecă regele, Degeţel dădu fuga la fraţii lui care, cu urechile tăiate cum erau, parcă erau nişte şorecari.

— A, dragii mei! le zise el—aşa-i că aveam dreptate să mă mir de toate celea şi să aflu de unde vin?

— Ai noroc! răspunse rece Pavel; norocul e orb şi nu alege totdeauna pe cine-l merită mai mult.

— Bine ai făcut, băiete! zise Petre. Cu urechi sau fără urechi, mă bucur de norocul tău şi aş vrea să fie şi tata aici.

Degeţel luă cu el pe cei doi fraţi; şi, cum era bine văzut, chiar în ziua aceea un şambelan găsi mijlocul să dea de lucru la castel celor doi ciuli[1].

IV

Întors în odăile sale, regele nu putu închide ochii. Un ginere ca Degeţel, nu-i era de loc pe plac. Măria sa căută cum ar putea să nu-şi ţină cuvîntul fără să pară că şi-l calcă. Pentru oamenii cinstiţi, aşa ceva e greu. Între cinste şi interes, un ticălos niciodată nu stă la gînduri; că doar de asta și este ticălos.

---

[1] Fără urechi. (n.t.)

În neliniştea lui, regele chemă pe Petre și pe Pavel; numai cei doi fraţi îi puteau arăta de unde se trage, ce fire şi ce obiceiuri are Degeţel; Petre lăudă pe frăţiorul lui, ceea ce nu prea încîntă pe măria sa. Pavel îl mai însenină, dovedindu-i că Degețel nu era altceva decît un vînturălume și că ar fi caraghios ca un rege să se simtă îndatorat față de un om de rînd.

— Băiatul ăsta e aşa de încrezut — adăugă fratele cel rău — că se crede în stare să înfrunte și un uriaş. Prin părţile astea trăiește un *troll*[1], care e spaima celor din jur: le fură boii şi vacile la zece leghe jur împrejur; ei bine, Degețel a spus, nu o dată, că dacă ar vrea, ar face pe dihania asta sluga lui.

— Lasă, că vedem noi asta — zise regele.

Și cu vorbele astea, îi trimise înapoi pe cei doi frați şi dormi liniştit.

A doua zi, de faţă cu întreaga curte, regele chemă pe Degețel. El veni, alb ca un crin, fraged ca un trandafir, zîmbitor ca dimineața.

— Ginere — zise regele, apăsînd pe vorbe — un viteaz ca tine nu poate să se însoare cu o prințesă fără să-i dea și slujitori demni de ea. În pădurea asta este un troll care, zice-se, e înalt de douăzeci de picioare şi mănîncă un bou la o masă. Colo, cu o haină cu fireturi, pălărie în trei colţuri, epoleţi de aur și o halebardă de cincisprezece picioare, ar fi un portar demn de un rege. Fiica mea te roagă să-i faci acest mic dar şi pe urmă o să se gîndească să-ţi dea mîna ei.

— Nu e tocmai uşor — zise Degețel —dar, pentru plăcerea măriei sale, am să încerc.

Coborî la bucătărie, puse în sacul cel mare de piele securea fermecată, o pîine, o bucată de brînză și un cuțit, apoi, aruncîndu-și sacul pe umăr, luă drumul spre pădure. Petre plîngea, Pavel zîmbea și nădăjduia că, odată plecat, fratele lui n-o să se mai întoarcă niciodată.

Cînd intră în pădure, Degețel se uită în dreapta, se uită în stînga, dar buruienele nu-l lăsau să vadă. Atunci începu să cînte cît îl ţinea gura:

Troll pe colea, Troll pe-aci —
Unde eşti? Să ne luptăm!
Viu sau mort al meu vei fi;
Troll pe-aci, Troll pe colea,
Nu vrei a mi te-arăta?

— Iacă-mă! strigă uriașul într-un urlet înspăimîntător. Stai tu, cînd te-oi prinde, nu-mi ajungi nici pe-o măsea.

---

[1] Trolli — eroi ai miturilor scandinave, monştri uriași care locuiesc în lacuri și păduri. (n.t.)

— Nu te pripi, dragul meu — răspunse Degețel, cu glasul lui ascuțit — îți dau un ceas întreg.

Cînd trollul sosi, el întoarse capul în toate părțile, foarte mirat că nu vede pe nimeni. În sfîrșit, plecîndu-și ochii, zări un copil care stătea pe un copac răsturnat și ținea între genunchi un sac mare de piele.

— Tu m-ai trezit din somn, haimana? zise el, holbîndu-și ochii scăpărători.

— Chiar eu, dragă — zise Degețel. Am venit să te tocmesc la mine.

— Ha-ha! zise uriașul, care pe cît era de mare, pe atît era de prost; să mori de rîs și alta nu! O să te azvîrl în cuibul ăla de corbi de se vede colo, sus; asta o să te învețe minte să mai hoinărești prin pădurea mea.

— Pădurea ta? spuse băiatul — mai degrabă e a mea decît a ta; dacă mai spui o vorbă, o rad de la pămînt într-un sfert de ceas.

— Ha-ha! urmă uriașul — aș vrea s-o văd și pe asta, omulețule!

Degețel așezase securea pe pămînt.

— Taie! taie! îi strigă.

Și odată începu securea să taie, să reteze, să despice, să doboare, în dreapta, în stînga, în sus, în jos. Și numai ce începură crengile să plouă în capul trollului, repezi cum cade grindina pe timp de furtună.

— Destul, destul — zise uriașul, căruia începea să-i fie frică. Nu-mi prăpădi pădurea! Dar cine ești tu?

— Sînt vestitul vrăjitor Degețel și o vorbă doar să spun, și securea mea îți taie capul. Încă nici nu știi cu cine ai de-a face. Stai acolo!

Uriașul se opri, foarte nedumerit de ce văzuse. Degețel, căruia-i era foame, își desfăcu sacul cel mare de piele, scoase pîinea și brînza.

— Ce e aia albă? întrebă trollul, care nu văzuse niciodată brînză.

— O piatră — răspunse Degețel.

Și mușcă din ea cu poftă.

— Mănînci pietre? zise uriașul.

— Da, asta e hrana mea obișnuită. De aceea nu cresc ca tine, care mănînci boi; dar de aceea, așa mic cum mă vezi, sînt de zece ori mai puternic decît ești tu. Du-mă acasă la tine!

Trollul se dădu bătut. O luă înaintea lui Degețel ca un cîine mare înaintea unui copil și-l pofti în lăcașul său uriaș.

— Ascultă — zise Degețel uriașului — trebuie ca unul din noi doi să fie stăpînul, iar celălalt sluga lui. Să facem o învoială. Dacă eu n-oi face ce faci tu, am să fiu robul tău; dacă tu nu vei face ce fac eu, tu ai să fii robul meu.

— Primesc — zise trollul. Mi-ar plăcea să am în serviciu un împielițat ca tine. Mie mi-e greu să mă gîndesc, tu ai avea minte în locul meu. Pentru început, iată ăste două găleți; du-te să-mi aduci apă, să pregătim prînzul.

Degețel ridică capul să privească cele două găleți. Erau două butii zdravene, care aveau fiecare zece picioare în înălțime și șase în lățime; mai ușor i-ar fi venit să se înece în ele decît să le miște din loc.

— Ha-ha! spuse uriașul, căscînd o gură mare — te-ai poticnit, băiețaș; haide, fă și tu ce fac eu, du-te de scoate apă!

— La ce bun — zise Degețel. Dau fuga la izvor și-l arunc în căldare de-a dreptul, așa termin mai repede.

— Nu, nu — strigă trollul. Mi-ai mai prăpădit tu pădurea, nu vreau să-mi iei acum și izvorul, mîine aș fi fără strop. Fă focul, mă duc eu după apă.

După ce agăță căldarea, uriașul aruncă înăuntru un bou tăiat bucăți, cu cincizeci de verze și o căruță de morcovi. Spumui cu lingura și gustă supa de mai multe ori.

— La masă acum — zise el; să te văd dacă ai să faci ce am să fac eu. Din partea mea, mă simt în stare să mănînc boul ăsta tot și pe tine pe deasupra, mi-ai ține loc de dulce.

— La masă — spuse Degețel.

Dar înainte de a se așeza, își strecură sub haină sacul cel mare de piele, care-i ajungea de la gît pînă la călcîie.

Iată-i pe cei doi cumetri la masă. Trollul mînca, mînca de zor. Degețel nu se lăsa nici el mai pe jos; însă carne, varză, morcovi — arunca tot în sac, fără să se oprească.

— Uf! zise uriașul — nu mai pot, o să-mi desfac un nasture de la vestă.

— Da' mănîncă odată, leneșule! strigă Degețel, înghesuind o jumătate de varză pe sub bărbie.

— Uf! zise uriașul — mai desfac și al doilea nasture. Ce stomac de struț ai, băiete! Se vede că ești învățat să mănînci pietre!

— Da' mănîncă odată, leneșule! strigă Degețel, înghesuind o bucată zdravănă de rasol pe sub bărbie.

— Uf, zise uriașul — desfac al treilea nasture, mă înăbuș! Dar tu, vrăjitorule?

— Ei — zise Degețel — nimic mai ușor decît să te aerisești puțin.

Luă cuțitul și-și spintecă jacheta și sacul de-a lungul stomacului.

— E rîndul tău — zise el uriașului — hai, fă ce fac eu.

— Sluga dumitale — spuse el — mai curînd mă fac robul tău, nu prea mistui oțelul.

Zis și făcut; uriașul sărută mîna lui Degețel în semn de supunere. Apoi, luînd pe micul său stăpîn pe un umăr, iar pe celălalt un sac mare cu aur, luă drumul spre castel.

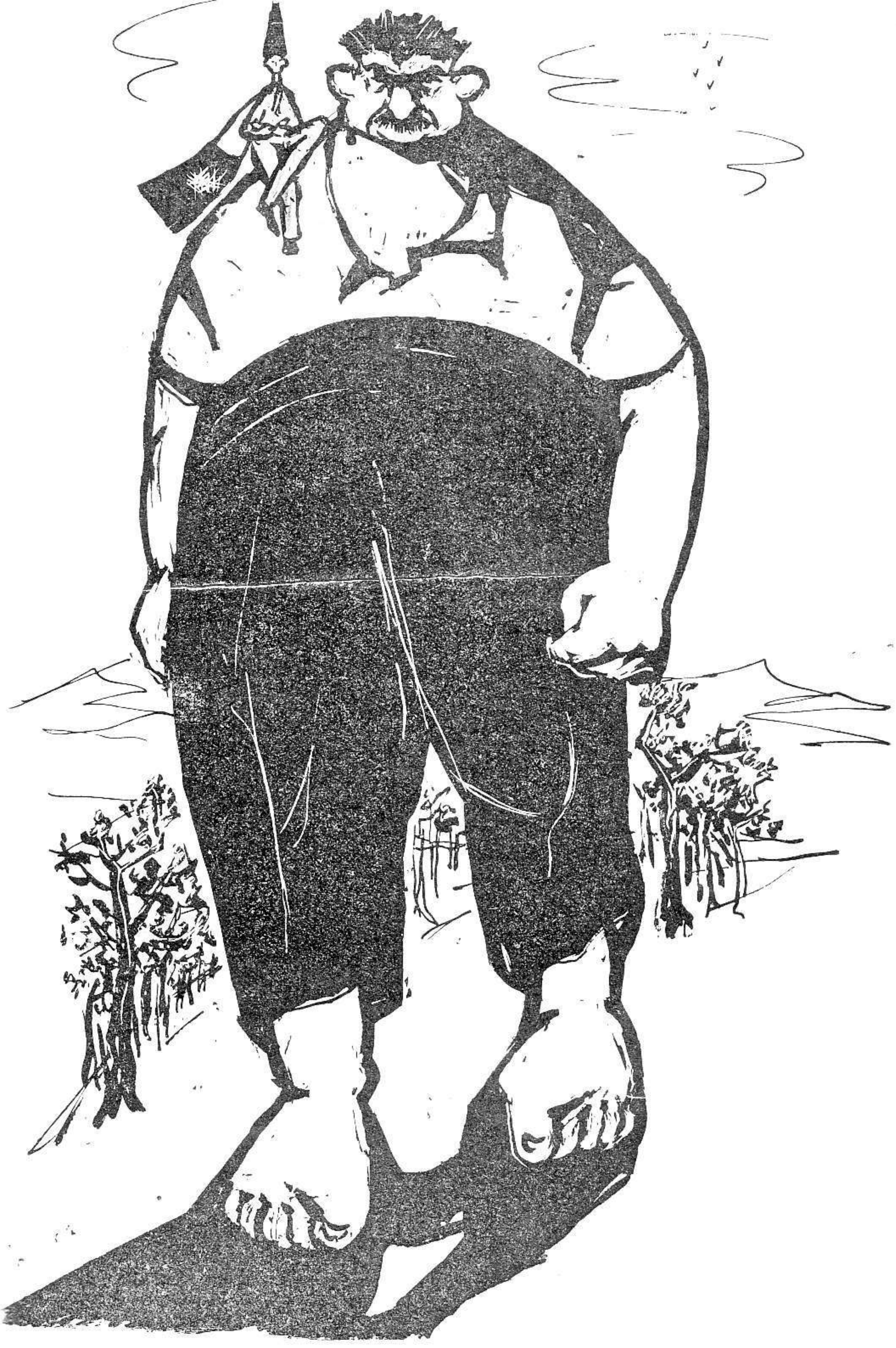

V

La castel era serbare și la Degețel nici nu se mai gîndeau, ca și cum l-ar fi mîncat uriașul de opt zile, cînd, deodată, se auzi o bubuitură înspăimîntătoare. Castelul se cutremură pînă-n temelii. Ce era? Trollul, găsind că poarta cea mare era prea joasă pentru el, o zvîrlise la pămînt cu o lovitură de picior.

Toți dădură fuga la fereastră, regele împreună cu ceilalți, și văzură pe Degețel stînd liniștit pe umărul înspăimîntătoarei sale slugi.

Îndrăznețul nostru intră de-a dreptul prin balconul de la primul cat și punînd un genunchi la pămînt în fața logodnicei lui, îi zise:

— Prințesă, ai dorit un rob, iată aci doi.

Aceste cuvinte curtenitoare fură trecute a doua zi în buletinul oficial al „Gazetei Curții“, dar, în clipa în care fură spuse, au cam pus în încurcătură pe rege. Cum nu știa ce să răspundă, luă pe prințesă deoparte, în dreptul unei ferestre:

— Fata mea — îi zise — nu mai am nici un temei să nu-i dau mîna ta tînărului acestuia cutezător; sacrifică-te pentru binele țării; prințesele nu se mărită după gustul lor.

— Dă-mi voie, tată — zise *infanta*, făcînd o plecăciune — prințesă sau nu, orice fată dorește să se mărite după gustul ei. Lasă-mă să-mi apăr dreptul cum m-oi pricepe.

— Degețel — urmă ea, tare — ești viteaz și norocos, dar asta nu-i destul ca să placi femeilor.

— Știu — zise Degețel — mai trebuie să le faci pe voie și să te pleci la toanele lor.

— Ești un băiat deștept — răspunse prințesa. Fiindcă știi să ghicești așa de bine, îți propun o ultimă încercare, care nu trebuie să te sperie, căci doar eu am să-ți fiu adversară. Să ne întrecem care o să fie mai șiret: mîna mea va fi răsplata întrecerii.

Degețel făcu o plecăciune adîncă. Toată curtea coborî în sala tronului unde, spre spaima tuturor, găsiră pe Troll așezat jos. Sala n-avea decît cincisprezece picioare înălțime; bietul uriaș nu putea sta ridicat. La un semn al tînărului său stăpîn, veni pe brînci să se așeze lîngă el, fericit și mîndru să-l asculte. Era puterea în slujba minții.

— Să începem — zise prinţesa — dar cu o năzdrăvănie. Se zice că femeile nu se tem de minciună. Să vedem care din noi doi o să rabde mai bine minciunile. Cel dintîi care va zice: „asta e prea de tot!“ va fi învins.

— Ca să mint în glumă, ori ca să spun adevărul, sînt la porunca alteţei sale — zise Degeţel.

— Sînt sigură — spuse prinţesa — că n-ai o fermă aşa de frumoasă ca a noastră. Dacă doi ciobani sună din corn, fiecare la cîte un capăt al moşiei noastre, cel dintîi nu-l aude pe-al doilea, cum nici al doilea nu-l aude pe cel dintîi.

— Şi ce-i cu asta? zise Degeţel. Ocolul tatii e aşa de întins, că dacă o viţică de două luni intră pe o poartă, pe cealaltă iese vacă bună de lapte.

— Asta nu-i de mirare — zise prinţesa; dar aşa taur mare ca al nostru n-ai pomenit de cînd eşti. Pe fiecare din coarnele lui poate să se aşeze cîte un om şi aceşti doi oameni nu se pot ajunge cu un ţăpoi lung de douăzeci de picioare.

— Şi ce mare lucru? zise Degeţel. Taurul tatii are capul aşa de lat, încît un slujitor, dacă stă pe unul din coarnele lui, nici nu poate zări pe slujitorul căţărat pe celălalt corn.

— Asta nu-i de mirare — zise prinţesa. Dar voi nu strîngeţi atîta lapte ca noi, căci noi umplem zilnic douăzeci de butii, fiecare înaltă de o sută de picioare şi în fiecare săptămînă grămădim un munte de brînzeturi, lat şi înalt nici mai mult nici mai puţin decît piramida cea mare din Egipt.

— Şi ce mare lucru? spuse Degeţel. În stîna tatii, se fac nişte brînzeturi aşa de mari, că într-o zi, cînd iapa noastră căzuse într-o putină, n-am mai găsit-o decît după ce am umblat şapte zile, ba încă bietul dobitoc îşi rupsese şi şalele. Ca să mă mai folosesc de ea, a trebuit să-i înlocuiesc şira spinării cu un brad mare; se potrivea de minune. Dar, într-o bună dimineaţă, iată că bradului îi creşte o ramură în sus şi astă ramură se făcu atît de înaltă, încît, căţărîndu-mă pe ea, ajunsei în cer. Acolo, dau de o femeie îmbrăcată în alb, care torcea spuma mării să facă funigei; vreau să iau şi eu din ei, trosc! se rupe firul şi cad într-o gaură de şoarece. Acolo, ce să vezi, mama mea şi tatăl dumitale torceau, fiecare, din cîte un caier şi cum tatăl dumitale era neîndemînatic, unde-i trage mama mea o palmă, de i-au ţiuit urechile.

— Asta-i prea de tot — strigă prinţesa, furioasă; nici odată tatăl meu n-a suferit asemenea înjosire.

— A zis „asta-i prea de tot“! strigă uriaşul. Stăpîne, a noastră-i prinţesa!

— Nu încă — zise prințesa, roșindu-se. Degețel, am să-ți dau trei ghicitori și dacă le ghicești, n-o să-mi mai rămînă decît să ascult de tatăl meu. Spune-mi ce cade într-una și nu se sparge niciodată?

— Ah! zise Degețel — de cînd mi-a spus mama asta! E cascada.

— Știi că-i adevărat! strigă uriașul. Cui i-ar fi dat în gînd?

— Ia spune-mi — urmă prințesa cu vocea mai sugrumată — cine face în fiecare zi același drum și nu se întoarce niciodată?

— Ah! zise Degețel — de cînd mi-a spus mama asta! E soarele.

— Bun! zise prințesa, galbenă de mînie. Mai rămîne o ultimă întrebare: Ce gîndești dumneata și nu gîndesc eu? Ce nu gîndesc eu și gîndești dumneata? Care e lucrul la care ne gîndim amîndoi? Care e acela la care nu ne gîndim nici unul nici altul?

Degețel lăsă capul în jos și cugetă; era încurcat.

— Stăpîne — zise trollul — dacă istoria asta e prea grea, nu-ți bate capul. Un semn să-mi faci, iau pe prințesă pe sus și terminăm numai decît.

— Taci din gură, trollule — zise Degețel. Puterea n-are ce căta aci, bietul meu prieten; ar trebui să cam știi asta. Lasă-mă pe mine să încerc alt fel. Doamnă — zise el în mijlocul unei tăceri adînci — nu îndrăznesc să ghicesc, și totuși în ghicitoarea asta îmi întrezăresc fericirea. Am îndrăznit să gîndesc că vorbele dumitale n-o să aibă pentru mine nimic încurcat și dumneata ai gîndit tocmai dimpotrivă. Ai bunătatea să crezi că nu sînt nevrednic să-ți plac și eu n-am îndrăzneala s-o gîndesc. În fine — adăugă el zîmbind — ceea ce gîndim amîndoi este că pe lume sînt destui mai proști ca noi; ce nu gîndim nici unul nici altul e că regele, augustul vostru părinte, și acest sărman troll au tot atîta...

— Tăcere — zise prințesa — iată mîna mea!

— Dar ce gîndiți voi despre mine? strigă regele. Aș fi încîntat să știu.

— Bunul meu părinte — zise prințesa sărindu-i de gît — gîndim că ești cel mai înțelept dintre regi și cel mai bun dintre oameni.

— Bine — zise regele — știu eu. Pînă una-alta, trebuie să facem ceva pentru bunul meu popor. Degețel, te numesc duce.

— Trăiască ducele Degețel! Trăiască stăpînul meu! strigă uriașul cu asemenea glas, că toți crezură că a căzut trăsnetul pe casă. Noroc că se aleseră doar cu spaima și cu douăzeci de geamuri sparte.

Să povestim nunta lui Degețel și a prințesei ar fi de prisos; toate nunțile se aseamănă — nu se deosebesc decît a doua zi.

Totuși, din partea unui istoric celebru, ar fi de neiertat să nu spună că prezența trollului adăuga mult haz acestei serbări mărețe. Așa, la ieșirea din biserică, de prea multă bucurie, credinciosul uriaș nu găsi altceva mai bun de făcut decît să-și pună trăsura cu mirii în cap și să aducă astfel pe soți la palat. Asta-i o întîmplare care merită să fie însemnată, căci n-o poți vedea în toate zilele.

Seara fu serbare mare în toată capitala. Ospețe, orații, lanterne colorate, urări, focuri de artificii, flori și buchete, nimic nu lipsi serbării. Cu toții se bucurară.

În castel, fiecare rîdea, cînta, mînca, vorbea sau bea; un singur om, ascuns într-un colț, se distra într-un chip cu totul altul decît ceilalți — era Pavel. Era fericit că-i tăiaseră urechile, căci surzise și n-auzea laudele cu care copleșeau pe fratele lui; în schimb, era nenorocit că nu e și orb, căci era silit să vadă zîmbetul celor doi logodnici. De aceea, în cele din urmă fugi în pădure unde îl mîncară urșii; astfel să pată toți invidioșii!

PAȘA PĂSTOR

Poveste turcească

A fost odată în Bagdad un pașă foarte iubit de sultan, dar foarte temut de supușii săi. Ali (așa îl chema pe pașă) era un adevărat musulman, un turc de viță veche. De cum mijea ziua, cît să deosebești un fir de ață albă de unul negru, își întindea un covor pe jos și, cu fața către Mecca, se spăla cu credință și se ruga. Cînd termina rugăciunea, doi robi negri îmbrăcați în roșu îi aduceau luleaua și cafeaua. Ali se așeza turcește pe un divan și sta așa cît ți-i ziulica de lungă. Bînd în tihnă cafeaua turcească, neagră, amară și fierbinte, fumînd agale tutun de Smirna dintr-o *narghilea* lungă, dormind, nefăcînd nimic și gîndind și mai puțin, în felul ăsta guverna el. În fiece lună, e drept, o poruncă venită din Stambul îi cerea să trimită pentru vistieria împărătească un milion de piaștri, impozitul pașalîcului; în ziua aceea, bunul Ali, ieșindu-și din tabietul lui obișnuit, chema în fața lui pe negustorii cei mai bogați din Bagdad și le cerea cu frumosul două milioane de piaștri. Bieții oameni ridicau mîinile la cer, își loveau pieptul, își smulgeau barba, se jurau plîngînd că n-au nici o para, cereau mila pașii, îndurarea sultanului. După care, Ali, fără a înceta să soarbă din cafea, punea să-i bată la tălpi pînă ce i se aduceau banii aceia care nu se găseau și care, în cele din urmă, se aflau totdeauna pe undeva. După ce număra suma, credinciosul administrator trimitea jumătate sultanului și arunca cealaltă jumătate în lăzile sale; pe urmă iar începea să fumeze. Cîteodată, cu toată răbdarea lui, se plîngea în ziua aceea de grijile măririi lui și de oboselile guvernării; dar a doua zi nu se mai gîndea la asta și luna următoare ridica dajdia cu aceeași liniște și aceeași nepăsare. Era un pașă demn de urmat!

După lulea, cafea şi bani, cel mai mult iubea Ali pe fiica lui, Încîntarea-Ochilor. Avea dreptate s-o iubească, fiindcă în fiica lui, ca într-o oglindă vie, Ali se vedea pe sine, cu toate virtuţile lui. Pe cît de frumoasă, pe atît de leneşă, Încîntarea-Ochilor nu putea face un pas fără să aibă pe lîngă ea trei femei gata oricînd s-o slujească: o roabă albă se îngrijea de pieptănătura şi îmbrăcămintea sa, o roabă galbenă îi ţinea oglinda sau evantaiul, o roabă neagră o înveselea cu strîmbăturile ei şi-i primea mîngîierile sau loviturile. În fiecare dimineaţă, fata paşii ieşea să se plimbe într-un rădvan mare tras de boi; stătea trei ore la baie şi îşi petrecea restul timpului mergînd pe la prietene, mîncînd dulceaţă de trandafiri, bînd limonadă de rodii, uitîndu-se la dansatoare, rîzînd de prietenele sale. După o zi aşa de plină, se întorcea la palat, îşi săruta tatăl şi dormea fără visuri. Să citească, să gîndească, să brodeze, să se ocupe de muzică, astea erau oboseli pe care Încîntarea-Ochilor avea grijă să le lase pe seama roabelor ei. Cînd eşti tînără, frumoasă, bogată, fată de paşă, te-ai născut să te bucuri din plin şi ce e mai desfătător şi mai de laudă decît să nu faci nimic? Aşa judecă turcii; dar cîţi creştini nu sînt turci în privinţa asta!

Nu e pe lumea asta fericire netulburată, altfel pămîntul te-ar face să uiţi cerul. Ali o încercă pe pielea lui. Într-o zi de dajdie, paşa cel neobosit la datorie, mai puţin treaz ca de obicei, puse să bată la tălpi, din nebăgare de seamă, un *raia*[1] grec, de sub sprijinul Angliei. Cel bătut ţipă: era dreptul lui; dar consulul englez, care dormise prost, ţipă mai tare decît cel bătut şi Anglia, care nu doarme niciodată, ţipă mai tare decît consulul. Jurnalele urlară, în parlament se vociferă, la Constantinopol se ameninţă. Atîta zgomot pentru un lucru aşa de mic obosi pe sultan şi, cum nu putea să scape de credincioasa lui aliată, de care îi era teamă, vru cel puţin să scape de paşă, pricina nevinovată a întregului scandal.

Primul gînd al înălţimii sale fu să poruncească să fie sugrumat fostul său prieten; dar se gîndi că uciderea unui musulman prea i-ar îngîmfa şi i-ar bucura pe aceşti cîini de creştini, care latră mereu. De aceea, în nesfîrşita lui bunătate, stăpînul dreptcredincioşilor se mulţumi să poruncească să fie aruncat paşa pe vreun ţărm pustiu şi să fie lăsat acolo să moară de foame.

Din fericire pentru Ali, urmaşul şi judecătorul său era un paşă bătrîn, căruia vîrsta îi domolea zelul şi care ştia din păţite că voinţa sultanilor nu e neschimbătoare decît în carte. El îşi spuse că, într-o bună zi, înălţimii sale ar putea să-i pară rău de un vechi prieten şi că atunci i-ar mulţumi pentru un gest de îndurare care nu-l costă nimic. Chemă în taină

---

[1] Supus. (n.t.)

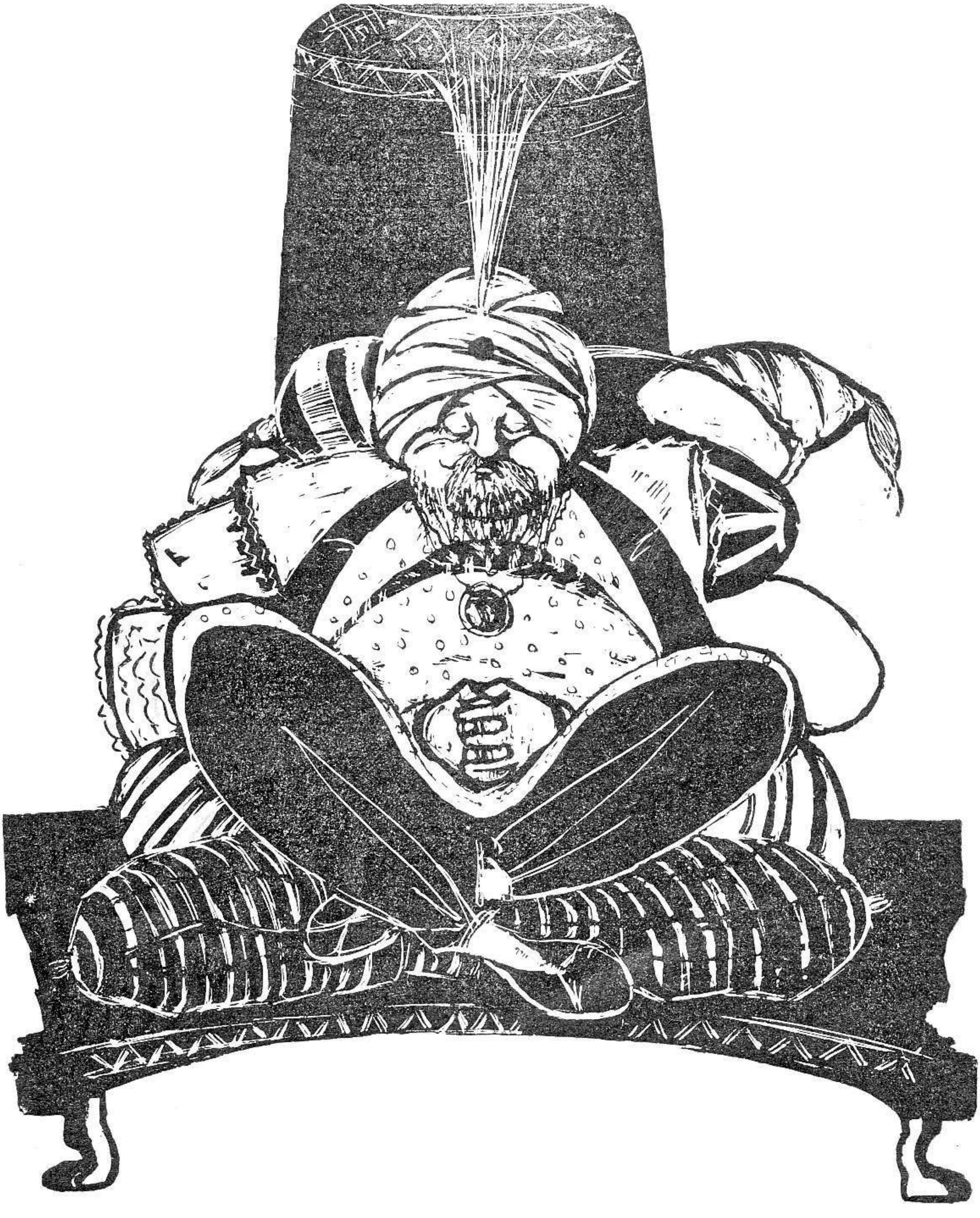

pe Ali și pe fata lui, le dădu haine de robi și cîțiva piaștri și le spuse că, dacă a doua zi se vor mai afla în pașalîc sau dacă li s-o auzi vreodată de nume, o să pună să-i sugrume ori să le taie capul, cum or alege. Ali îi mulțumi de atîta bunătate; după un ceas, plecase cu o caravană care mergea în Siria. Chiar în seara aceea se făcu tuturor cunoscut pe ulițele Bagdadului căderea și izgonirea pașei. A fost o bucurie generală. Din toate părțile se preamărea dreptatea și grija sultanului, care avea totdeauna ochiul deschis asupra durerilor copiilor săi.

Și de aceea, în luna următoare, cînd noul pașă, care avea mîna cam grea, ceru două milioane și jumătate de piaștri, bunul popor din Bagdad plăti fără să se mai tocmească, prea fericit că a scăpat în sfîrșit din ghearele tîlharului care, atîta amar de ani, îi jefuise fără frică de pedeapsă.

Bine e să-ți scapi capul, dar asta nu-i destul; trebuie să și trăiești; lucru greu pentru un om învățat să se bizuie pe munca și banul altuia. Ajungînd la Damasc, Ali se pomeni fără para chioară. Necunoscut, fără prieteni, fără rude, murea de foame și, durere și mai mare pentru un tată, își vedea fiica îngălbenindu-se și topindu-se lîngă el. Ce să te faci în halul ăsta? Să întindă mîna? Nu se cuvenea unui bărbat, care, pînă mai ieri, avea un popor la picioare. Să muncească? Ali trăise totdeauna boierește, nu știa să facă nimic. Toată știința lui, cînd avea nevoie de bani, era să bată oamenii la tălpi; dar, pentru ca să te îndeletnicești în pace cu acest meșteșug respectabil, trebuie să fii pașă și să ai un *firman* de la sultan. Dar să faci meseria asta cu putere de la tine, pe răspunderea ta, înseamnă să dorești să fii spînzurat ca un hoț de drumul mare. Pașalelor nu le prea place întrecerea — Ali știa el ce știa: cea mai frumușică faptă din viața lui era că trimisese la spînzurătoare, din cînd în cînd, cîte un biet borfaș, care făcuse prostia să o ia pe urmele celor mari.

Într-o zi, cînd nu prînzise, iar Încîntarea-Ochilor, topită de nemîncare, nu putuse să se scoale de pe rogojina pe care sta culcată, Ali, dînd tîrcoale pe ulițele Damascului ca un lup înfometat, zări niște oameni care-și așezau pe cap urcioare cu ulei și le duceau la prăvălia din apropiere. La ușa prăvăliei era un băiat care plătea fiecărui hamal cîte o para de fiece drum. Vederea acestui mic ban de aramă îl făcu să tresară pe fostul pașă. Se așeză în rînd și, după ce urcă pe o scară îngustă, i se dădu să ducă o oală uriașă de pămînt, pe care o cumpănea cu mare greutate pe cap, măcar că o ținea cu amîndouă mîinile.

Cu gîtul îndesat, cu umerii ridicați, cu fruntea încordată, Ali cobora pas cu pas, cînd, la treapta a treia, simți că povara lui se apleca înainte. Se trase înapoi, piciorul îi alunecă și el se rostogoli pînă jos pe scară cu cioburile oalei sparte după el și scăldat în valuri de untdelemn. Pe cînd, rușinat, de-abia se ridica, simți că-l apucă de guler băiatul de prăvălie.

— Nepriceputule — îi spuse acesta din urmă — plătește-mi iute 50 de piaștri ca să-ți îndrepți prostia și ieși de aici! Cînd nu știi o meserie, să nu te bagi!

— 50 de piaștri — zise Ali zîmbind amar. De unde vrei să-i iau? N-am o para chioară.

— Dacă nu-i plătești din buzunarul tău, o să-i plătești cu pielea ta — urmă băiatul de prăvălie fără să clintească.

Și, la un semn al omului acestuia, Ali, prins de patru brațe zdravene, se pomeni trîntit la pămînt cu picioarele petrecute între două frînghii și așa, în starea în care prea adesea pusese și el pe alții, primi la tălpi 50 de lovituri de băț, așa de zdravene, de parcă un pașă le-ar fi poruncit.

Se ridică sîngerînd și șchiopătînd de amîndouă picioarele, își legă tălpile cu cîteva zdrențe și se tîrî spre casă suspinînd.

— Dumnezeu e mare — murmură el. E drept să îndur ce am făcut pe alții să îndure. Dar negustorii din Bagdad pe care-i bătusem la tălpi aveau mai mult noroc ca mine; ei aveau prieteni care să plătească pentru ei, iar eu mor de foame și mă aleg numai cu lovituri de băț.

Se înșela. Unei femei de treabă, care din întîmplare sau din curiozitate văzuse pățania lui, i se făcu milă de el. Îi dădu untdelemn să-și lege rănile, un săculeț de făină și cîțiva pumni de semințe să-și ducă zilele pînă s-o vindeca și, chiar în seara aceea, pentru prima oară de la mazilirea lui, Ali putu dormi fără grija zilei de mîine.

Nimic nu ascute mai bine mintea ca boala și singurătatea. În odihna lui fără voie, Ali avu un gînd luminos. „Am fost un prost — gîndi el — să mă apuc de meseria de hamal; tăria unui pașă nu e în cap; boilor trebuie să le lăsăm cinstea asta. Oamenii de teapa mea se cunosc prin îndemînare și mînă ușoară; eram un vînător fără pereche și pe deasupra știu cum trebuie să lingușești ori să minți; mă pricep, doar eram pașă; trebuie să-mi aleg o meserie în care să pot minuna lumea cu aceste daruri strălucite și să-mi cîștig repede o stare cumsecade."

Cu gîndurile astea, Ali se făcu bărbier.

În primele zile, totul merse bine; patronul noului bărbier îl punea să scoată apă, să spele prin prăvălie, să scuture rogojinile, să așeze uneltele, să servească cafeaua și luleaua clienților. Ali îndeplinea de minune aceste funcții delicate. Dacă, din întîmplare, i se încredința și lui capul vreunui țăran de la munte, dacă nimerea o dată mai pe alături cu briciul, nu se băga de seamă. Oamenii aceștia de treabă au pielea tare și știu doar că sînt făcuți ca să fie jupuiți; ceva mai mult, ceva mai puțin, asta nu schimbă cu nimic și nu zdruncină cu nimic mărginirea lor.

Într-o dimineață, în lipsa jupînului, intră în prăvălie un mare personaj; doar văzîndu-l, bietul Ali își pierdu cumpătul. Era măscăriciul pașii, un cocoșat mic și groaznic de urît, cu capul ca o tărtăcuță, cu labe lungi, păroase, cu privirea neliniştită şi dinţi de maimuţă. În timp ce i se turnau pe faţă valuri de clăbuc parfumat, măscăriciul, răsturnat pe scaun, petrecea ciupind pe bărbierul cel nou, rîzîndu-i în nas şi scoţînd limba la el. De două ori îl făcu să-i cadă din mînă ligheanul cu săpun, ceea ce, de două ori atît îl înveseli, că-i aruncă patru parale.

Cu toate astea, grijuliul Ali îşi vedea înainte de treabă. Numai ochi, să îngrijească un cap aşa de preţios, îşi mişca briciul cu regularitate şi cu o minunată îndemînare, cînd, deodată, cocoşatul făcu o strîmbătură aşa de urîtă şi scoase un ţipăt aşa de tare, că bărbierul, speriat, trase brusc mîna, luînd în vîrful briciului o jumătate dintr-o ureche, dar nu dintr-a lui.

Măscăricilor le place să rîdă, însă pe socoteala altora. Nu-s pe lume oameni care să aibă pielea mai subţire decît aceia care tăbăcesc pielea aproapelui lor. Într-o clipă, cocoşatul se repezi cu pumnii la Ali să-l strîngă de gît, în timp ce tot el îi striga ucigaş. Din fericire pentru Ali, tăietura era aşa de adîncă, încît rănitul n-avea încotro; trebuia să se gîndească la urechea lui, de unde ţîşnea un val de sînge. Ali prinse momentul potrivit şi o luă la fugă pe străzile Damascului cu uşurinţa unui om care ştie bine că, dacă e prins, e spînzurat. După o mie de ocoluri, se ascunse într-o pivniţă părăsită şi nu îndrăzni să se întoarcă acasă, decît în plin întuneric şi în liniştea nopţii. Să mai stea în Damasc după o asemenea păţanie, însemna moarte sigură; lui Ali nu-i fu greu să-i arate fiicei lui că trebuie să plece, ba încă pe dată. Bagajul nu-i prea încurca; înainte de revărsatul zorilor, ajunseră la munte. Timp de trei zile merseră fără să se oprească, ţinîndu-şi viaţa doar cu cîteva smochine şterpelite din pomii de pe drum şi niţică apă aflată cu mare greutate pe fundul albiei rîurilor.

În orice rău este şi-un bine şi se poate spune cu drept cuvînt că niciodată, în timpul măririi lor, paşa şi fiica lui nu mîncaseră şi nu băuseră cu mai multă poftă.

La ultimul lor popas, fugarii fură primiţi de un ţăran de treabă, care ţinea să-şi împlinească datoria lui de gazdă. După cină, îl descusu pe Ali şi văzîndu-l fără mijloace de trai, îl întrebă dacă vrea să intre păstor la el.

Să duci la munte vreo douăzeci de capre şi vreo cincizeci de oi, nu e o meserie grea; doi cîini buni duceau greul lucrului; nu puteai să fii bătut dacă erai neîndemînatic; aveai lapte şi brînză cît pofteai şi, chiar dacă stăpînul nu dădea nici o para, cel puţin dădea voie ca Încîntarea-Ochilor să ia atîta lînă cît avea nevoie pentru hainele tatălui ei şi ale ei. Ali, care n-avea de ales decît între a muri de foame sau a fi spînzurat, se hotărî fără multă greutate să ducă această viaţă patriarhală. Chiar de a doua zi se înfundă în munte cu fiica sa, cu cîinii şi cu turma.

Odată la păşune, Ali căzu din nou în lenevia lui. Culcat pe spate şi fumînd din lulea, îşi petrecea timpul uitîndu-se la păsărelele care se roteau în înaltul cerului. Biata Încîntarea-Ochilor era mai puţin răbdătoare:

se gîndea la Bagdad; furca n-o făcea de loc să uite dulcea trîndăvie de odinioară.

— Tată — zicea ea adesea — la ce e bună viaţa dacă e doar o veşnică lipsă? N-ar fi fost mai bine s-o sfîrşim dintr-o dată, decît să murim cu încetişorul?

— Dumnezeu e mare, fiica mea — răspundea înţeleptul păstor — ce s-a făcut e bine făcut. Am linişte. La vîrsta mea, ăsta-i cel dintîi dintre bunuri; de aceea, vezi, sînt împăcat cu soarta. Ah! Numai dacă aş fi învăţat o meserie! Tu ai tinereţea şi nădejdea, tu poţi aştepta să se întoarcă norocul. Destule pricini să te mîngîi!

— Mă supun sorţii, bunul meu tată — zicea Încîntarea-Ochilor, suspinînd.

Se împăca însă cu atît mai puţin, cu cît nădăjduia mai mult.

De mai bine de un an Ali ducea această viaţă fericită în singurătate cînd, într-o dimineaţă, fiul paşei din Damasc plecă la munte la vînătoare. Urmărind o pasăre rănită, se rătăci; singur şi departe de însoţitorii lui, încercă să-şi afle drumul, coborînd pe lîngă un pîrîu, cînd, ocolind o stîncă, zări în faţa lui o fată care, stînd pe iarbă şi cu picioarele în apă, îşi împletea părul lung. Cînd văzu făptura asta frumoasă, Iusuf scoase un strigăt. Încîntarea-Ochilor ridică capul. Speriată că vede un străin, fugi lîngă tatăl ei şi pieri din ochii prinţului mirat.

— Ce e asta? gîndi Iusuf. Floarea munţilor e mai fragedă ca trandafirul grădinilor noastre; această fată a pustietăţilor e mai frumoasă decît sultanele noastre. Iată femeia pe care am visat-o.

Alergă pe urmele necunoscutei cît putu de repede, deşi pietrele îi alunecau sub picioare. Află în sfîrşit pe Încîntarea-Ochilor mulgînd oile, în vreme ce Ali îşi chema cîinii care lătrau furioşi la apropierea unui străin. Iusuf se plînse că s-a rătăcit şi că moare de sete. Încîntarea-Ochilor îi aduse îndată lapte într-o oală mare de pămînt. El bău încet, fără să spună nimic, uitîndu-se cînd la tată, cînd la fată; apoi se hotărî în cele din urmă să întrebe pe unde e drumul. Ali, urmat de cei doi cîini, călăuzi pe vînător pînă la poalele muntelui şi se întoarse tremurînd tot. Necunoscutul îi dăduse un ban de aur: atunci era vreo căpetenie din oastea sultanului, un paşă poate?

Pentru Ali, care judeca după amintirile lui, un paşă era un om care nu putea face decît rău şi de prietenia căruia trebuie să te temi tot atît cît şi de ura lui.

Ajungînd la Damasc, Iusuf dădu fuga şi se aruncă de gîtul mamei sale; îi spuse de o sută de ori că era frumoasă ca la şaisprezece ani, strălucitoare ca luna plină, că era singura lui prietenă, că numai pe ea o iubea pe lume şi, spunînd aşa, îi sărută mîinile de mii de ori.

Mama începu să zîmbească.

— Copilul meu — zise ea — tu ai să-mi încredințezi o taină; spune repede. Nu știu dacă sînt așa de frumoasă cum spui; dar de un lucru sînt sigură: că niciodată n-o să ai o prietenă mai bună ca mine.

Iusuf nu se lăsă rugat; ardea de dorința să povestească ce văzuse cînd fusese la munte; zugrăvi în culori minunate pe frumoasa necunoscută, spuse răspicat că nu putea trăi fără ea și că voia să se însoare cu ea a doua zi.

— Puțină răbdare, fiule — îi repetă mama. Așteaptă să aflăm întîi cine este minunea asta de frumusețe; după aceea, o să-l hotărîm pe tatăl tău să se învoiască la această însoțire fericită.

Cînd pașa află de dragostea fiului său, la început țipă și mai apoi se supără rău de tot. Nu erau în Damasc fete bogate și frumoase, ca să fie nevoie să caute în pustiuri o păstoriță? Niciodată n-o să îngăduie el căsătoria asta nepotrivită, niciodată!

„Niciodată" e un cuvînt pe care un om prevăzător nu trebuie să-l spună în casa sa, cînd are împotriva lui și pe soție și pe fiu.

Nu se scursese o săptămînă și pașa, mișcat de lacrimile mamei, de paloarea și tăcerea fiului, ajunse să se dea bătut. Dar, ca un om tare și care se prețuiește la adevărata lui valoare, spuse răspicat că făcea o prostie și că o știa.

— Fie — zise el — n-are decît să se însoare fiul meu cu o păstoriță și nebunia asta pe capul lui să cadă: eu mă spăl pe mîini. Dar ca să nu lipsească nimic acestei însoțiri caraghioase, chemați pe măscăriciul meu. Numai lui i se potrivește să ceară și să aducă aici pe păcătoasa asta de păzitoare de capre, care a făcut vrăji asupra casei mele.

După un ceas, cocoșatul, călare pe un măgar, se ducea la munte, blestemînd toanele pașei și dragostele lui Iusuf.

Cuminte era să trimiți în solie la un păstor, prin praf și prin soare, un om gingaș, născut ca să trăiască în bogăția unui palat și care încînta pe prinți și pe măriți, prin ascuțimea minții sale? Dar, vai! Norocul e orb, pune pe proști în frunte și coboară pînă la meseria de măscărici pe un geniu care nu vrea să moară de foame!

Trei zile de oboseală nu-l îmblînziseră pe cocoșat, cînd zări pe Ali, culcat la umbra unui roșcov, mai ocupat de luleaua sa decît de oile sale. Cocoșatul dădu pinteni măgarului și înaintă spre păstor, măreț ca un vizir.

— Păcătosule — îi zise el — ai vrăjit pe fiul pașii; îți face cinstea să se însoare cu fata ta. Curăță cît mai iute mărgăritarul ăsta al munților, trebuie s-o duc la Damasc. Cît despre tine, pașa îți trimite punga asta și-ți poruncește să te cari cît mai curînd de pe aici.

Ali lăsă să cadă punga pe care i-o aruncase și, fără să întoarcă capul, întrebă pe cocoșat ce voia.

— Dobitocule — urmă acesta — nu m-ai auzit? Fiul pașei ia în căsătorie pe fiica ta.

— Ce face fiul pașei? zise Ali.

— Ce face! strigă măscăriciul bufnind de rîs. Oaie tîmpită ce ești, îți închipui că un bărbat atît de sus-pus e un om de rînd ca tine? Nu știi că pașa împarte cu sultanul dijma provinciei și că, din 40 de oi pe care le păzești așa de prost tu, patru sînt ale lui de drept și treizeci și șase poate să le ia cînd vrea?

— Nu vorbesc de pașă — cuvîntă liniștit Ali. Dumnezeu să-l aibă în pază pe măria sa. Te întreb ce face fiul lui. Este negutător de arme?

— Nu, dobitocule!

— Fierar?

— Cu atît mai puțin.

— Dulgher?

— Nu.

— Simigiu?

— Nu, nu! E un boier mare. Auzi, tîmpitule ce ești! Numai golanii muncesc. Fiul pașii este un om ales, ceea ce vrea să spună că are mîinile albe și nu face nimic.

— Atunci nu-i dau fata — zise rar și mîndru păstorul. O căsnicie cere cheltuială, n-am să-mi dau copila după un bărbat care nu e în stare să-și țină nevasta. Dar poate că fiul pașei are vreo meserie mai puțin aspră. Nu e țesător?

— Nu — spuse măscăriciul, dînd din umeri.

— Croitor?

— Nu.

— Olar?

— Nu.

— Face coșuri?

— Nu.

— Atunci e bărbier?

— Nu — zise cocoșatul roșu de mînie. Sfîrșește cu gluma asta prostească, sau te snopesc în bătăi. Cheamă fata; sînt grăbit.

— Fata mea nu va pleca — răspunse păstorul.

Își fluieră cîinii, care veniră și se așezară lîngă el, mîrîind și arătîndu-și colții, ceea ce nu prea păru să încînte pe trimisul pașei.

Cocoșatul își întoarse măgarul și, amenințînd cu pumnul pe Ali, care-și oprea cîinii cu perii zbîrliți:

— Păcătosule — îi strigă el — o să mai auzi tu curînd de mine; vei ști ce înseamnă să ai altă vrere decît pașa, stăpînul tău și al meu!

Măscăriciul se întoarse la Damasc cu jumătatea lui de ureche mai pleoștită decît de obicei. Norocul lui că pașa luă lucrurile ușor. Pentru nevasta și fiul lui era o mică înfrîngere, pentru el era o biruință. De două ori izbîndă, ceea ce-i măgulea plăcut mîndria.

— Zău — zise el — omul ăsta e și mai nebun ca fiu-meu, dar, fii liniștit, Iusuf, pașa își ține cuvîntul. Am să trimit la munte patru călăreți, care o să-mi aducă fata; cît despre tată, nu-ți bate capul, am eu ac de cojocul lui.

Și, spunînd acestea, făcu vesel un semn cu mîna, parcă ar fi dat la o parte ceva ce-l supăra.

La un semn al mamei, Iusuf se sculă și rugă pe tatăl său să-i lase lui grija de a duce la bun sfîrșit povestea asta. Fără îndoială, mijlocul găsit n-avea cusur. Dar Încîntarea-Ochilor avea poate slăbiciune să-l iubească pe bătrînul păstor și ar plînge; și pașa nu va vrea să întunece primele zile fericite ale unei căsătorii. Iusuf nădăjduia că, luînd-o cu nițică blîndețe, ar învinge ușor o împotrivire care nu i se părea serioasă.

— Foarte bine — spuse pașa. Vrei să fii mai deștept ca tatăl tău; așa-i obiceiul copiilor. Du-te atunci și fă ce vrei; dar îți pun în vedere că, începînd de azi înainte, nu mă mai amestec în treburile tale. Dacă acest păstor bătrîn și nebun nu se învoiește, ai să rămîi cu rușinea. Aș da o mie de piaștri să te văd întorcîndu-te cu botul pe labe, ca și pe cocoșat.

Iusuf zîmbi, era sigur că va izbîndi. Cum n-o să-l îndrăgească Încîntarea-Ochilor? El se topea după dînsa. Și, de altfel, la douăzeci de ani, se îndoiește cineva de el însuși sau de noroc? Îndoiala e făcută pentru cei pe care i-a înșelat viața, nu pentru cei pe care îi îmbată cu primele ei năluciri.

Ali primi pe Iusuf cu toată cuviința ce-o datora fiului pașei. Îi mulțumi în cuvinte alese de cinstea ce-i făcea. Dar asupra hotărîrii lui rămase neînduplecat. N-are meserie, nu ia fata; dacă vrea așa, bine; dacă nu, n-are ce-i face. Tînărul își făcea socoteala că Încîntarea-Ochilor îi va veni în sprijin, dar Încîntarea-Ochilor rămase nevăzută. Pricina adevărată ca să nu iasă din ascultarea ce-i datora tatălui ei era că preavăzătorul Ali nu-i suflase o vorbă de căsătorie. De cînd cu venirea măscăriciului, el o ținea cu grijă închisă în casă.

Fiul pașei coborî de la munte cu capul plecat. Ce să facă? Să se întoarcă la Damasc, să fie luat în rîs de tatăl său, niciodată Iusuf nu se putea împăca cu gîndul ăsta. Să piardă pe Încîntarea-Ochilor? Mai bine moartea. Să-i schimbe hotărîrea încăpățînatului ăstuia de păstor, Iusuf nu putea nădăjdui. Aproape că-i părea rău că-şi tăiase craca de sub picioare de prea multă bunătate.

Cufundat în aceste gînduri triste, băgă de seamă că, lăsat în voia lui, calul îl rătăcise. Iusuf se afla la marginea unei păduri de măslini. În depărtare era un sat; fumul albăstrui se ridica deasupra acoperişurilor; se auzea lătratul cîinilor, cîntecul muncitorilor, zgomotul ciocanului pe nicovală.

Lui Iusuf îi veni un gînd. Cine-l împiedica să învețe o meserie? Să fie adică aşa de greu? Încîntarea-Ochilor nu prețuia cît toate sacrificiile? Tînărul legă calul de un măslin, lepădă armele, vesta brodată şi turbanul. La prima casă se plînse că a fost jefuit de *beduini*, cumpără o haină de rînd şi, îmbrăcat aşa, merse din uşă în uşă cerînd să-l primească ucenic.

Iusuf avea o înfățişare aşa de plăcută, încît toți îl primiră foarte bine, dar învoielile pe care i le puneau îl speriară. Fierarului îi trebuiau doi ani ca să-l învețe meşteşugul, olarului, un an, zidarului, şase luni; un veac! Fiul paşii nu putea să se împace cu o slugărire aşa de lungă, cînd o voce țipătoare îl chemă:

— Hei, fiule — îi striga — dacă eşti grăbit şi nu ţinteşti mai sus, vino cu mine; într-o săptămînă te fac să-ți cîştigi viața.

Iusuf înălță capul. La cîțiva paşi în fața lui, pe o bancă, sta un om gras, cu picioarele încrucişate sub el, cu pîntecele rotund, cu chipul vesel; era un împletitor de coşuri.

Era înconjurat de fire de paie şi crenguțe de răchită, vopsite în toate culorile; făcea cu îndemînare împletituri, pe care le cosea apoi, făcînd coşuri, coşulețe, covoare, pălării în tot felul de culori şi desene. Era o privelişte care-ți încînta ochii.

— Dumneata eşti meşterul care-mi trebuie — zise Iusuf, dînd mîna cu împletitorul. Şi dacă poți să mă înveți meşteşugul în două zile, am să-ți răsplătesc cu dărnicie osteneala. Poftim arvuna.

Spunînd acestea, aruncă doi bani de aur lucrătorului aiurit.

Un ucenic care seamănă aurul cu amîndouă mîinile nu se întîlneşte pe toate drumurile; împletitorul nu se mai îndoi că are de-a face cu un prinț care se ascundea; de aceea şi făcu minuni. Şi cum elevului nu-i lipseau nici deşteptăciunea, nici bunăvoința, pînă seara îl învățase toate tainele meşteşugului.

— Fiule — zise el — ți-ai terminat învățătura; ai să judeci tu singur dacă meşterul tău a meritat banii. Uite, apune soarele; la ceasul ăsta toți lasă lucrul şi trec prin fața uşii mele. Ia rogojina asta pe care ai împletit-o cu mîinile tale şi scoate-o în vînzare. Dacă nu mă înşel, poți să capeți pe ea patru parale. Pentru început, e un cîştig frumos.

Împletitorul nu se înșela: primul cumpărător îi dădu trei parale; ei cerură cinci, și doar după o oră de ciorovăială și de țipete, acesta se îndură să dea patru. Scoase o pungă lungă, se uită de mai multe ori la rogojină, îi găsi cusururi, în sfîrșit se hotărî să numere cei patru bani de aramă, unul cîte unul. Dar în loc să ia această sumă, Iusuf dădu un ban de aur cumpărătorului, numără zece împletitorului și, punînd mîna pe minunea făcută de el, ieși din sat, alergînd ca un nebun. Cînd ajunse lîngă cal, întinse rogojina pe jos, își înveli capul cu burnusul și căzu în somnul cel mai neliniștit, și totuși cel mai dulce, pe care-l gustase vreodată în viață.

La revărsatul zorilor, pe cînd Ali sosi la pășune cu oile lui, fu mirat văzînd pe Iusuf așezat înaintea lui, sub bătrînul roșcov.

Îndată ce zări pe păstor, tînărul se sculă și, luînd rogojina pe care sta culcat, îi spuse:

— Tată, mi-ai cerut să învăț o meserie; am învățat-o; iată lucrul făcut de mine, cercetează-l.

— Frumos lucru — zise Ali — chiar de nu-i încă prea bine împletit, dar e cusut zdravăn. Cît se poate cîștiga dacă faci o rogojină ca asta pe zi?

— Patru parale — zise Iusuf — și cînd m-oi mai deprinde, am să fac cel puțin două pe zi.

— Să fim măsurați — grăi Ali — modestia se potrivește începătorilor. Patru parale pe zi, nu e mult; dar patru parale azi, patru parale mîine, fac opt parale și cu patru parale poimîine, fac douăsprezece parale. La urma urmei, e o meserie din care poți trăi, și dacă aș fi avut mintea să învăț meseria asta cînd eram pașă, n-aș fi ajuns să mă fac păstor la oi.

Cine fu uimit de vorbele astea? Iusuf.

Ali îi spuse povestea lui: însemna că-și primejduiește capul, dar trebuie să iertăm mîndria unui părinte. Măritîndu-și fata, lui Ali îi plăcea să arate ginerelui său că Încîntarea-Ochilor era demnă de mîna unui fiu de pașă.

În ziua aceea, duseră oile în țarc înainte de vreme. Iusuf vru să mulțumească el însuși gospodarului de ispravă, care primise pe bietul Ali și pe fiica lui; îi dădu o pungă plină cu aur, ca să-l răsplătească pentru milostenia lui. Cine-i mai darnic ca un om fericit! Încîntarea-Ochilor fu înfățișată vînătorului din munți, și aflînd gîndurile lui Iusuf, spuse că cea dintîi datorie a unei fete e să asculte de tatăl ei. În împrejurări de astea, se zice că fetele sînt totdeauna ascultătoare în Turcia.

Chiar în seara aceea, cînd se lăsa răcoarea nopții, porniră la drum spre Damasc. Caii erau ușori, inimile și mai ușoare, mergeau ca vîntul: înainte de seara zilei a doua, sosiseră. Iusuf vru să-și arate logodnica mamei lui. Ce bucurie fu pe sultană, nu mai e nevoie s-o spunem. După primele dezmierdări, nu-și putut stăpîni plăcerea să nu arate soțului ei că ea era mai deșteaptă ca el și se bucură să-i dezvăluie taina nașterii Încîntării-Ochilor.

— Pe Allah! strigă pașa, mîngîindu-și barba lungă, pentru a ieși din încurcătură și a-și ascunde tulburarea — îți închipui dumneata, doamnă, că un om de stat ca mine poate fi luat prin surprindere? M-aș fi învoit la însoțirea asta dacă n-aș fi știut taina care te miră? Află că un pașă știe tot.

Și pe dată intră în iatacul lui să scrie sultanului să hotărască soarta lui Ali. Nici nu se gîndea să se pună împotriva înălțimii sale, de dragul unei familii mazilite.

Tinereței îi plac istoriile adevărate, dar pașa era un om serios, care ținea să trăiască și să moară pașă.

Tuturor sultanilor le plac poveștile, dacă e să credem „O mie și una de nopți". Ocrotitorul lui Ali nu pierduse obiceiul strămoșesc; trimise anume o corabie în Siria ca să-i aducă la Constantinopole pe vechiul guvernator din Bagdad. Ali, îmbrăcat în zdrențe și cu bîta de păstor în mînă, fu adus în serai și, în fața curții întregi, avu cinstea să-și înveselească stăpînul o după-amiază întreagă.

După ce Ali își termină povestea, sultanul îl îmbrăcă cu caftan de cinste. Dintr-un pașă, înălțimea sa făcuse un păstor; acum voia să uimească lumea printr-o nouă minune a atotputerniciei lui și, dintr-un păstor, făcea la loc un pașă.

La această strălucită mărturie a hatîrului său, toată curtea bătu din palme. Ali se aruncă la picioarele sultanului și ceru să fie scutit de această onoare, care nu-l mai încînta. Nu voia — zicea el — să mai încerce să nemulțumească încă o dată pe Stăpînul Lumii și ruga să-l lase să îmbătrînească, neștiut de nimeni, binecuvîntînd mîna binefăcătoare care-l scotea din prăpastie unde pe drept căzuse.

Îndrăzneala lui Ali înspăimîntă pe cei de față, sultanul, însă, zîmbi.

— Allah e mare — strigă el — și ne dă în fiecare zi un nou prilej de uimire. De douăzeci de ani de cînd domnesc, iată prima dată cînd unul din supușii mei îmi cere să nu fie nimic. Fiindcă lucrul ăsta e așa de rar, Ali, îți îndeplinesc rugămintea; tot ce cer e să primești un dar de o mie de pungi. Nimeni nu trebuie să plece de la mine cu mîna goală.

Cînd se întoarse la Damasc, Ali cumpără o grădină frumoasă, numai cu portocali și lămîi, caiși, pruni și vie. Să sape, să plivească, să altoiască, să taie, să stropească — asta era plăcerea lui; în fiecare seară se culca cu trupul obosit și cu sufletul liniștit; în fiecare dimineață se scula cu trupul înviorat și cu mintea limpede.

Încîntarea-Ochilor avu trei fii, toţi trei mai frumoşi ca mama lor. Bătrînul Ali se însărcină să-i crească. Pe toţi îi învăţă grădinăritul, pe fiecare îl puse să înveţe un alt meşteşug. Ca să sădească în inimile lor adevărul pe care nu-l înţelesese decît în surghiun, Ali pusese să se scrie pe zidurile casei şi grădinii sale cele mai frumoase versete din Coran şi dedesubt pusese aceste învăţături înţelepte, pe care Profetul însuşi nu le-ar fi tăgăduit: „*Munca e singura comoară de care nu eşti lipsit niciodată. Foloseşte-ţi mîinile ca să munceşti. Cînd ai să ştii cu ce greutate se cîştigă o para, ai să respecţi bunul şi munca altuia. Munca dă sănătate, înţelepciune şi bucurie. Munca şi plictiseala nu au stat niciodată sub acelaşi acoperiş*“.

MICUL OM CENUȘIU

Poveste islandeză

În vremurile de demult (acum trei sau patru sute de ani) la Skalholt, în Islanda, trăia un țăran bătrîn, tot așa de sărac cu duhul, cît și cu banii. Într-o zi, cînd țăranul nostru se duse la biserică, auzi o predică frumoasă despre milostenie: „Dați, frați creștini, dați — zicea preotul — domnul vă va întoarce însutit." Aceste cuvinte, repetate mereu, intrară în cap țăranului și-i înfierbîntară puținul creier pe care-l avea. Cum se întoarse acasă, se apucă să-și taie copacii din grădină, să sape pămîntul, să care pietre și lemne, de parcă era să zidească un palat.

— Ce tot faci acolo, bietul meu bărbat? îl întrebă nevastă-sa.

— Să nu-mi mai spui „bietul meu bărbat" — zise țăranul, cu glasul solemn; noi sîntem bogați, nevastă dragă, sau, cel puțin, o să fim. Peste două săptămîni, dăruiesc vaca.

— Toată averea noastră! zise femeia. O să murim de foame!

— Taci din gură, femeie neștiutoare — zise țăranul. Se cunoaște că n-ai priceput nimic din predica părintelui. Dacă dăm vaca noastră, o să primim în schimb o sută ca răsplată. Domnul părinte a spus-o, e doar cuvîntul evangheliei. Cincizeci de vite le pun în staulul pe care-l zidesc acum și cu banii de pe celelalte cincizeci o să cumpăr fîn destul ca să hrănim cireada și vara, și iarna. O să fim mai bogați ca regele.

Și, fără să-i pese de rugămințile și de ocările nevesti-si, zăpăcitul ăsta de frunte se puse să-și zidească staulul, spre marea mirare a vecinilor.

Treaba asta odată isprăvită, omul nostru petrecu o funie de gîtul vacii și o duse drept la preot. Îl găsi vorbind cu doi străini, dar nici nu se uită la ei, așa era de grăbit să-și dea darul și să primească în schimb prețul.

Cine se minună de acest nou fel de milostenie? Preotul, se înțelege. El ținu o cuvîntare lungă acestei oi netoate, ca să o facă să înțeleagă că dumnezeu n-a vorbit niciodată decît de răsplată sufletească. Degeaba toată osteneala! Țăranul o ținea într-una: „Așa ai spus, părinte, așa ai spus!“ În sfîrșit, plictisit să tot lămurească pe un asemenea nătărău, preotul se mînie strașnic și trînti poarta în nasul țăranului, care rămase în uliță, sastisit cu totul, spunînd într-una: „Așa ai zis, părinte, așa ai zis!“

Fu nevoit să ia drumul îndărăt, spre casă. Dar nu era tocmai ușor. Era primăvară, gheața se topea, vîntul spulbera zăpada în vîrtejuri. La fiece pas, omul aluneca, vaca mugea și nu mai vroia să meargă înainte. După vreun ceas, țăranul se rătăci și începu să se teamă să nu-și piardă și viața. Se opri încurcat de tot, blestemîndu-și soarta și nemaiștiind ce să facă și cu vita pe care o trăgea de funie.

În timp ce chibzuia întristat, un om cu un sac mare în spate se apropie de el și îl întrebă ce caută afară cu vaca și încă pe un timp așa de urît.

După ce îi istorisi necazul lui, străinul îi zise:

— Om bun, dacă ar fi să-ți dau un sfat, ți-aș zice să faci un schimb cu mine. Eu stau aproape; dă-mi mie vaca dumitale, că tot nu mai ajungi s-o duci acasă, și ia sacul ăsta. Nu e prea greu și tot ce e înăuntru e bun: numai carne și oase.

După ce făcură tîrgul, străinul luă cu el vaca, iar țăranul puse în spinare sacul, care îi păru grozav de greu. Cînd ajunse acasă, cum îi era frică de ocările nevesti-si, îi povesti pe larg toate primejdiile prin care trecuse și ce isteț a fost el, că a schimbat o vacă gata să moară cu un sac plin cu comori. Ascultînd astă istorie frumoasă, femeia începu să-și arate colții. Bărbatul o rugă să-și țină pentru ea supărarea și mai bine să pună pe vatră oala cea mai mare.

— O să vezi ce-ți aduc — repeta el — stai un pic și o să-mi mulțumești.

Și, zicînd așa, deschise sacul; și iată că din fundul sacului ieși un om, îmbrăcat tot în cenușiu, ca un șoarece.

— Bună ziua, oameni buni — zise el mîndru ca un prinț. Hei! nădăjduiesc că, în loc să mă fierbeți, o să-mi dați demîncare. Plimbarea asta mică mi-a făcut o poftă strașnică.

Țăranul căzu ca trăsnit pe scăunașul său.

— Poftim — spuse femeia — eram sigură. Iată altă nebunie! Dar la ce te poți aștepta din partea unui bărbat, decît la vreo prostie? Domnul a pierdut vaca, după urma căreia trăiam, și acum, cînd nu mai

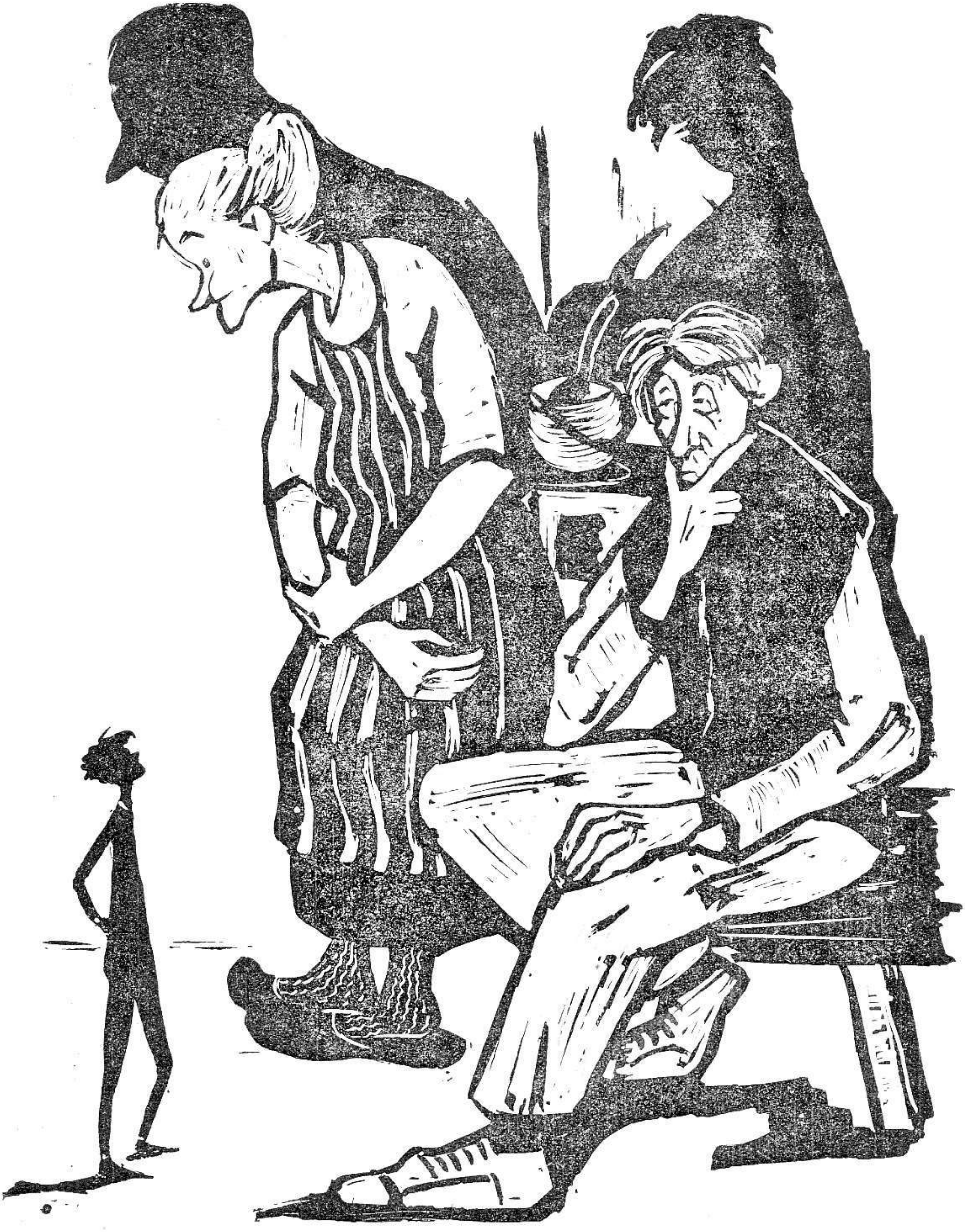

avem nimic, domnul ne aduce încă o gură în plus de hrănit. Cum de n-ai rămas sub zăpadă și tu, și sacul tău, și comoara!?

Biata femeie ar mai fi vorbit mult și bine, dacă micul om cenușiu nu i-ar fi arătat în trei rînduri că doar cu vorbe umflate nu umpli cratița și că lucrul cel mai cuminte e să meargă la vînătoare, să caute vreun vînat.

Și plecă îndată, cu toate că era întuneric, vînt și zăpadă și se întoarse după un timp cu un berbec mare.

— Iacă — zise el — ia tăiați-mi animalul ăsta și să nu ne lăsăm să murim de foame.

Bătrînul și nevastă-sa priviră cam pieziș la omuleț și la prada lui. Chilipirul ăsta picat din cer mirosea a hoție cale de-o poștă. Dar cînd foamea îți dă ghes, spui rămas bun mustrărilor! Cu drept ori ba, berbecul fu mîncat cu mare poftă.

Din acea zi domni belșugul în casa țăranului.

Se iveau oi după oi și țăranul nostru, mai încrezător ca niciodată, se întreba dacă nu ieșise mai în cîștig cînd, în locul celor o sută de vaci la care se așteptase, cerul îi trimisese un achizitor așa de meșter ca micul om cenușiu.

Dar, pe de altă parte, pe măsură ce oile se înmulțeau în casa bătrînului, se împuținau văzînd cu ochii în turma regală, care păștea prin apropiere. Baciul cel bătrîn, foarte neliniștit, înștiință pe rege că, de la un timp, cu toate că îndoise paza, cele mai frumoase animale din turmă pier unul după altul. Fără îndoială că vreun hoț dibaci venise să se așeze prin vecinătate. Nu trebui mult timp ca să se afle că în casa țăranului se afla un nou venit, picat nu se știe de unde, și pe care nimeni nu-l cunoștea.

Regele porunci îndată să-i fie adus străinul. Micul om cenușiu plecă fără să zică nici „pis", dar țăranul și nevastă-sa începură să simtă oarecari mustrări la gîndul că sînt spînzurați cu aceeași funie și gazdele de hoți, cît și pungașii.

Cînd se ivi micul om cenușiu la curte, regele îl întrebă dacă nu cumva auzise că se furaseră cinci oi mari din turma regală.

— Da, maiestate — răspunse micul om — eu le-am luat.

— Și cu ce drept? întrebă regele.

— Maiestate — răspunse omulețul — le-am luat fiindcă un bătrîn și nevasta lui răbdau de foame, în timp ce măria ta înoți în avere și nu poți mînca nici măcar dijma veniturilor. Mi s-a părut drept ca și oamenii aceștia de treabă mai bine să trăiască din prisosul măriei tale, decît să moară de foame, în timp ce măria ta nu mai știi ce să faci cu bogăția.

Regele rămase uimit de-atîta îndrăzneală, apoi, privind la omul cel mic într-un fel care nu prevestea nimic bun, îi zise:

— După cîte văd, darul tău de căpetenie e furtul.

Omul cel mărunt se înclină cu o modestie plină de mîndrie.

— Foarte bine — zise regele — ai merita să fii spînzurat, dar eu te iert, în schimb, pînă mîine pe vremea asta, să furi păstorilor mei taurul meu cel negru, pe care-l păzesc cu mare grijă.

— Maiestate — răspunse micul om cenuşiu — ce-mi cereţi, e ceva cu neputinţă. Cum vreţi să înşel o asemenea pază?

— Dacă n-ai să izbuteşti, ai să fii spînzurat.

Şi, făcînd un semn cu mîna, termină cu hoţul nostru, căruia fiecare îi şoptea: „Spînzurat! Spînzurat! Spînzurat!"

Micul om cenuşiu se întoarse la colibă, unde fu primit cu dragoste de moşneag şi de nevasta lui. Dar el nu le spuse nimic altceva, decît că avea nevoie de o frînghie şi că va pleca a doua zi, în revărsatul zorilor. Îi dădură fostul căpăstru al vacii; apoi el se duse să se culce şi dormi liniştit.

Cum miji de ziuă, micul om cenuşiu plecă cu funia. Se duse în pădure pe drumul pe care trebuia să treacă paznicii regelui şi, alegîndu-şi un stejar mare, care se vedea bine din drum, se agăţă de gît de cea mai groasă cracă. Avusese însă grijă să potrivească nodul să nu se strîngă.

Nu trecu mult şi cei doi păstori sosiră, ducînd taurul cel negru.

— Aha! zise unul din ei, uite pe derbedeul ăsta că şi-a luat plata. Barem de data asta a meritat ştreangul. Bun rămas, caraghiosule, nu mai ajungi tu să iei taurul regelui!

Îndată ce păstorii se depărtară, micul om cenuşiu se dădu jos din copac, apucă pe scurtătură şi se agăţă iar de un stejar gros, pe lîngă care trecea drumul.

Cine credeţi că se minună văzînd pe spînzurat? Păstorii regelui.

— Ce-i asta? zise unul. Am orbul găinilor? Uite că spînzuratul din vale e acum aici.

— Prostule! zise celălalt. Cum vrei să fie spînzurat cineva în două locuri deodată? E alt hoţ, asta-i tot!

— Eu îţi spun că e tot ăla — zise iar primul paznic — îi recunosc îmbrăcămintea şi strîmbătura.

— Şi eu — zise al doilea, căruia îi plăcea să judece cu capul lui — mă prind că e altul.

Dacă se prinseră, cei doi păstori legară taurul regelui de un copac şi deteră fuga la primul stejar. Dar, pe cînd alergau ei, micul om cenuşiu sări jos din laţul său şi duse frumuşel taurul la ţăran. Mare bucurie în casă; puseră animalul în staul, pînă l-or vinde.

Cînd se întoarseră cei doi păstori seara, la castel, mergeau cu nasul în jos şi aveau o mutră aşa de plouată, că regele văzu pe dată că i se jucase un renghi. Trimise oameni să aducă pe micul om cenușiu, care se înfățișă cu fruntea sus, și inima senină.

— Tu mi-ai furat taurul? zise regele.

— Maiestate — răspunse micul om — n-am făcut-o decît ca să vă împlinesc porunca.

— Foarte bine — zise regele. Ține zece franci pentru răscumpărarea taurului meu. Dar, dacă peste două zile nu vei fi furat cearșafurile din patul meu în timp ce eu dorm acolo, pun să te spînzure.

— Maiestate — zise omulețul — nu-mi cereți așa ceva. Măria ta este prea bine păzit ca un biet om ca mine să se poată măcar apropia de castel.

— Dacă n-o să izbutești — zise regele — o să am plăcerea să te văd spînzurat.

Cînd se făcu seară, micul om cenușiu, care se întorsese în cocioabă, luă o sfoară lungă și un coș. Căptuși coșul cu mușchi și puse în el o pisică și cu toți puii ei; apoi, pe întunericul cel mai mare, se furișă în castel și se urcă pe acoperiș, fără să-l vadă cineva. Nu-i fu greu omului nostru dibaci să intre în pod, să taie frumușel podeaua cu ferăstrăul și, prin această deschizătură, să coboare în camera regelui. Odată ajuns aci, desfăcu cu grijă culcușul regal și vîrî pisica și puii ei. Apoi netezi plapuma cu grijă și, cățărîndu-se pe frînghie, se așeză pe pologul patului. Din acest post înalt de observație, așteptă să vadă ce-o să se întîmple.

Orologiul palatului sună unsprezece noaptea, cînd regele și regina intrară în odăile lor. După ce se dezbrăcară, îngenuncheară și-și făcură rugăciunea, apoi regele stinse lampa, regina se urcă în pat.

Deodată, scoase un țipăt și sări în mijlocul camerei.

— Ești nebună? zise regele. Te apuci să dai alarma în castel?

— Dragul meu — zise regina — nu te urca în pat; am simțit ceva fierbinte și piciorul mi s-a atins de ceva cu blană.

— Zi mai bine că e dracul în patul meu — zise iar regele, rîzînd cu milă. Toate femeile au inimă de iepure și cap de gîscă.

Zicînd așa, ca un adevărat viteaz, se vîrî cu curaj sub plapumă, dar sări îndată, urlînd ca un apucat și trăgînd după el pisica cu ghearele înfipte în pulpa lui.

La strigătele regelui, straja se apropie de ușă și lovi de trei ori cu halebarda, pentru a întreba dacă e nevoie de vreun ajutor.

— Tăcere! zise regele, rușinat de slăbiciunea lui și nevoind să se arate fricos.

Scăpără din amnar, aprinse din nou lampa și văzu pisica în mijlocul patului, care se așezase iar la loc și-și lingea drăgăstos puii.

— Asta e prea de tot! strigă el. Fără nici un respect pentru coroana noastră, animalul ăsta nerușinat își îngăduie să aleagă culcușul nostru regal pentru murdăriile și pisoii ei! Stai tu, afurisito, am să ți-o coc așa cum meriți!

— O să te muște — zise regina. Poate că e turbată.

— Nu avea nici o teamă, draga mea — zise bunul domn. Și, adunînd colțurile cearșafului din pat, o înveli cu pui cu tot, apoi înfășură pachetul ăsta în plapumă și-n cearșaful ei, făcu din toate o minge uriașă și o aruncă pe fereastră.

— Acum — spuse el reginei — să trecem în camera voastră și, pentru că acum sîntem răzbunați, să dormim în pace.

Dormi, o, rege! Și fie-ți somnul legănat de vise fericite! Dar, în timp ce tu te odihnești, un om se cațără pe acoperiș, leagă o frînghie și-și dă drumul să alunece pînă în curte. Caută pe dibuite ceva nevăzut, îl umflă în spinare și iată-l că trece peste zid și o ia la fugă prin zăpadă. Dacă e să credem străjile, prin fața lor a trecut o stafie și ele au auzit scîncetul unui copil nou-născut.

Cînd se trezi a doua zi, regele își adună gîndurile și începu să judece pentru întîia dată. Bănui că a fost victima vreunei înșelătorii și că făptașul nelegiuirii putea foarte bine să fie micul om cenușiu. Trimise îndată să-l caute.

Micul om cenușiu sosi, purtînd pe umeri cearșafurile proaspăt călcate; puse un genunchi la pămînt în fața reginei și îi zise cu respect:

— Maiestatea voastră știe că tot ce am făcut n-a fost decît pentru a da ascultare regelui. Sper că veți avea bunătatea să mă iertați.

— Fie — zise regina — dar să nu te mai văd pe aici. Aș muri de frică.

— Dar eu nu-l iert — zise regele, foarte atins că regina își îngăduie să fie miloasă, fără să ceară voie soțului și stăpînului ei. Ascultă, hoț afurisit, dacă pînă mîine seară n-ai furat chiar pe regină din castelul ei, mîine seară vei fi spînzurat.

— Maiestate — strigă micul om — spînzurați-mă chiar acum, îmi cruțați 24 de ore de spaimă. Cum vreți să duc la bun sfîrșit o asemenea ispravă? Mai ușor ar fi să apuci luna cu dinții.

— Asta-i treaba ta, nu a mea — urmă regele. Pînă atunci, voi pune să-ți ridice spînzurătoarea.

Micul om cenușiu plecă deznădăjduit; își ascundea capul în palme și plîngea de ți se rupea inima; regele, pentru prima dată, rîdea.

Pe înserate, un călugăr cucernic, cu mătăniile în mînă și cu traista în spate, veni, după obicei, să ceară milostenie la castel. Cînd regina îi dădu pomană, călugărul zise:

— Doamnă, dumnezeu vede bunătatea voastră. Chiar acum vă aduc răsplata. După cum știți, mîine va fi spînzurat în castel un nenorocit, destul de vinovat, fără îndoială.

— Vai — zise regina — eu îl iert din toată inima și aș fi vrut să-i scap viața.

— Asta nu se poate — zise călugărul. Însă omul acesta, care e un fel de vrăjitor, poate să vă facă un mare dar înainte de a muri. Știu că el cunoaște trei taine minunate; una singură din ele și face cît un regat. Din aceste trei taine, el poate lăsa moștenire una aceleia căreia i-a fost milă de el.

— Care sînt tainele? întrebă regina.

— Prin puterea celei dintîi — răspunse călugărul — o femeie face pe bărbatul ei să facă tot ce vrea ea.

— Ah — zise regina, strîmbînd din nas — ăsta nu-i un lucru nemaipomenit. De la Eva, fie-i sfîntă amintirea, taina asta se știe din mamă în fiică. Care e a doua taină?

— A doua taină dă cumințenie și bunătate.

— Foarte bine — zise regina, pe un ton neatent. Și a treia?

— A treia — zise călugărul — îi dă femeii care o știe o frumusețe fără seamăn și darul să placă pînă în cea din urmă zi a vieții ei.

— Părinte, taina asta o vreau.

— Nimic mai ușor — zise călugărul. Numai că trebuie ca, înainte de a muri și cît mai e încă liber cu totul, vrăjitorul să vă atingă amîndouă mîinile și să vă sufle de trei ori în păr.

— Să vină — zise regina. Părinte, du-te de-l caută.

— Așa ceva nu se poate — spuse călugărul. Regele a dat cele mai aspre porunci ca acest om să nu poată intra în castel. Dacă pune piciorul în curtea castelului, e pierdut. Nu-i luați cele cîteva ore care i-au mai rămas.

— Și pe mine, părinte, m-a împiedicat regele să ies pînă mîine seară.

— Asta încurcă lucrurile — zise călugărul. Văd că trebuie să vă lăsați păgubașă de comoara asta minunată. Cu toate acestea, ar fi fost plăcut să nu îmbătrîniți, să rămîneți totdeauna tînără și frumoasă și, mai ales, iubită.

— Vai, părinte, bine spui, hotărîrea regelui e cea mai mare nedreptate. Dar dacă aș vrea să plec, gărzile s-ar împotrivi. Nu vă mirați! uite-așa se poartă regele cu mine pentru toanele lui. Sînt cea mai nenorocită femeie!

— Mi se sfîșie inima — zise călugărul. Ce tiranie! Ce barbarie! Biata femeie! Ei bine, nu, doamnă, nu trebuie să plecați capul în fața unor astfel de dorințe. Datoria dumneavoastră este de a face după voia dumneavoastră.

— Dar prin ce mijloc? zise regina.

— Se află unul, dacă ţineţi la drepturile maiestăţii voastre. Intraţi în sacul ăsta. Eu o să vă scot din castel cu preţul vieţii mele. Şi peste cincizeci de ani, cînd veţi fi tot atît de frumoasă şi de rumenă ca azi, o să vă pară bine că aţi trecut peste voinţa tiranului dumneavoastră.

— Fie — zise regina — dar nu cumva mi se întinde vreo cursă?

— Doamnă — zise preacuviosul, ridicînd braţele la cer şi lovindu-şi pieptul — tot aşa de adevărat precum că eu sînt călugăr, n-aveţi de ce vă teme dinspre partea asta. De altfel, atîta timp cît o fi nenorocitul ăsta lîngă dumneavoastră, am să rămîn şi eu.

— Şi o să mă aduci înapoi la castel?

— V-o jur.

— Şi cu taină cu tot? adăugă regina.

— Cu taină cu tot — zise iar călugărul. Dacă maiestatea voastră îşi face ceva gînduri, s-o lăsăm baltă şi să piară şi reţeta cu cel care a găsit-o, dacă nu cumva o vrea mai degrabă s-o lase altei femei mai încrezătoare.

Drept orice răspuns, regina îşi luă inima în dinţi şi intră în sac; călugărul înnodă sfoara, luă povara pe umăr şi străbătu curtea cu paşi măsuraţi. În drum întîlni pe rege, care-şi făcea inspecţia.

— Ai strîns din belşug, pe cîte văd! zise domnul.

— Sire — răspunse călugărul — mila maiestăţii voastre e nesecată; mă tem că am cam întrecut măsura. Poate că aş face mai bine să las aici sacul acesta cu ce e în el.

— Ba nu, nu — zise regele. Ia tot, părinte, şi bine că mă scapi de el. Nu-mi închipui că tot ce ai acolo face cine ştie cît. O să cam posteşti.

— Doresc maiestăţii voastre să cineze tot cu atîta poftă — răspunse călugărul părinteşte şi se depărtă, mormăind cuvinte neînţelese, vreun „*oremus*[1]“, fără îndoială.

Clopotul sună pentru cină; regele intră în sala de ospăţ, frecîndu-şi mîinile. Era mulţumit de el şi nădăjduia să se răzbune: avea de două ori, deci, prilej să aibă poftă de mîncare.

— Regina n-a coborît? întrebă el cu glas ironic. Nu mă prea mir. Întîrzierea e virtutea femeilor.

Era gata să se aşeze la masă, cînd trei soldaţi, încrucişînd halebardele, împinseră în sală pe micul om cenuşiu.

— Sire — spuse unul din paznici — nemernicul ăsta a avut îndrăzneala să intre în curtea palatului, cu toate că maiestatea voastră l-a oprit. L-am fi spînzurat pe loc, ca să nu tulburăm cina maiestăţii voastre, dar pretinde că aduce o veste de la regină și că el cunoaște un secret de stat.

---

[1] Citanie. (în limba latină în text). (n.t.)

— Regina — strigă regele, rămînînd cu gura căscată — unde e oare? Nemernicule, ce-ai făcut cu ea?

— Am furat-o — spuse cu răceală micul om.

— Și cum ai făcut? spuse regele.

— Sire, călugărul care ducea un sac așa de mare în spinare și căruia maiestatea voastră a binevoit să-i spună: „Ia tot și bine că mă scapi de ele"...

— Erai chiar tu! zise regele. Dar atunci, ticălosule, eu nu mai am nici o siguranță. Într-o bună zi, ai să mă iei și pe mine, și regatul meu pe deasupra.

— Sire, vin să vă cer ceva mai mult.

— Mă sperii — zise regele. Dar cine ești tu? Un vrăjitor sau dracul în persoană?

— Nu, sire, sînt pur și simplu prințul de Holar. Aveți o fiică, veneam să vă cer mîna ei, cînd timpul urît m-a silit să mă adăpostesc cu marele meu scutier, la preotul din Skalholt. Aci, întîmplarea mi-a scos în cale un țăran nerod și m-a făcut să joc rolul pe care-l știți. De altfel, tot ce am făcut n-a fost decît pentru a da ascultare maiestății voastre.

— Prea bine — zise regele. Înțeleg, adică mai bine zis nu înțeleg. N-are a face. Prinț de Holar, îmi place mai bine să te am de ginere decît de vecin. Cum o veni regina...

— Sire, este aici. Marele meu scutier s-a însărcinat s-o aducă înapoi în palatul său.

Regina intră îndată, cam încurcată de prostia ei, dar împăcîndu-se ușor la gîndul că o să aibă de ginere un om așa de iscusit.

— Și faimoasa taină — zise ea încetișor prințului de Holar — mi-ai rămas dator cu ea.

— Secretul de a rămîne totdeauna frumoasă — zise prințul — e să fii totdeauna iubită.

— Și mijlocul să fii totdeauna iubită? întrebă regina.

— Să fii bună și modestă și să intri în voia soțului.

— Și mai îndrăznește să spună că e vrăjitor! strigă regina indignată, ridicînd mîinile la cer.

— Să sfîrșim cu tainele astea — zise regele, căruia începea să-i fie frică. Prinț de Holar, cînd vei fi ginerele meu, o să ai timp mai mult decît vrei ca să stai de vorbă cu soacra dumitale. Cina se răcește: hai la masă! Să lăsăm seara asta numai pentru bucurie; veselește-te bine, ginere, mîine ai să fii însurat.

Spunînd vorbele astea, pe care le socotea de duh, regele se uită la regină; dar ea făcu o astfel de mutră, că regele îndată se scărpină în bărbie şi se uită lung la muştele care zburau în tavan.

Aici se termină întîmplările prinţului de Holar; zilele de fericire nu se înseamnă în istorie. Ştim totuşi că urmă socrului său la tron şi fu un rege mare. Puţin cam mincinos, puţin cam hoţ, îndrăzneţ, viclean, avea toate calităţile unui rege. Numele lui se află însemnat cu glorie în vestitele cronici din Skalholt şi din Holar. Iar noi, tot la aceste faimoase hrisoave îl trimitem pe cititor.

ZERBIN CEL SĂLBATIC

Poveste napolitană

I

A fost odată la Salerno un tînăr tăietor de lemne care se numea Zerbin. Orfan şi sărac, n-avea nici un prieten; retras şi tăcut, nu vorbea cu nimeni şi nimeni nu-i vorbea. Fiindcă nu se amesteca niciodată în treburile altora, toţi îl socoteau prost. Îl şi porecliseră „sălbaticul"; niciodată nu s-a pomenit vreo poreclă mai potrivită. Dimineaţa, cînd tot oraşul dormea încă, el pleca la munte cu ilicul şi cu securea pe umăr; şedea singuratic prin păduri cît era ziulica de mare şi nu se întorcea decît în amurg, tîrînd după el cîte o prăpădită de legătură de lemne şi, cu ce lua pe ea, îşi cumpăra de cină. Cînd trecea el prin faţa fîntînii la care, în fiece seară, se strîng fetele din mahala să-şi umple urcioarele şi să-şi golească sacul cu poveşti, toate rîdeau de chipul lui întunecat şi-şi băteau joc de bietul tăietor de lemne. Ceata asta îndrăcită nu se speria nici de barba neagră, nici de ochii scăpărători ai lui Zerbin; se întreceau care mai de care să întărîte pe sărmanul neştiutor.

— Zerbin, sufleţelule!—striga una — spune un cuvînt şi-ţi dau inima mea!

— Desfătarea ochilor mei — zicea alta — lasă-mă să ascult dulceaţa vorbelor tale şi sînt a ta.

— Zerbin, Zerbin — repetau în cor toate nebunaticile astea — pe care dintre noi ai să ţi-o alegi de nevastă? Pe mine? Pe mine? Pe cine iei?

— Pe cea mai limbută — răspundea tăietorul, ameninţîndu-le.

Atunci, fiecare striga îndată:

— Mulţumesc, bunul meu Zerbin, mulţumesc!

Urmărit de hohotele lor de rîs, bietul băiat se întorcea acasă cu gingăşia unui mistreţ care o ia la goană din faţa vînătorului. Uşa odată închisă, mînca o bucată de pîine şi bea un pahar cu apă, se învelea cu zdrenţele unei plăpumi vechi şi se culca pe podeaua de pămînt bătut. Fără griji, fără păreri de rău, fără dorinţe, adormea repede şi nu visa de loc. Zerbin era cel mai fericit dintre oameni.

II

Într-o zi, cînd se chinuise să taie crăcile unui cimişir[1] bătrîn şi tare ca piatra, Zerbin vru să tragă un pui de somn pe malul unui iaz mărginit de copaci frumoşi. Spre marea lui mirare, zări, culcată în iarbă, o femeie tînără şi de o minunată frumuseţe, îmbrăcată cu o rochie numai din pene de lebădă. Necunoscuta se frămînta pradă unui vis neplăcut — chipu-i era încordat, mîinile i se zbăteau, parcă ar fi încercat zadarnic să scuture somnul care o apăsa.

— Dacă mai e şi asta judecată de om sănătos — zise Zerbin — să dormi la amiază cu soarele în faţă. Zău că toate femeile sînt nebune!

Împleti cîteva nuiele ca să umbrească măcar capul străinei şi, pe împletitura asta, puse drept umbrar haina lui de lucru.

Tocmai isprăvise de împletit umbrarul, cînd zări în iarbă, la doi paşi de necunoscută, o viperă care se apropia, şuierînd şi scoţînd limba înveninată.

— Ah! zise Zerbin — cît e de mică, atît e de rea!

Şi, din două lovituri de topor, făcu şarpele trei bucăţi. Cioturile zvîcneau, parcă tot ar mai fi vrut să ajungă la străină; tăietorul le făcu vînt cu piciorul în iaz; căzură sfîrîind, ca un fier roşu cînd îl bagi în apă.

La acest zgomot, zîna se trezi şi, cu ochii strălucind de bucurie, strigă:

— Zerbin! Zerbin!

— Aşa mă cheamă, ştiu — răspunse tăietorul — nu-i nevoie să strigi aşa de tare.

---

[1] Cimişir — merişor sălbatic (arbust) — lemn de sculptură. (n.t.)

— Cum, prietene — grăi zîna — nu vrei să-ți mulțumesc pentru binele pe care mi l-ai făcut? Mi-ai scăpat mai mult decît viața.

— Ba nu ți-am scăpat nimic — zise Zerbin cu drăgălășenia lui obișnuită. Altă dată nu te mai culca în iarbă fără să te uiți dacă nu sînt pe acolo șerpi. Asta-i sfatul pe care ți-l dau. Acum, bună seara; lasă-mă să dorm, n-am timp de pierdut.

Se întinse în iarbă cît era de lung și închise ochii.

— Zerbin — spuse zîna — nu-mi ceri să-ți dăruiesc nimic?

— Îți cer să-mi dai pace.

Și urîciosul începu să sforăie.

— Sărman băiat — zise zîna — ți-e sufletul amorțit; dar orice-ai face, n-am să fiu nerecunoscătoare. Fără tine, aș fi căzut în mîna unui duh rău, dușmanul meu de moarte; fără tine, o sută de ani aș fi fost prefăcută în năpîrcă; îți datorez o sută de ani de tinerețe și de frumusețe. Cum să te răsplătesc? Da, știu — adăugă ea. Cînd ai tot ce vrei, ești fericit, chiar tu ai spus-o. Ei bine, bunul meu Zerbin, să ai tot ce ai să vrei, tot ce ai să-ți dorești. În curînd, nădăjduiesc că ai s-o binecuvîntezi pe zîna apelor.

Făcu trei cercuri în aer cu nuielușa ei de alun, apoi intră în lac cu un pas așa de ușor încît nici unda nu se încreți. În fața împărătesei lor, trestiile își plecau măciuliile, nuferii își deschideau florile cele mai proaspete; copacii, lumina, vîntul chiar, toate zîmbeau zînei, toate păreau că iau parte la bucuria ei. O ultimă dată ridică nuielușa; îndată, ca să-și primească pe tînăra lor domniță, apele se desfăcură luminîndu-se; parcă le-ar fi străbătut o rază de soare pînă în adîncuri. Apoi totul intră din nou în umbră și tăcere; nu se mai auzi nimic decît sforăitul lui Zerbin, care dormea înainte.

III

Soarele începuse să scapete cînd tăietorul se trezi. Se întoarse liniștit la munca lui și izbi cu putere trunchiul copacului, căruia-i tăiase crengile dimineața. Toporul răsuna pe lemn dar nu-l spărgea de loc; lui Zerbin îi curgea nădușeala șiroaie și în zadar lovea în afurisitul de copac, căruia nici că-i păsa de toate sforțările lui.

— Ah! zise el, uitîndu-se la toporul căruia i se ştirbise tăişul — ce păcat că nu s-a născocit încă o unealtă care să taie în lemn ca-n brînză! Tare aş vrea să am eu una ca aceea!

Se dădu înapoi cu doi paşi, învîrti toporul deasupra capului şi-l repezi cu atîta putere, încît căzu şi el la zece paşi de acolo, cu mîinile întinse şi cu nasul în pămînt.

— Pe Bachus! strigă el; am orbul găinilor; am lovit alături.

Dar Zerbin se linişti îndată, căci în clipa aceea chiar, copacul căzu, ba încă aşa de aproape de el, încît puţin a trebuit să nu-l turtească.

— Frumoasă lovitură! strigă el — asta mi-aduce spor pe ziua de azi. Cum e retezat de bine, s-ar zice că-i o tăietură de ferăstrău. Nu-s doi tăietori pe lume în stare să facă treabă ca feciorul maică-mi!

Zicînd acestea, adună toate crăcile pe care le doborîse de dimineaţă; apoi, dezlegînd o frînghie pe care şi-o încinsese la brîu, încălecă pe legătura de lemne ca s-o strîngă mai bine şi o legă cu un laţ.

— Acum — zise — trebuie să tîrăsc asta în oraş. Păcat că legăturile de lemne n-au picioare cum au caii! Aş porni mîndru la Salerno şi aş intra, strunindu-mi calul, ca un ţanţoş cavaler, care se plimbă fără nici o treabă. Tare aş vrea să mă văd aşa!

În clipa aceea, iată că legătura se săltă şi începu să întindă pasul, trap-trap! Fără să se mire, Zerbin se lăsă dus de soiul ăsta nou de cal şi, cît ţinu drumul, se uita cu milă la bieţii oameni care mergeau pe jos, lipsiţi de un astfel de buestraş.

IV

În vremea de care vorbim, în mijlocul oraşului Salerno era o piaţă mare şi în piaţa asta era palatul regelui. Acest rege, toată lumea o ştie, era vestitul Muscanmiere, căruia istoria i-a făcut numele nemuritor.

În fiecare după-amiază vedeai, stînd tristă în balcon, pe fiica regelui, prinţesa Aleli. Degeaba încercau roabele s-o încînte cu cîntecele, basmele sau linguşirile lor; Aleli nu-şi asculta decît gîndurile ei. De trei ani, regele, tatăl ei, voia s-o mărite cu oricare din baronii din vecinătate; de trei ani prinţesa trimitea la plimbare pe toţi peţitorii. Salerno era zestrea ei şi ea simţea bine că doar pentru zestre era peţită. Serioasă şi drăgăstoasă, Aleli nu era ambiţioasă, nu era uşuratică, nu rîdea să-şi arate dinţii, ştia să asculte cînd vorbeau alţii şi nu vorbea niciodată doar ca să vorbească; boala asta, aşa de rară la femei, îi deznădăjduia pe doctori.

Aleli era şi mai visătoare ca de obicei cînd, deodată, intră în piaţă Zerbin, mînîndu-şi legătura de lemne, măreţ ca un împărat cu pene la coif. Cînd văzură aşa ceva, pe cele două slujitoare ale prinţesei le apucă un rîs nebun şi, cum aveau la îndemînă portocale, începură să arunce cu ele în călăreţ, cu atîta dibăcie, că două îl izbiră drept în faţă.

— Rîdeţi, afurisitelor — strigă el, arătîndu-le cu degetul — şi măcar de-aţi rîde pînă vi se vor toci dinţii în gingii. Iacă, asta vă doreşte Zerbin.

Şi numai ce se pornesc cele două femei să rîdă, să leşine, fără să le poată opri nimic, nici ameninţările tăietorului, nici porunca prinţesei, căreia îi era milă de bietul tăietor.

— Drăguţă femeiuşcă — zise Zerbin, privind pe Aleli — atît de blîndă şi de tristă! Ţi-aş dori numai bine. Să fie să iubeşti pe cel dintîi om care te-o face să rîzi şi, pe deasupra, să te şi măriţi cu el!

Zicînd aşa, îşi apucă şuviţa lui de păr şi salută pe prinţesă cît putu mai curtenitor.

Regulă generală: dacă eşti călare pe o legătură de lemne, să nu saluţi pe nimeni, de-ar fi să fie şi-o regină; Zerbin uită asta şi rău făcu. Pentru ca să salute pe prinţesă, dăduse drumul funiei care ţinea lemnele legate; iată că legătura se desface şi bunul Zerbin cade pe spate, cu picioarele în sus, în chipul cel mai caraghios şi mai de rîs. Se ridică, făcînd o săritură îndrăzneaţă, luînd cu el jumătate din frunziş şi, încununat ca un zeu al pădurii, se duse de-a dura la zece paşi de acolo.

Cînd cade cineva şi e gata să-şi frîngă gîtul, de ce rîde toată lumea? Habar n-am; e o taină pe care filozofia încă n-a lămurit-o. Ceea ce ştiu, e că toată lumea rîse şi prinţesa Aleli făcu şi ea ca toată lumea. Dar îndată se sculă, privi către Zerbin cu ochi ciudaţi, puse mîna la inimă, o duse la frunte şi intră în palat, frămîntată de o tulburare necunoscută.

În timpul ăsta, Zerbin îşi aduna crengile risipite şi se întorcea acasă pe jos, ca un simplu tăietor de lemne. Nici mărirea nu-l scosese din minţi, nici nenorocul nu-l tulbură. Ziua era bună, asta-i era destul. Cumpără o bucată bună de brînză de bivoliţă, albă şi tare ca marmura, tăie din ea o felie zdravănă şi cină cu o poftă straşnică. Naivul nici nu bănuia răul ce-l făcuse şi încurcătura ce lăsase în urma lui.

V

În timp ce se petreceau aceste nemaipomenite întîmplări, la turnul din Salerno suna ora patru. Ziua era arzătoare, pe străzi domnea liniştea. Ferit într-un iatac, departe de căldură şi de zgomot, regele Muscanmiere se gîndea la fericirea poporului: dormea.

Deodată se deşteptă tresărind: două braţe îi încolăceau gîtul, lacrimi fierbinţi îi scăldau faţa; frumoasa Aleli îşi săruta părintele, într-o pornire drăgăstoasă.

— Ce e asta? zise regele, surprins de atîta dragoste. Mă săruţi şi plîngi? Ah, fiică a maică-ti, vrei să mă înduplеci să-ţi fac pe voie!

— Tocmai dimpotrivă, scumpul meu tăicuţ — zise Aleli; iată o fiică ascultătoare, care vrea să facă ce vrei dumneata. Ginerele pe care-l doreşti l-am găsit. Ca să-ţi fac plăcere, sînt gata să-i dau mîna mea.

— Bun — reluă Muscanmiere — s-a isprăvit cu toanele! Şi cu cine ne mărităm? Cu prinţul de Cava? Nu. Atunci contele de Capri? Marchizul de Sorrente? Nu. Cine-i atunci?

— Nu-l cunosc, bunul meu părinte.

— Cum nu-l cunoşti? Dar, totuşi, l-ai văzut?

— Da, adineauri, în piaţa castelului.

— Şi ţi-a vorbit?

— Nu, tată. Ce nevoie să vorbeşti cînd două inimi se înţeleg?

Muscanmiere se strîmbă, se scărpină după ureche şi, uitîndu-se drept în ochii copilei, zise:

— Cel puţin e un prinţ?

— Nu ştiu, tată, dar ce-are a face?

— Are a face mult, fiica mea, şi tu nu te pricepi de loc la politică. Dacă îţi alegi de bunăvoie un ginere care să-mi placă, minunat! Ca rege şi ca tată nu-ţi voi stînjeni nicicînd voinţa, dacă această voinţă va fi şi a mea. Altfel însă, am îndatoriri faţă de familia şi de supuşii mei şi nu încuviinţez să se facă altfel de cum vreau eu. Unde se ascunde pasărea asta rară pe care n-o cunoşti, care nu ţi-a vorbit şi care te iubeşte?

— Habar n-am — zise Aleli.

— Ei, asta-i prea-prea! strigă Muscanmiere. Şi ca să-mi îndrugi nebuniile astea îmi răpeşti clipe care se cuvin poporului meu? Hei! Şambelani! Chemaţi pe însoţitoarele prinţesei, s-o ducă înapoi în odăile ei.

Auzind cuvintele astea, Aleli ridică braţele spre cer şi se puse pe plîns. Apoi căzu la picioarele regelui, hohotind. În aceeaşi clipă, cele două femei intrară, rîzînd într-una cu hohote.

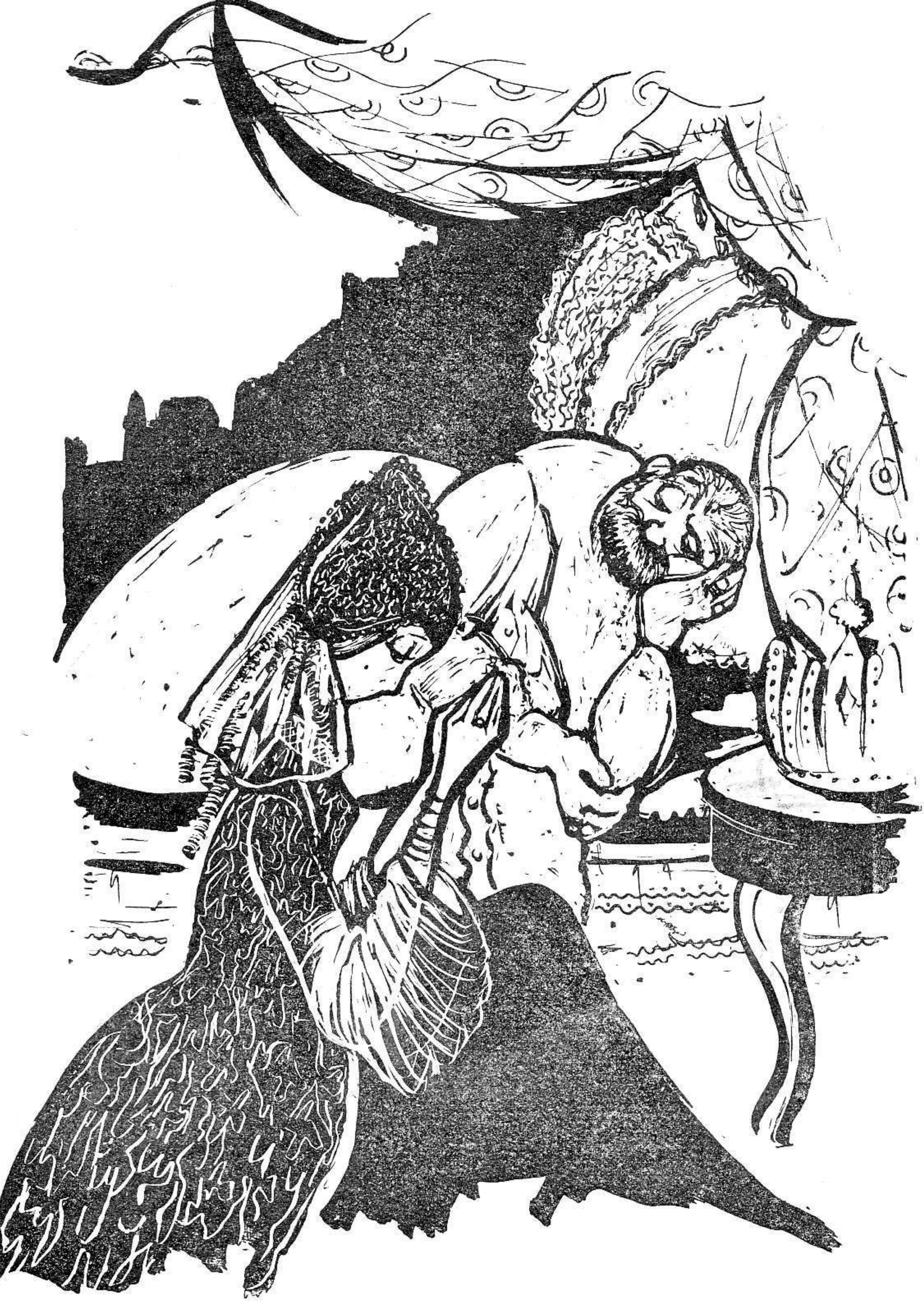

— Tăcere, nenorocitelor, tăcere! strigă Muscanmiere, mîniat de atîta lipsă de cuviinţă.

Dar cu cît striga regele „tăcere“, cu atît cele două femei rîdeau, fără să se sinchisească de ce se cade şi ce nu.

— Paznici — zise regele, scos din fire — puneţi mîna pe neruşinatele astea două şi să li se taie capul. Am să le învăţ eu că un rege nu e de loc un prilej de batjocură.

— Sire — grăi Aleli, împreunîndu-şi mîinile — aduceţi-vă aminte că aţi făcut să strălucească domnia voastră, desfiinţînd pedeapsa cu moartea.

— Ai dreptate, fiica mea. Sîntem oameni cu bună creştere. Să fie cruţate aceste femei şi să ne mulţumim să le pedepsim cu toată cruţarea dorită. Să fie bătute, pînă ce-or muri de moarte bună.

— Iertare, tată — zise Aleli — te rog eu, fiica dumitale.

— Pentru dumnezeu! să nu mai rîdă şi să nu le mai văd în ochi! spuse bunul Muscanmiere. Luaţi vitele astea încălţate de aici, le iert; să fie închise într-o temniţă pînă or cădea acolo de tăcere şi plictiseală.

— Ah, tată! suspină biata Aleli.

— Hai — zise regele — atunci să le măritaţi şi să isprăvim odată!

— Iertare, sire, n-o să mai rîdem — strigară cele două femei, căzînd în genunchi şi deschizînd gura în care nu mai aveau decît gingiile. Să ne ierte maiestatea voastră şi să ne răzbune. Sîntem victimele unui meşteşug drăcesc: ne-a vrăjit un ticălos.

— Un vrăjitor în ţinuturile mele! zise regele, care nu credea în duhuri — e cu neputinţă. Aşa ceva nu se află pe-aci, o dată ce eu nu cred în vrăjitori.

— Sire — zise una din femei — firesc e să meargă ca un cal de călărie la paradă, o legătură de lemne în trap, strunită de mîna unui tăietor de lemne? Iată, aşa ceva am văzut mai adineauri în piaţa castelului.

— O legătură de lemne! reluă regele — asta miroase a vrăjitorie. Paznici, puneţi mîna pe omul acela şi pe legătura lui şi, unul peste altul, ardeţi-i pe amîndoi! După asta, nădăjduiesc să fiu lăsat să dorm.

— Să-l ardă pe iubitul meu! strigă prinţesa, dînd din mîini ca apucată. Sire, acest nobil cavaler este alesul meu, fericirea mea, viaţa mea! Dacă se atinge cineva de un singur fir de păr din capul lui, mă prăpădesc!

— Un iad e casa mea! zise sărmanul Muscanmiere. La ce bun să fiu rege, dacă nu pot nici măcar să dorm pînă la amiază? Dar sînt eu prea milostiv că-mi bat capul! Chemaţi pe sfetnicul Cotoi. Dacă am un sfetnic, măcar să-mi spună ce să gîndesc şi să ştie ce vreau.

VI

Boier Cotoi fu înştiinţat. Era un om mic, gras, scund, lat, care mai mult se da de-a dura decît mergea. Ochi de viezure, care sfredeleau în toate părţile deodată, fruntea joasă, nasul coroiat, obrajii umflaţi, trei rînduri de guşă; acesta e chipul vestitului sfetnic care făcea fericirea oraşului Salerno în numele regelui Muscanmiere. Intră surîzînd, gîfîind, fandosindu-se, ca un om care duce cu voie bună puterea, cu toate greutăţile ei.

— În sfîrşit, iată-te! zise domnul ţării. Cum se face că sub stăpînirea mea se petrec lucruri nemaipomenite şi că eu, regele, sînt cel din urmă care le aflu?

— Totul e în ordine, ca de obicei — zise Cotoi cu un ton sigur. Iată, am în mînă rapoartele poliţiei: fericirea şi pacea domnesc în ţară, ca totdeauna.

Şi, desfăşurînd nişte hîrţoage mari, citi ceea ce urmează:

„Portul Salerno. Totul în linişte. La vamă nu s-a furat mai mult ca de obicei. Trei certuri între marinari, şase lovituri de cuţit, cinci bărbaţi duşi la spital. Nimic nou."

„Oraşul de sus: taxă de vamă îndoită; prosperitatea şi buna purtare mereu în creştere. Două femei moarte de foame: zece copii părăsiţi; trei bărbaţi care şi-au bătut nevestele, zece femei care şi-au bătut bărbaţii; treizeci de furturi, două ucideri, trei otrăviri. Nimic nou."

— Asta-i tot ce ştii? zise Muscanmiere, cu glas supărat. Ei bine, eu, domnule, eu, a cărui meserie nu e să cunosc afacerile de stat, eu ştiu mai mult. Un om, călare pe o legătură de lemne, a trecut prin piaţa castelului şi a vrăjit pe fiică-mea. Uite-o, vrea să se mărite cu el.

— Sire — zise Cotoi — ştiam amănuntul acesta; un sfetnic ştie tot; dar de ce să obosesc pe maiestatea voastră cu asemenea prostii? Omul va fi spînzurat, şi cu asta — gata!

— Şi-mi poţi spune unde este nenorocitul ăsta?

— Fără îndoială, sire — zise Cotoi. Un sfetnic vede tot, aude tot, e pretutindeni.

— Ei bine, domnule — spuse regele — dacă pînă-ntr-un sfert de oră derbedeul ăsta nu-i aici, ai să laşi treburile altora care nu se mulţumesc să vadă, dar trec şi la fapte. Du-te!

Cotoi ieşi din odaie tot surîzînd. Dar, odată în sala de aşteptare, se făcu roşu ca un om care se înăbuşă şi fu silit să se sprijine de braţul primului prieten care îi ieşi în cale. Era tocmai prefectul oraşului, pe care o întîmplare norocoasă îl adusese lîngă el. Cotoi se dădu înapoi doi paşi şi luă pe magistrat de guler.

— Domnule — îi zise, silabisind apăsat fiecare cuvînt — dacă pînă-n zece minute nu-mi aduci pe omul care se plimbă prin Salerno călare pe o legătură de lemne, te zdrobesc, auzi? Te zdrobesc! Du-te!

Cu totul zăpăcit de această ameninţare, prefectul alergă la şeful poliţiei.

— Unde este omul care se plimbă pe o legătură de nuiele? îi zise.

— Care om? întrebă şeful poliţiei.

— Nu vorbi cu mai-marele tău! Nu-ţi îngădui aşa ceva. Fiindcă n-ai închis pe ticălosul ăsta, ţi-ai călcat toate îndatoririle. Dacă pînă-n cinci minute omul ăsta nu-i aici, te dau afară. Du-te!

Şeful poliţiei alergă la postul de gardă al castelului, găsi acolo pe oamenii săi care păzeau liniştea oraşului, jucînd zaruri.

— Derbedeilor — le strigă el — dacă pînă-n trei minute nu-mi aduceţi pe omul care se plimba călare pe o legătură de nuiele, pun să vă snopească în bătăi, ca pe ocnaşi. Alergaţi şi nici o vorbă!

Trupa ieşi înjurînd, în timp ce dibaciul şi înţeleptul boier Cotoi încrezător în minunile ierarhiei, se întorcea liniştit în odaia regelui şi-şi lua din nou pe buze veşnicul zîmbet care face parte din meseria lui.

VII

Două vorbe, şoptite de sfetnic la urechea regelui, încîntară pe Muscanmiere. Gîndul să ardă un vrăjitor îi era pe plac. Era o mică faptă drăguţă, care i-ar cinsti domnia, o dovadă de înţelepciune care va uimi pe urmaşi. Un singur lucru cam supăra pe rege: gîndul la biata Aleli înecată în lacrimi, pe care în zadar însoţitoarele sale încercau s-o ducă în odăile ei.

Cotoi se uită la rege, făcîndu-i cu ochiul, apoi, apropiindu-se de prinţesă, îi spuse cu glasul lui cel mai puţin ţipător:

— Domniţă, el va veni, nu trebuie să vă vadă plîngînd. Dimpotrivă, gătiţi-vă, faceţi-vă de două ori mai frumoasă, ca vederea dumneavoastră să-l încredinţeze de fericirea lui.

— Te ascult, bunul meu Cotoi! strigă Aleli. Mulțumesc, tată, mulțumesc — adăugă ea, aruncîndu-se asupra mîinilor regelui și acoperindu-i-le cu sărutări. Fii binecuvîntat, de mii de ori binecuvîntat!

Ieși beată de bucurie, cu capul sus, cu ochii strălucitori și așa de fericită, așa de fericită, că opri în drum pe primul șambelan ca să-i vestească chiar ea căsătoria sa.

— Bunule șambelan — adăugă ea — el va veni. Fă-i chiar dumneata primirea la palat și fii sigur că nu vei avea de-a face cu nerecunoscători.

Rămas singur cu boier Cotoi, regele își privi sfetnicul cu un aer furios.

— Ești nebun! îi zise. Cum? Fără să-mi ceri părerea, îmi dai cuvîntul meu? Te crezi stăpînul țării mele, ca să hotărăști soarta fiicei mele și a mea, fără încuviințarea mea?

— Aș! zise liniștit Cotoi — trebuia să liniștim pe prințesă; asta era mai grabnic. În politică nu te preocupi niciodată de a doua zi. Ajung zilei de azi grijile ei.

— Dar cuvîntul meu — reluă regele — cum vrei acum să mi-l iau înapoi fără să mi-l calc? Și totuși, vreau să mă răzbun pe nerușinatul care a furat inima copilei mele.

— Sire — zise sfetnicul — domnul țării nu-și ia înapoi niciodată cuvîntul, dar sînt mai multe feluri de a și-l ține.

— Ce vrei să spui cu asta? zise Muscanmiere.

— Maiestatea voastră — urmă sfetnicul — a făgăduit adineauri fiicei sale s-o mărite; o s-o mărite. După aceea vom lua legea care zice:

„Dacă un nobil, care n-are titlu de baron, îndrăznește să ridice ochii asupra unei prințese de sînge regal, va fi tratat ca un nobil, adică i se va tăia capul.

Dacă pretendentul este burghez, va fi tratat ca un burghez — adică spînzurat.

Dacă este om de rînd, va fi înecat ca un cîine."

Vedeți, sire, că nimic nu-i mai ușor decît să împăcați dragostea voastră de părinte cu justiția regală. Avem atîtea legi la Salerno, că oricînd găsești mijlocul să le potrivești cum îți place.

— Cotoi — zise regele — ești un ticălos!

— Sire — zise grăsunul umflîndu-se în pene — mă măguliți, nu sînt decît un om politic. Am învățat că este o morală mai largă pentru prinți și alta mai măruntă pentru oamenii mărunți. Am profitat de lecție. Deosebirea asta face tot geniul oamenilor de stat, provoacă admirația celor pricepuți și scandalizează pe cei proști.

— Bunul meu prieten — zise regele — cu frazele dumitale întortocheate, ești obositor ca un elogiu academic. Nu-ți cer vorbe, ci fapte; grăbește cu judecarea omului ăstuia și să isprăvim odată.

Tocmai cînd sfîrşea de vorbit, intră în camera regelui prinţesa Aleli. Era aşa de frumoasă, atîta bucurie era în ochii ei, încît bunul Muscanmiere suspină şi începu să dorească să fie cumva vreun prinţ călăreţul pe legătura de nuiele, pentru ca să nu fie spînzurat.

VIII

Frumos lucru e gloria, dar are neplăcerile ei. Adio plăcerea de a fi necunoscut, şi de a sfida curiozitatea prostească a mulţimii. Intrarea triumfală a lui Zerbin nu se isprăvise bine, şi nu mai era nici un copil în Salerno să nu-l cunoască pe el, ca şi viaţa şi locuinţa tăietorului de lemne. De aceea şi slujitorilor înarmaţi nu le fu prea greu să afle pe omul pe care-l căutau.

Zerbin sta în genunchi în curte, foarte ocupat să-şi ascută faimosul topor; îi încerca tăişul cu unghia degetului celui mare, cînd o mînă se lăsă pe umărul lui, îl prinse de guler şi, cu o smucitură puternică, îl ridică în picioare. Zece pumni, douăzeci de ghionţi în spate, îl împinseră în stradă; aşa află că un sfetnic se îngrijea de persoana lui şi că regele însuşi binevoia să-l cheme la palat.

Zerbin era un înţelept şi înţeleptul nu se lasă mişcat de nimic. Îşi înfundă amîndouă mîinile în brîu şi merse liniştit, fără să se prăpădească cu firea, sub grindina de lovituri care cădea asupra lui. Totuşi, cît ai fi de înţelept, nu eşti sfînt. O lovitură de picior care-l ajunse în pulpă, scoase din răbdări pe tăietorul de lemne.

— Binişor — zise — mai cu milă de biata lume!

— Mi se pare că stă la vorbă cu noi, derbedeul — zise unul din cei care-l loveau. Boierul a crescut în puf; o să ne punem mănuşi să-l ducem de mînă.

— Aş vrea să vă văd în locul meu — zise Zerbin; am vedea atunci dacă v-ar mai da mîna să rîdeţi.

— Ai de gînd să taci, derbedeule? zise şeful bandei, trîntindu-i un pumn în stare să rupă coarnele unui bou.

Lovitura nu era bine îndreptată, fără îndoială, căci în loc să-l ajungă pe Zerbin, nimeri drept în ochiul unui paznic. Furios, şi pe jumătate chiorît, cel lovit se aruncă asupra neîndemînaticului care-l izbise şi-i înfipse mîna în păr. Iată-i încăieraţi; ceilalţi sar să-i despartă; pumnii plouă în dreapta şi în stînga, sus, jos; fu o încăierare generală; nu-i lipsea nimic, nici copiii care ţipau, nici femeile care plîngeau, nici cîinii care lătrau. Trebui să fie trimisă o patrulă să facă din nou linişte, arestînd pe bătăuşi, pe bătuţi şi pe curioşi.

Zerbin, tot liniştit, se ducea la castel ca la plimbare cînd, în piaţa mare, fu întîmpinat de un şir lung de domni gătiţi, cu haine brodate şi pantaloni scurţi. Erau valeţii regelui care, conduşi de majordom şi chiar de marele şambelan, ieşeau înaintea logodnicului aşteptat de prinţesă. Cum primiseră porunca să fie politicoşi, fiecare din ei avea pălăria în mînă şi surîsul pe buze. Salutară pe Zerbin; tăietorul, ca un om bine crescut, le răspunse la salut. Alte plecăciuni ale lacheilor, alt salut al lui Zerbin. Merse aşa de opt sau zece ori în şir cu o ceremonie desăvîrşită. Zerbin obosi cel dintîi; nefiind născut într-un palat, nu era mlădios din şale, îi lipsea obişnuinţa.

— Destul — strigă el — destul! şi, vorba cîntecului:

După amăreli,
Vine şi norocul;
După ploconeli,
Începe şi jocul.

M-aţi salutat prea destul, acum jucaţi!

Îndată valeţii începură să joace salutînd, să salute jucînd, şi, mergînd înaintea lui Zerbin, într-o ordine desăvîrşită, îi făcură o intrare în castel demnă de un rege.

IX

Ca să-şi ia o înfăţişare măreaţă, Muscanmiere îşi privea solemn vîrful nasului. Aleli suspina. Sfetnicul ascuţea pene, ca un diplomat care caută o idee; curtenii, nemişcaţi şi muţi, aveau aerul că se gîndesc. În sfîrşit, uşa cea mare a salonului se deschise. Majordom şi valeţi intrară în cadenţă, dansînd o sarabandă care surprinse mult curtea.

În urma lor venea tăietorul, așa de puțin fîstîcit de minunățiile regale, de parcă se născuse într-un palat.

Totuși, cînd văzu pe rege, se opri, își scoase pălăria, ținînd-o la piept cu amîndouă mîinile, salută de trei ori trăgînd înapoi piciorul drept, apoi își puse pălăria pe cap, se așeză liniștit pe un jilț și începu să bată din vîrful piciorului.

— Tată — strigă prințesa, sărind de gîtul regelui — iată soțul pe care mi l-ai dat! Ce frumos e! Ce nobil! Nu-i așa că ai să-l iubești?

— Cotoi — murmură Muscanmiere pe jumătate înăbușit — pune-i întrebări omului ăstuia cu cea mai mare grijă. Gîndește-te la liniștea fiicei mele și la a mea. Ce istorie! Ah, ce fericiți ar fi tații dacă n-ar avea copii!

— Maiestatea voastră să se liniștească — răspunse sfetnicul. Omenia e datoria și mulțumirea mea.

— Scoală-te, ticălosule! zise el lui Zerbin pe un ton răstit; răspunde iute dacă ții la pielea ta. Ești un prinț ce se ascunde? Taci, ticălosule? Ești un vrăjitor dar!

— Tot așa de vrăjitor ca și tine, burtosule — răspunse Zerbin, fără să se scoale din jilț.

— Ah, tîlharule! strigă sfetnicul; tăgada asta îți dovedește vina; ți-ai dat arama pe față prin tăcerea ta, ticălos ce ești!

— Adică, dacă aș mărturisi, aș fi nevinovat? zise Zerbin.

— Sire — răspunse Cotoi, care lua furia drept elocvență — faceți dreptate; curățiți țara, curățiți pămîntul de monstrul acesta! Moartea e prea blîndă pentru un asemenea nelegiuit.

— Dă-i înainte — zise Zerbin; latră, burtosule, latră, numai să nu muști.

— Sire — strigă sfetnicul, suflînd greu — dreptatea și omenia voastră sînt martore, ham-ham-ham! Omenia vă poruncește să vă apărați supușii, scăpîndu-i de acest vrăjitor, ham-ham-ham, dreptatea vrea ca el să fie spînzurat sau să fie ars, ham-ham-ham. Sînteți tată, ham-ham, dar sînteți rege, ham-ham, și regele, ham-ham, trebuie să treacă înaintea tatălui, ham-ham!

— Cotoi — zise regele — vorbești bine, dar ai un tic nesuferit. Fără atîta fandoseală. Concluzia!

— Sire — urmă sfetnicul — moartea, funia, focul! Ham-ham-ham!

În timp ce regele ofta, Aleli, plecînd brusc de lîngă tatăl ei, veni lîngă Zerbin.

— Dați poruncă, sire — zise ea; iată soțul meu; soarta lui va fi și a mea.

În fața acestui scandal, toate doamnele de la curte își acoperiră ochii. Chiar Cotoi se crezu îndatorat să roșească.

— Nenorocito — zise regele furios — făcîndu-te de rîs, ți-ai rostit singură condamnarea. Paznici, arestați pe acești doi inși; să fie căsătoriți pe loc; după aceea, luați prima corabie care se va afla în port; zvîrliți în ea pe acești vinovați și să fie părăsiți în voia valurilor.

— Ah, sire — strigă sfetnicul, în timp ce prințesa și Zerbin erau duși de paznici — sînteți cel mai mare rege din lume! Bunătatea, blîndețea, îngăduința voastră vor fi pildă și uimire pentru urmași. Ce n-o să spună mîine „Jurnalul oficial“! Cît pentru noi, uluiți de atîta măreție sufletească, nu ne rămîne decît să tăcem și să admirăm.

— Biata mea copilă — strigă regele — ce-o să se aleagă de ea, fără taică-său! Paznici, puneți mîna pe Cotoi și duceți-l și pe el pe corabie. Are să-mi fie o mîngîiere să știu pe omul ăsta așa de dibaci lîngă scumpa mea Aleli. Și apoi, dacă schimbi sfetnicul, tot e o petrecere; în starea mea tristă, am nevoie de așa ceva. Adio, bunul meu sfetnic!

Cotoi rămăsese cu gura căscată; cînd tocmai era să-și tragă sufletul ca să blesteme pe prinți și nerecunoștința lor, fu scos afară din palat. Cu toate strigătele, rugămințile, lacrimile lui, fu aruncat în barcă și în curînd cei trei tovarăși se găsiră singuri în mijlocul valurilor.

Cît despre bunul rege Muscanmiere, își șterse o lacrimă și se încuie în iatac ca să-și termine tabietul, întrerupt atît de neplăcut.

X

Noaptea era frumoasă și liniștită! Luna își revărsa alba-i strălucire peste mare și peste crestele ei tremurătoare; vîntul sufla dinspre pămînt și ducea barca în larg; se și zărea Capri, care se ridica din mijlocul valurilor ca un coș de flori. Zerbin sta la cîrmă și murmura nu știu ce cîntec duios — cîntec de tăietor de lemne ori de marinar.

La picioarele lui sta Aleli, tăcută, dar nu tristă; asculta pe iubitul ei. Trecutul, îl uita; la viitor nici nu se gîndea; toată viața ei era doar să stea lîngă Zerbin.

Cotoi, mai puțin drăgăstos, era mai puțin filozof. Neliniștit și furios, se învîrtea ca un leu în cușcă și-i ținea lui Zerbin cuvîntări frumoase, pe care tăietorul nici nu le asculta. Netulburat, ca totdeauna, Zerbin își pleca fruntea. Neobișnuit cu cuvîntările oficiale, vorbele sfetnicului îl adormeau.

— Ce-o să se aleagă de noi? striga sfetnicul. Hai, vrăjitor netrebnic, dacă ai vreo putere, arată-ți-o, scoate-ne din bucluc. Fă-te prinț sau rege undeva și numește-mă primul tău sfetnic. Trebuie să am ceva de cîrmuit. La ce-ți folosește puterea, dacă nu-ți faci tari și mari prietenii?

— Mi-e foame — zise Zerbin, deschizînd un ochi pe jumătate.

Aleli se sculă îndată și cătă în jur.

— Dragul meu — zise ea — ce dorești?

— Vreau smochine și struguri — zise tăietorul.

Cotoi scoase un țipăt; un butoiaș de smochine și de stafide ieșise printre picioarele lui și-l trîntise la pămînt.

„Aha! gîndi el, ridicîndu-se — ți-am aflat taina, vrăjitor afurisit. Dacă e vorba să ai tot ceea ce dorești, mi-am găsit norocul; n-am fost eu degeaba sfetnic, scumpul meu prinț; lasă că te fac eu să vrei ce voi dori eu!“

În timp ce Zerbin mînca smochine, Cotoi se apropie de el, încovoiat de spate, cu fața zîmbitoare.

— Boierule Zerbin — zise el — vin să cer măriei tale neasemuita-i prietenie. Poate că alteța voastră n-a înțeles bine toată credința pe care-o ascundeam sub asprimea prefăcută a vorbelor mele; dar pot să o încredințez că totul era chibzuit pentru a-i apropia fericirea. Numai eu am grăbit această fericită căsătorie.

— Mi-e foame — zise Zerbin — dă-mi smochine și struguri.

— Iată, boierule — zise sfetnicul, cu toată grația unui curtean. Nădăjduiesc că măria ta va fi mulțumită de micile mele slujbe și-mi va da cît mai des prilejul să-i dovedesc sîrguința mea.

Dar în același timp șopti încetișor: „Dobitocul dobitocilor, nici nu mă ascultă. Trebuie neapărat s-o cîștig de partea mea pe Aleli. Să știi să placi femeilor, iată marele secret al politicii.“

— Și fiindcă veni vorba, boier Zerbin — urmă el surîzînd — uitați că, începînd de astă-seară, sînteți însurat? N-ar fi nimerit să faceți un dar de nuntă logodnicei voastre regale?

— Tu, grăsunule, ce-mi tot bați capul? Dar de nuntă! De unde vrei să pescuiesc? Din fundul mării? Du-te de-i întreabă pe pești și să vii să-mi dai răspunsul.

Chiar în clipa aceea, ca și cum l-ar fi aruncat o mînă nevăzută, Cotoi sări peste bord și se făcu nevăzut în valuri.

Zerbin începu iar să mănînce strugurii, în timp ce Aleli nu se mai sătura privindu-l.

— Uite un porc de mare care iese din apă! zise Zerbin.

Nu era un porc de mare, era norocosul sol care, ajuns iar deasupra valurilor, se zbătea prin spuma lor; Zerbin îl apucă pe Cotoi de păr şi-l trecu peste bord. Lucru ciudat, grăsunul avea în dinţi o nestemată care strălucea ca o stea în întunericul nopţii.

Îndată ce-şi trase răsuflarea, el zise:

— Iată darul pe care regele peştilor îl dăruieşte încîntătoarei Aleli. Vedeţi, boier Zerbin, că aveţi în mine pe cel mai supus şi mai credincios rob. Dacă aveţi vreodată vreo mică dregătorie să-mi încredinţaţi...

— Mi-e foame — zise Zerbin. Dă-mi smochine şi struguri.

— Boierule — urmă sfetnicul — n-o să faceţi nimic pentru prinţesa, soţia voastră? Barca asta, supusă la toate toanele văzduhului, nu-i o locuinţă vrednică de naşterea şi de frumuseţea ei.

— Ajunge, Cotoi! zise Aleli; mă simt bine aici, nu cer nimic.

— Aduceţi-vă aminte, doamnă — zise îndatoritorul sfetnic — că atunci cînd v-a peţit prinţul de Capri, a trimis la Salerno o navă strălucită, din acaju, în care peste tot scînteia aurul şi fildeşul. Şi marinarii aceia îmbrăcaţi în catifea, şi funiile de mătase, şi cele trei săli numai oglinzi! Iată ce făcea un prinţişor pentru dumneavoastră. Boier Zerbin n-o să vrea să rămînă mai prejos, el, care e aşa de măreţ, de puternic şi de bun.

— Prost e omul ăsta! zise Zerbin; vorbeşte într-una. Aş vrea să am o corabie aşa, numai ca să-ţi închid pliscul; pe urmă ai tăcea din gură.

În clipa aceea, Aleli scoase un strigăt de mirare şi de bucurie, care-l făcu pe tăietor să tresară.

Unde se afla? Pe o corabie măreaţă, care spinteca valurile cu graţia unei lebede, cu aripile desfăcute. Un cort, luminat cu lămpi de alabastru, închipuia pe punte o încăpere bogat mobilată: Aleli, stînd tot la picioarele soţului ei, îl privea mereu cu nesaţ; Sfetnicul alerga după echipaj şi voia să dea porunci fiecărui marinar. Dar pe corabia asta ciudată nu vorbea nimeni. Cotoi îşi risipea în vînt cuvîntările şi nu putea găsi măcar un *mus* pe care să-l strunească.

Zerbin se ridică să privească dîra lăsată în urmă pe mare; sfetnicul veni în fugă pe dată, zîmbind mereu.

— Măria ta este mulţumită — zise el — de sforţările şi de sîrguinţa mea?

— Taci, flecarule — zise tăietorul. Te opresc să mai vorbeşti pînă mîine dimineaţă. Acu' visez, lasă-mă să dorm.

Cotoi rămase cu gura căscată, făcînd cele mai respectuoase semne; apoi, de deznădejde, coborî în sufragerie şi începu să cineze pe tăcute. Bău patru ore încheiate, fără să-şi poată găsi mîngîiere şi, în cele din urmă, căzu sub masă. În timpul acesta, Zerbin era la largul lui să viseze netulburat; numai Aleli nu dormea.

Te saturi de toate, pînă și de fericire, spune un proverb; cu atît mai mult te saturi să tot mergi pe mare cu o corabie pe care nu vorbește nimeni și care se duce nu se știe încotro.

De aceea, îndată ce Cotoi își veni în fire și-și recăpătă glasul, nu mai avu alt gînd decît să-l facă pe Zerbin să dorească să coboare pe pămînt. Greu lucru: dibaciul curtean sta mereu cu frica în sîn să nu aibă iar vreo dorință nepotrivită care l-ar trimite din nou la pești; mai presus de orice, tremura ca nu cumva să-i vină lui Zerbin dor de pădurea și de toporul lui. Poftim, să ajungi sfetnic la un tăietor de lemne!

Din fericire, Zerbin se trezise foarte voios, se învățase cu prințesa și, oricît din topor ar fi fost el, chipul acesta drăgălaș îl bucura. Cotoi vru să prindă prilejul; dar, vai! femeile au atît de puțină judecată cînd se întîmplă să iubească! Aleli spunea lui Zerbin cît de dulce ar fi traiul lor alături unul de altul, singuri, departe de lume și de zgomot, în vreo colibă liniștită, în mijlocul unei livezi, pe malul unui pîrîu. Fără să priceapă o boabă din toată poezia asta, bunul Zerbin asculta totuși cu plăcere aceste vorbe blînde care-l legănau.

— O colibă, cu vaci, cu găini — zicea el — da, ar fi drăguț. Dacă...

Sfetnicul se simți pierdut și dădu o lovitură mare:

— Ah, boierule! strigă el — ia priviți colo, drept în față! Ah, ce frumos e!

— Ce anume? spuse prințesa — nu văd nimic.

— Și eu nici atît — zise Zerbin, frecîndu-se la ochi.

— E cu putință? urmă Cotoi cu un aer mirat. Cum, nu vedeți palatul acela de marmură care strălucește în soare, și scara aceea mare, împodobită toată cu portocali, care coboară măreț, printr-o sută de trepte, pînă pe malul mării?

— Un palat? zise Aleli. Să am în jur curteni egoiști și slugi... nu-mi trebuie. Să fugim de-aici!

— Da — zise Zerbin — mai bună e o colibă; ești mai liniștit.

— Palatul acela n-are seamăn pe lume — strigă Cotoi, căruia spaima îi stîrnea închipuirea. În acest castel din basme nu sînt nici curteni, nici valeți; ești servit în chip nevăzut, ești în același timp și singur, și în mijlocul lumii! Mobilele au mîini, zidurile au urechi.

— Au și limbă? întrebă Zerbin.

— Da — urmă sfetnicul — vorbesc și spun tot, dar tac cînd vrei.

— Ei bine — zise tăietorul — au mai multă minte atunci decît tine. Aş vrea, zău, să am un castel aşa. Dar unde zici că-i palatul ăsta? Nu-l văd.

— E colo, în faţa ta, dragul meu — spuse prinţesa.

Corabia se îndreptase spre ţărm şi acum se oprise într-un golfuleţ în care apa era destul de adîncă pentru ca să poată trage la chei. Portul era înconjurat de o scară mare de marmură în potcoavă; deasupra scării, pe o terasă uriaşă, care străjuia marea, se ridica palatul cu înfăţişarea cea mai plăcută ce s-a văzut vreodată.

Cei trei tovarăşi urcară veseli. Sfetnicul mergea în frunte, suflînd greu la fiecare treaptă. Ajuns la poarta cu zăbrele a castelului, vru să sune; nici un clopot — strigă; chiar Poarta îi răspunse:

— Ce vrei, străine? întrebă ea.

— Să vorbesc cu stăpînul casei — zise Cotoi, niţel cam încurcat, fiindcă pentru prima oară sta de vorbă cu un fier ciocănit.

— Stăpînul acestui palat este boier Zerbin — răspunse Poarta. Cînd se va apropia, voi deschide.

Zerbin tocmai sosea, dînd braţul frumoasei Aleli. Poarta se dădu la o parte cu respect şi lăsă să treacă pe cei doi soţi, urmaţi de sfetnic.

Odată pe terasă, Aleli se uită la priveliştea minunată ce i se desfăşura înaintea ochilor: marea, marea nesfîrşită, strălucind sub soarele dimineţii.

— Ce bine e aici! zise ea — şi cît de bine ne-am simţi aşezaţi sub firida asta împodobită toată cu leandri în floare!

— Da — zise Zerbin — hai să stăm jos!

— Dar nu sînt jilţuri pe aici? strigă Cotoi.

— Iată-ne, iată-ne! strigară jilţurile; şi veniră toate alergînd unul după altul, cît le îngăduiau de iute cele patru picioare.

— S-ar putea lua prînzul bine aici — zise sfetnicul.

— Da — zise Zerbin — dar unde-i masa?

— Iată-mă, iată-mă! răspunse o voce joasă.

Şi o masă frumoasă de acaju, păşind cu gravitate ca o matroană, veni de se aşeză în faţa mesenilor.

— E încîntător — zise prinţesa — dar unde sînt felurile de mîncare?

— Iată-ne, iată-ne! strigară nişte glăscioare uscate; şi treizeci de tăvi cu mîncăruri, urmate de farfuriile celelalte, surorile lor, şi de verişorii lor — tacîmurile, fără să le uităm mătuşile — solniţele, se rînduiră într-o clipă, într-o ordine desăvîrşită, pe masă, care se acoperi cu vînat, fructe şi flori.

— Boierule Zerbin — zise Cotoi — vedeţi cîte fac pentru dumneavoastră! Toate astea sînt munca mea.

— Minţi! strigă o voce.

Sfetnicul se întoarse, dar nu văzu pe nimeni; vorbise un stîlp din galerie.

— Boierule — zise el — cred că nimeni nu mă poate învinui de minciună; totdeauna am spus adevărul.

— Minţi! zise vocea.

„Palatul ăsta e nesuferit, gîndi el. Dacă zidurile spun adevărul, nici pomeneală că poate fi pe-aici curte şi nici să ajung eu sfetnic. Trebuie să schimbăm toate astea“.

— Boier Zerbin — reluă el — în loc să vă petreceţi viaţa aici, în singurătate, nu v-ar plăcea mai bine să aveţi un popor bun, care v-ar plăti nişte dări drăguţe, v-ar da nişte soldăţei drăguţi şi v-ar înconjura cu dragoste?

— Rege! zise Zerbin — dar de ce?

— Dragul meu, nu-l asculta — spuse buna Aleli. Să rămînem aici, ne simţim atît de bine amîndoi!...

— Adică toţi trei — zise Cotoi; aici mă simt cel mai fericit muritor şi lîngă dumneavoastră nu mai doresc nimic.

— Minţi! zise vocea.

— Cum, boierule, e cineva aici care să se îndoiască de credinţa mea?

— Minţi! zise iar ecoul.

— Boierule, nu-l ascultaţi — strigă sfetnicul. Eu vă cinstesc şi vă iubesc: încredeţi-vă în jurămintele mele!

— Minţi! zise iar vocea fără milă.

— Ah, dacă-i vorba să minţi într-una, cară-te de pe pămînt! zise Zerbin.

Vorbe neprevăzătoare, căci îndată Cotoi porni pe sus, ca o săgeată şi dispăru dincolo de nori. S-o mai fi coborît vreodată pe pămînt? Nu se ştie, deşi unii cronicari ne încredinţează că s-a ivit din nou, dar sub alt nume. Ceea ce e sigur, e că n-a mai fost văzut într-un palat în care chiar şi zidurile spun adevărul.

XII

După ce rămaseră singuri, Zerbin îşi încrucişă braţele şi privi marea, în timp ce Aleli se lăsa legănată de cele mai dulci gînduri. Să trăieşti într-o singurătate fermecătoare, alături de cine ţi-e drag, nu-i ceea ce visezi în cele mai frumoase clipe? Ca să-și cunoască noul său ținut, ea luă brațul lui Zerbin. În dreapta și-n stînga, palatul era înconjurat de minunate pajiști, stropite de fîntîni țîșnitoare. Stejari verzi, fagi roșcați, molifți cu ace subțiri, platani cu frunze gălbui își lungeau umbrele lor mari pe iarba măruntă. În frunziș cînta pitulicea, un cîntec plin de bucurie și liniște. Aleli își duse mîna la inimă și, privind pe Zerbin, îi spuse:

— Dragul meu, ești fericit aici și nu mai ai nimic de dorit?

— Niciodată n-am dorit ceva — zise Zerbin. Ce-aș cere? Mîine îmi iau toporul și am să muncesc zdravăn; văd pe aici lemne foarte bune de tăiat; se pot face mai bine de o sută de legături.

— Ah — zise Aleli suspinînd — nu mă iubești!

— Să te iubesc! zise Zerbin — cum vine asta? Sigur că nu-ți vreau răul, ba chiar dimpotrivă. Iată un castel care ne pică din cer, să fie al dumitale. Scrie-i tatălui dumitale, cheamă-l; asta mi-ar face plăcere. Dacă te-am mîhnit, nu e vina mea, n-am vrut. Tăietor de lemne m-am pomenit, tăietor de lemne vreau să mor. Asta mi-e meseria. Nu plînge, eu nu vreau să spun nimic care să te întristeze.

— Ah! Zerbin — strigă biata Aleli — ce ți-am făcut eu ca să te porți cu mine așa? Așa de urîtă și de rea sînt de nu vrei să mă iubești?

— Să te iubesc? La așa ceva nu mă pricep. Haide, haide, nu mai plînge! Asta nu folosește la nimic. Liniștește-te, fii cuminte, copilă dragă. Poftim! iar lacrimi acum; ei bine, da, dacă îți face plăcere, vreau și eu să te iubesc; te iubesc, Aleli, te iubesc!

Sărmana Aleli, înlăcrimată, ridică ochii; Zerbin se preschimbase. În privirea lui se citea dragostea de soț, credința omului care-și dăruiește pentru totdeauna inima și viața. Cînd văzu asta, Aleli începu să plîngă mai cu foc, dar, printre lacrimi, îi zîmbea lui Zerbin care, la rîndul său, pentru prima oară începu să plîngă.

...Și-atunci se ivi zîna apelor, ținînd de mîna pe înțeleptul Muscanmiere. Bunul rege era foarte nenorocit de cînd nu mai avea pe lîngă el nici fata, nici sfetnicul. Își îmbrățișă cu dragoste copiii, le dădu binecuvîntarea și-și luă rămas bun chiar în ziua aceea, ca să-și cruțe tulburarea, simțirea și sănătatea.

Zîna apelor rămase apărătoarea celor doi soți, care trăiră multă vreme, fericiți, în palatul lor.

LÎNA DE AUR

poveste din Serbia

Îmi plac basmele sîrbilor; au în ele prospeţimea şi gingăşia minunatelor povestiri din Orient. Iată, ca dovadă, unul dintre cele mai cunoscute, pe care, pe ţărmul Moravei, o bătrînă torcătoare îl povestea cîndva lui Vuk Stepanovici.

La Krujevatz era odată un vînător care se numea Ianko Lazarovici. Era regele muntelui. Cu toate că n-avea altă avere decît o căsuţă înconjurată de o livadă, trăia acolo în belşug şi veselie cu nevasta şi copilul său. Albinele lui îi dădeau miere, prunii săi cea mai bună ţuică din împrejurime şi datorită flintei sale, vînatul nu-i lipsea niciodată de la masă. Bogaţii au ţarini, mine, comori, Ianko avea pentru sine pădurea. Iepuri, căprioare şi cerbi erau sub puterea lui cale de zece leghe jur împrejur; şi cînd la Belgrad, la Vidin, la Pesta, la Constantinopol chiar, voia careva piei frumoase de vulpe,o straşnică blană de urs — cui i se cerea? Lui Ianko, vînătorul de la Krujevatz.

Fericirea e ca floarea cîmpurilor, trece într-o dimineaţă.

Într-o frumoasă noapte de toamnă, Ianko şedea la pîndă, cînd zări în depărtare o lumină neobişnuită. Arborii pădurii se daudeau unul după altul ca la văpaia unui mare cuptor, apoise umbreau şi lumina se apropia mereu. În acelaşi timp se auzea zgomotul pămîntului răscolit în picioare şi al ramurilor strivite. Să iasă din adăpostul său şi să alerge să vadă ce-i, fu pentru Ianko treabă de mai puţin de o clipită. Deodată ieşi în larg din pădure un berbec uriaş, ai cărui ochi azvîrleau flăcări şi a cărui lînă strălucea ca razele soarelui. Ianko îşi încărcă flinta, dar mai repede decît fulgerul, animalul se năpusti peste el şi-l doborî.

A doua zi, cum se crăpă de ziuă, pădurarii care mergeau către ocolul lor, găsiră pe sărmanul vînător întins la pămînt și înțepenit de moarte. Avea în piept două găuri adînci pe unde i se scursese sîngele și viața.

Pădurarii cărară în tîrg trupul viteazului lor tovarăș, îl înmormîntară și totul se sfîrși. În acea locuință fericită, pe care de atîtea ori Ianko o făcuse să răsune de cîntecele sale voioase, nu se mai auzeau decît gemete de văduvă și suspine de copil.

Buni sau răi, anii trec, luînd cu ei bucuriile și necazurile noastre. Stoian, băiatul lui Ianko, se făcuse bărbat; întîia sa dorință fu să vîneze. În vinele lui curgea sîngele tatălui său și chiar de copil cea mai mare bucurie a lui fusese să privească și să atingă flinta vînătorului, agățată de perete. Dar în ziua în care el ceru mamei sale să-i încredințeze această armă aducătoare de moarte și să-l lase să plece în pădure, sărmana femeie începu să plîngă.

— Nu, copilul meu — îi zise ea — cu nici un preț nu-ți voi da această pușcă; destul că mi-am pierdut bărbatul, vrei să-mi pierd acum și fiul?

Stoian tăcu și-și îmbrățișă mama; dar a doua zi o luă de la cap: fu așa de drăgăstos și de mîngîios, făgădui să fie așa de prevăzător, încît ea se dădu bătută pînă la urmă.

Dis-de-dimineață, Stoian, beat de bucurie, alergă către munte; el vînă toată ziua și de cu seară chiar se puse la pîndă, chiar pe locul unde tatăl său murise.

Noaptea era întunecoasă. Tînărul vînător, obosit, se lăsă fără voia lui doborît de somn, cînd un zgomot nemaipomenit îl deșteptă. El zări o lumină ciudată, văzu arborii pădurii luminîndu-se unul după altul ca la văpaia unui mare cuptor, auzi zgomotul pămîntului răscolit și al ramurilor strivite. Fără să părăsească adăpostul său, Stoian își încărcă flinta și ceru ajutorul lui dumnezeu. Deodată ieși la larg din desișul pădurii un berbec uriaș, ai cărui ochi zvîrleau flăcări și a cărui lînă strălucea ca razele soarelui.

— Stoian, Stoian — strigă el — eu am omorît pe tatăl tău și te voi omorî și pe tine.

— Nu încă — răspunse tînărul. Cu ajutorul lui dumnezeu te voi ucide eu pe tine.

Ochi așa de bine, că animalul lovit între ochi se rostogoli și căzu fulgerat.

Stoian se azvîrli pe dobitoc și îl înjunghie. Începuse să-l jupoaie, cînd deodată se ivi lîngă el o femeie înaltă, cu părul negru, cu ochii verzi. Era zîna pădurii, *Vila* Muntelui.

— Stoian — grăi ea — m-ai scăpat de-un duşman; dă-mi mîna, sînt sora ta. Cînd vei avea nevoie de-un sprijin, gîndeşte-te la mine.

Tînărul vînător mulţumi zînei şi coborî la Krujevatz, fericit şi mîndru de vînatul său. Agăţată de perete lîna de aur a berbecului lumina toată încăperea. Din tot ţinutul oamenii veneau ca să se minuneze şi Stoian fu numit regele muntelui, cum fusese şi tatăl său. Nu se afla nici o fată să nu-i zîmbească, trecînd pe lîngă dînsul.

În timpul ăsta, turcul (dumnezeu să-l bată) era stăpîn pe toată Serbia. Reşid, paşa din Belgrad, era un vechi ienicer care poate că fusese viteaz în timpul său, dar acum nu mai era decît un bătrîn egoist şi grosolan, care îşi trecea viaţa bînd, fumînd şi dormind.

Pentru a cîrmui un popor căruia îi batjocorea limba, credinţa şi obiceiurile, avea pe lîngă el un om venit nu se ştie de unde, unul din aceia care nu trăiesc decît din prădăciuni. Yacub (ăsta era numele acestui cinstit om) avea fruntea mică, ochi de viezure, un nas încovoiat ca un cioc de vultur şi zece degete mai încîrligate decît nasul său. Dintre toate cuvintele limbii, acela pe care-l cunoştea mai bine era verbul a lua; el îl conjuga la toate timpurile şi la toate modurile. Cît despre verbul a da înapoi, nu ştia ce înseamnă. Fie ca Satan să-l înveţe în vecii vecilor în iad!

Într-o zi, cînd Reşid venise să vîneze la Krujevatz, Yacub, după obiceiul său, începu să strîngă darea în folosul său.

Să spunem totuşi, pentru a fi drepţi, că el dădea cîte ceva şi stăpînului său; care nu dădea din aceasta nimic sultanului.

Intrînd în casa lui Stoian, sfetnicul fu orbit de lîna de aur. Ochii săi străluciră de lăcomie, mîinile sale se zgîrciră.

— Fiul meu — spuse el tînărului vînător — iată o bucată minunată! Paşa trebuie să cunoască toate dobitoacele pădurilor sale; mergi de-i du această blană de berbec. E a lui.

— Lîna este a mea — răspunse Stoian. Nu vreau s-o dau nimănui.

— Cine îţi spune s-o dai? urmă sluga paşei. Cu mai-marii pămîntului fiecare dar e un schimb. Paşa, stăpînul meu şi al tău, este prea darnic ca să rămînă îndatorat unui supus.

— Eu nu vînd bunul meu, îl păstrez — răspunse Stoian.

— Măsoară-ţi cuvintele, tinere — zise Yacub, încruntînd sprînceana — mîndria aduce nenoroc şi paşa are braţul lung. Vreau sa am această lînă, îmi trebuie.

Drept orice răspuns, Stoian îşi desprinse puşca şi îi arătă renegatului uşa.

— Nu te supăra, fiul meu — spuse Yacub, ieşind cît mai grabnic. Poate într-o zi îţi va părea rău că n-ai ascultat sfatul meu.

Reîntors la palat, renegatul găsi pe Reşid bînd cu paharul mare, vin alb de Semedria.

— Gustă din acest vin — zise el lui Yacub — este vin de Tokay. De l-ar gusta *cadiii*[1], ar da în schimb tot Coranul lor pentru o sticlă.

— Băutura asta e minunată — răspunse renegatul — dar nu face cît vinul alb pe care l-am băut la Smirna. Este adevărat că paşa are acolo o vie care dă struguri fără asemănare.

— E foarte norocos — spuse Reşid, beat de-a binelea.

— Cine vă opreşte de a fi tot atît de fericit ca el? făcu Yacub. Se află în această ţară un oarecare Stoian, un fel de vrăjitor, care în opt zile poate să planteze o vie care să dea struguri asemănători. Dar poate va face mofturi.

— Mofturi! zise turcul ridicînd din umeri. Să i se trimită un *ienicer* şi să i se spună că dacă în opt zile nu am o vie tot aşa de frumoasă ca aceea din Smirna, şi cu struguri tot atît de buni, îi voi tăia capul.

— N-ai ce răspunde la această judecată — zise Yacub, rîzînd cu gura pînă la urechi şi adăugă încet de tot: Lîna de aur este a mea.

Cînd Stoian primi trista veste, el începu să plîngă.

— Vai, mamă, sîntem pierduţi!

— Fiul meu — spuse sărmana femeie — nu ţi-am spus că această flintă te va costa viaţa, aşa cum l-a costat şi pe tatăl tău?

Deznădăjduit, tînărul ieşi, luînd-o tot înainte, alergînd la noroc. La poalele muntelui, o tînără fată trecu aproape de el.

— Frate — îi spuse ea — de ce plîngi?

— Dumnezeu să te aibă în pază — răspunse ursuz Stoian — tu nu mă poţi ajuta.

— De unde ştii? răspunse ea; numai la nevoie se cunosc prietenii.

Vînătorul înălţă capul şi recunoscu pe Zîna Muntelui. El i se zvîrli plîngînd în braţe şi îi povesti toată răutatea lui Yacub şi toată nebunia paşei.

— Nu-i decît atît? zise zîna; curaj, frate, sînt cu tine! Du-te de-l găseşte pe paşă, întreabă-l unde vrea să-i plantezi via şi spune-i să pună oameni să-i sape gropile. Ia atunci o rămurică de busuioc, planteaz-o în brazdă şi dormi liniştit în această nouă grădină. În mai puţin de opt zile, vei culege de acolo struguri copţi.

Stoian făcu ceea ce îl învăţase zîna. Din prima zi plantă o rămurea de busuioc, dar n-avea de loc încredere în făgăduielile zînei şi adormi cu inima grea. Sculat înaintea soarelui, el alergă la primele brazde. Butașii începuseră să se ivească din pămînt. În a doua zi erau mari, în a treia zi își deschideau frunzele, în a patra zi înfloriră. În a șasea zi cu toate că era primăvară, ciorchinii erau pîrguiți. Stoian îi culese, îi stoarse și aduse cruntului său stăpîn un urcior de vin dulce și o farfurie cu struguri copți.

---

[1] Judecători turci. (n.t.)

La vederea acestui minunat cules de vie, fiecare fu mirat, în afară de pașă, care găsi lucrul foarte firesc și nici nu-i mulțumi sărmanului Stoian. Nimic nu este mai lesne, zice proverbul, decît să iei șerpii cu mîna altuia.

— Ei bine — spuse Reșid lui Yacub — ce gîndești tu despre puterea mea? Eu nu sînt vrăjitor, mă mîndresc cu asta. Cînd ai sabia în mînă nu ai nevoie să știi nimic, nici să ai ceva: argintul și istețimea altora, toate-s ale tale.

— Mă minunez de geniul alteței voastre — răspunse sfetnicul, înclinîndu-se — de aceea nădăjduiesc că nu veți lăsa lucrarea voastră neterminată.

— Lipsește ceva viei mele? întrebă Reșid cu o mutră nemulțumită.

— Îi lipsește turnul de fildeș, care la Smirna stîrnește prețuirea credincioșilor și nefericirea necredincioșilor.

— Nu-i decît asta? zise pașa rîzînd. Apropie-te, tinere. Dacă într-o lună n-am un turn de fildeș ca acela din Smirna, îți tai capul. Ai auzit, supune-te!

Stoian alergă plîngînd la maică-sa.

— Vai, mamă, sîntem pierduți!

— Du-te, copilul meu, aleargă la munte, poate vei găsi acolo pe binefăcătoarea și prietena noastră.

Tînărul alergă la munte și de trei ori o chemă pe zînă. Ea veni la el surîzînd și-l ascultă cu blîndețe.

— Nu-i decît atît? zise ea. Curaj, frate, sînt cu tine! Du-te de caută pe pașă. Cere-i o corabie, trei sute de butoaie cu vin, două sute de ploști cu țuică și doisprezece dulgheri. Odată pe apă, mergi drept înainte. De îndată ce corabia va fi între doi munți, coboară la țărm, seacă lacul pe care-l vei găsi înaintea ta și umple-l cu vin și cu țuică. Cînd elefanții vor veni seara să se adape, ei vor bea pînă vor cădea beți morți: dulgherii le vor tăia colții, tu vei face din ei iute o încărcătură serioasă. Întoarce-te apoi în via ta cu prada, ia cu tine o rămurea de busuioc și culcă-te liniștit în această tînără grădină: în opt zile turnul de fildeș va fi înălțat.

Stoian făcu tot ce îl povățuise *Vila*. Corabia se opri între doi munți, goliră lacul și-l umplură cu vin și cu țuică.

Pe înserat, elefanţii veniră în cîrd. Primul care gustă ţuica păru mirat; dar curînd reveni la îndeletnicirea asta cu plăcere şi fiecare la rîndul său făcu la fel. Fu atunci o bucurie, un zgomot, o zarvă nespusă. Toată lumea elefanţilor se sărbătorea. În ciuda obiceiului şi a bunei rînduieli, regele elefanţilor jucă un dans de caracter şi regina valsă cu un tînăr curtean. Pe urmă toată ceata căzu într-un somn greu şi dulgherii îşi începură lucrul. Nu roşi de păţania ta, bun popor al elefanţilor, nu eşti tu primul căruia, în timpul beţiei sau al somnului, i s-au ros colţii şi nici nu vei fi ultimul!

Întors în ţară, Stoian aşeză în grădină această uriaşă grămadă de fildeş. Ascuns în dosul zidului, Yacub pîndea pe tînărul vînător pentru a-i smulge taina, dar Stoian petrecu toată ziua cîntînd doine, întovărăşindu-se din *guzlă*. Cînd noaptea pogorî giulgiul său pe pămînt, nimic nu era încă făcut. Yacub se îndepărtă, frecîndu-şi mîinile. „E pierdut — gîndi el — lîna de aur este a mea".

Dar de dimineaţă, turnul de fildeş ieşea din pămînt, a doua zi se ridica pînă la înălţimea primului cat, în a şasea zi era terminat, cu cupola şi minaretele sale. Cale de zece leghe jur împrejur el strălucea în soare, mai alb decît marea luminată de argintia lună.

La vederea acestei clădiri minunate, fiecare fu mirat, în afară de paşă, care găsi lucrul foarte firesc şi nici nu-i mulţumi bietului Stoian.

— Ei bine — zise el către Yacub, mîngîindu-şi mînerul iataganului său — ce gîndeşti tu despre puterea mea?

— Mă minunez de geniul alteţei voastre — răspunse renegatul, înclinîndu-se. Nădăjduiesc de asemenea că nu veţi lăsa lucrarea neterminată.

— Lipseşte ceva turnului meu de fildeş? întrebă Reşid cu o mutră nemulţumită.

— Îi lipseşte prinţesa Indiilor. Ce înseamnă turnul de fildeş dacă el nu ar închide desăvîrşirea celor zămislite în lume?

— Tu ai dreptate — reluă paşa. Păsărica dă preţ coliviei. Apropie-te, tinere — îi zise lui Stoian. Pleacă, du-te, caută-mi pe prinţesa Indiei. Şi dacă te întorci fără să-mi aduci această minune de frumuseţe, îţi voi tăia capul. Ai auzit, supune-te!

Stoian alergă la mama sa plîngînd.

— Vai, mamă, sîntem pierduţi; nu-ţi vei mai revedea niciodată copilul!

— Du-te, fiul meu, aleargă la munte; vei găsi acolo pe binefăcătoarea şi prietena noastră.

Tînărul alergă la munte şi de trei ori chemă pe zînă. Ea veni către el, surîzînd, şi-l ascultă cu drag:

— Nu-i decît asta? zise ea. Curaj, frate, sînt eu cu tine. Du-te de găsește pe pașă și cere-i o navă mare. Pe corabie așază douăsprezece frumoase prăvălioare, pune acolo stofe și podoabe nemaivăzute în tot bazarul Constantinopolului. În aceste prăvălioare pune drept vînzători doisprezece din cei mai frumoşi flăcăi ai Serbiei şi îmbracă-i ca pe nişte prinți. Pleacă după aceea și, cînd corabia se va opri între doi munți, coboară pe uscat; vei fi chiar în împărăția Indiei. Aci, ia *guzla* ta și cîntă împreună cu însoțitorii tăi și atunci cînd fiicele țării vor veni la fîntînă, poftește-le să vadă bogățiile navei tale. Fă-le daruri; ele vor fi încîntate de mărinimia ta și, reîntoarse în oraș, vor zice: „Niciodată nu s-a văzut o navă mai frumoasă, comori mai bogate și negutători mai îndatoritori.“ Femeie și prințesă, fiica regelui Indiei e de două ori mai curioasă; ea va veni să te vadă; fă-o să petreacă toată ziua, dar de cum se va lăsa noaptea, ridică ancora și înalță pînzele. Cînd prințesa va fi pe corabia ta, nu va fi încă totul terminat. Ea este vrăjitoare și poate să te facă să înduri multe neajunsuri. Ascultă însă sfaturile mele și vei izbuti.

Zicînd acestea, zîna se apropie de pîrîul ce cobora din munte și chemă un somon care urca șuvoiul. Îi desprinse un solz pe care i-l dădu lui Stoian.

— Ia acest talisman — îi spuse ea. Dacă vreodată vei avea nevoie de un sprijin în fundul mărilor, azvîrle în apă acest solz și cheamă pe fratele meu, somonul, în ajutorul tău.

Apoi, ridicînd ochii la cer, zîna zări un șoim care urmărea o porumbiță. Ea fluieră și cele două păsări veniră de se așezară pe umărul ei. Șoimului îi desprinse o pană din moț, porumbiței îi scoase o pană din aripă și le dădu lui Stoian.

— Ia aceste două talismane — îi spuse ea. De vei avea vreodată nevoie să capeți vreun ajutor din văzduh, azvîrle aceste pene vîntului și cheamă în sprijinul tău pe fratele meu, șoimul, sau pe sora mea, porumbița. Și, acum, rămas bun, frate; am făcut pentru tine tot ce mi-a stat în putință; nu mă vei mai vedea niciodată.

Stoian îi mulțumi zînei, sora lui, și făcu tot ce-i spusese ea. Corabia se opri între doi munți, tinerele fete veniră la fîntînă, ascultară cîntecele lui Stoian, se urcară pe punte, primiră cele mai frumoase daruri fără a se lăsa prea mult rugate și, o dată cu seara, se spunea în tot orașul: „Niciodată nu s-a văzut o navă mai frumoasă, comori mai bogate, negutători mai îndatoritori.“

A doua zi, prințesa Indiei, urmată de douăsprezece însoțitoare, veni la țărm într-un minunat baldachin, purtat de cel mai blînd și mai frumos elefant. Ea avea pe umăr un mic papagal verde, care o înveselea cu vorbăria lui. Stoian alergă înaintea prințesei și-i făcu o primire demnă de nava sa. La fiecare prăvălioară se desfăşurau stofele cele mai scumpe, străluceau giuvaerurile cele mai rare: inele, cercei, salbe, diademe. Prinţesa şi însoţitoarele sale fură vrăjite ca ciocîrliile de o oglindă. Ziua trecea fără ca ele să-şi poată desprinde de pe atîtea minuni ochii lor miraţi şi încîntaţi.

De îndată ce noaptea se pogorî peste mare, Stoian ridică ancora şi înălţă pînzele. La primele clătinături ale vasului, prinţesa se sperie, se urcă pe punte şi luînd pe degetul său papagalul, îi spuse:

— Pasăre iubită, zboară, înştiinţează pe tatăl meu că i se fură copila.

Papagalul plecă, dar în acelaşi timp, Stoian zvîrli vîntului pana de şoim, strigînd:

— Frate şoimule, vino-mi în ajutor!

Şi iată că în înaltul cerului se zări un punct negru. Era un şoim care pică din zbor drept pe papagal, şi îl duse pe o stîncă ca să-l sfîşie.

Prinţesa privi pe Stoian cu un aer dispreţuitor şi zvîrli inelul ei în mare. De îndată corabia se opri ca şi cînd ar fi atins fundul mării. Degeaba sufla vîntul în pînze, o putere ascunsă ţinea vasul nemişcat.

Stoian zvîrli în apă solzul somonului, strigînd:

— Frate somonule, vino-mi în ajutor!

Nici nu sfîrşise bine vorba că se şi văzură scînteind pe faţa apei strălucitorii solzi ai unui somon uriaş; pe urmă peştele se scufundă, luă inelul şi corabia începu să lunece cu repeziciune, împinsă de cel mai prielnic dintre vînturi.

În acest timp, prinţesa dădu un strigăt şi alergă să se întîlnească cu însoţitoarele sale. Dar a doua zi, la începutul zilei, ea urcă pe punte şi zise lui Stoian:

— Cu un cuvînt, pot schimba acest vas în piatră şi tu nu-ţi vei mai revedea niciodată ţara ta. Dar dacă o să poţi să-mi dai apă vie, sînt gata să te urmez. Vezi acolo, departe, acea stîncă din care iese un fum gros? Acolo e o fîntînă păzită de doi balauri, ale căror nări împroaşcă foc. Nimeni n-a înşelat vreodată veghere acestor dihănii, care nu dorm nici zi, nici noapte. Dacă tu poţi dobîndi ceea ce nu a izbutit nimeni, dacă tu poţi umple această sticluţă, nu vei avea o prietenă şi o roabă mai credincioasă ca mine.

Drept orice răspuns, Stoian puse mîna pe sticluţă şi zvîrli pana de porumbiţă, strigîndu-i:

— Soră porumbiţo, vino-mi în ajutor!

De îndată o porumbiţă albă ca zăpada se aşeză pe umărul lui Stoian, luă sticluţa în cioc, se ridică în slava cerului şi se făcu nevăzută. După o oră, ea se întoarse într-un suflet şi Stoian putu să-i dăruiască prinţesei apa vie.

— Mulțumesc, prietene — zise tînăra cu voce mîngîioasă — din clipa asta nu mai ai a te teme de mine. Vorbește, unde mă duci?

— Pașei, stăpînul meu — răspunse Stoian.

— Ah! zise ea, coborînd vălul peste față și se depărtă. În tot timpul drumului nu-i mai vorbi lui Stoian.

Cînd se află la Krujevatz despre întoarcerea tînărului vînător, fu sărbătoare. Din oraș și din sat, alergară cu toții să vadă intrarea prințesei Indiei. Era o priveliște minunată. Veneau întîi cele douăsprezece însoțitoare, călare fiecare pe cîte un cal negru. Fiecare cal era ținut de hăț de cîte un tovarăș de-al lui Stoian. Nu se putea vedea nimic mai măreț ca acești tineri cu straiele lor bogate, cu cingătorile lor strălucitoare, cu săbiile lor în teci de argint, cu flintele lor încrustate cu aur și argint. Dar toate fură uitate cînd fu văzut Stoian și cucerirea sa. Cu toate că ea era învelită în lungi văluri, care nu îngăduiau să se vadă decît doi ochi mari, negri, prințesa lăsa mai prejos pe însoțitoarele sale, precum luna întunecă cu mult stelele. Calul său alb părea bucuros că o poartă. Toți oamenii se minunau în trecere, iar femeile cătau spre Stoian. Frumos, mîndru și trist, el fura toate privirile.

Intrată în palat, unde o aștepta pașa, străina își ridică vălul. La vederea acestei încîntătoare frumuseți, Reșid, uitîndu-și vîrsta, alergă spre prințesă cu un pas șubred și vru s-o îmbrățișeze. Dar ea îl îndepărtă cu atîta tărie, că dacă n-ar fi fost acolo credinciosul Yacub, pașa, cu toată măreția sa, și-ar fi rupt nasul de pămînt.

— Hei — spuse el — frumoasă sălbatică, ce ți-a făcut robul tău ca să fie astfel cinstit?

— Sînteți un prost-crescut — zise cu mîndrie prințesa. Nu mă întrebați nici despre numele meu sau al tatălui meu, nu știți nici cine sînt, nici ceea ce vreau. Sînt un cîine sau un șoim ca să fiu luată cu forța? Să știți că pentru a mă lua de soție, ar trebui să stăpîniți o îndoită tinerețe: aceea a sufletului și aceea a trupului.

— Am sufletul foarte tînăr — zise pașa. Cît despre trup, n-aș cere altceva decît să întineresc, de n-ar fi decît pentru a te lua de soție și a trăi timp îndelungat lîngă domnia ta. Dar mijlocul?

— Mijlocul l-am găsit — spuse prințesa. Iată o sticluță plină cu apă vie. Puneți să vi se taie capul. Odată mort, eu vă voi stropi cu această apă fermecată și vă voi învia, tînăr și frumos ca la douăzeci de ani.

Pașa făcu o mutră acră, pe urmă, privind în jurul lui, îl zări pe Stoian și încruntă sprinceana.

— Cred în această apă minunată — zise el — dar nu m-aș supăra de a avea o dovadă. Dacă am face o încercare cu acest băiat frumos, a cărui vedere mă supără, nu știu pentru ce? Apropie-te, supusule, pentru a te întineri ți se va tăia capul.

— Sînt destul de tînăr pentru a mă lipsi de această încercare — răspunse Stoian, privind la frumoasa indiană — dar chiar de-aș muri, nu dau înapoi înaintea primejdiei. Ce-mi trebuie viața?

La un semn al pașei, un ienicer scoase sabia și, dintr-o lovitură tăie capul tînărului. Toți scoaseră un strigăt de groază, dar îndată prințesa stropi cu apa sa minunată acel trup, care se mai zbătea încă. Stoian se ridică plin de viață și de sănătate și atît de frumos și de tînăr, încît bătrînul pașă, înnebunit de gelozie, strigă:

— Reîntinerește-mă, prințesă, și repede, fără a pierde nici o clipă!

El chemă ienicerul, îi dădu porunci, pe urmă, zărind pe Yacub, care se prefăcea că plînge, îi zise:

— Sărmane Yacub, credinciosul meu prieten, mîna mea dreaptă, nu pot să te las bătrîn cînd eu mă voi face iarăși tînăr; nu ne vom mai putea înțelege; nu, prietene, eu nu sînt un egoist. Am nevoie de tine, trebuie să reîntinerim amîndoi. Să ni se taie capul în același timp.

La această dovadă de prietenie, Yacub se făcu palid ca moartea. El încercă să vorbească, deschise gura, dar semnalul se dăduse și, în acea clipă, capul său se rostogoli pe pămînt, alături de cel al pașei.

— Să fie ridicate aceste leșuri — zise cu răceală prințesa — și să fie azvîrlit cîinilor trupul neobrăzatului care a îndrăznit să nu mă respecte.

La aceste cuvinte, fiecare se uită la celălalt. Turcii încruntară sprînceana, dar sîrbii scoaseră săbiile și ziseră:

— Prințesa are dreptate. Năpasta a căzut pe cel care a iscat-o. Vai și-amar de cel care nu cinstește o femeie!

Un bătrîn turc răspunse:

— Ceea ce s-a făcut, s-a făcut.

Făcîndu-se pace din nou, prințesa spuse lui Stoian:

— Iată-mă văduvă înainte de măritiș iar tu nu mai ai stăpîn. Nu mergi să mă duci înapoi tatălui meu?

— Nici nu mă gîndesc — zise Stoian. Cel mai frumos obicei al bărbaților din Serbia este să-și răpească soția, și iată aci doisprezece însoțitori, care sînt gata să facă ca mine.

— Stoian — zise prințesa, surîzînd — tu știi că nu-mi place forța. Ce nevoie ai să mă răpești? Nu-ți ajunge să mă duci lîngă mama ta și să-mi faci loc în căminul tău?

Zis și făcut — și în aceeași zi se făcură treisprezece căsătorii la Krujevatz.

Reşid avu mai mulţi urmaşi şi se găsiră mai mulţi Yacubi, căci acolo unde este un paşă ca Reşid, acolo se găsesc, de asemenea, linguşitori şi trădători; dar păţaniile altora folosesc răilor şi frica îi îndreaptă. Nimeni nu-l tulbură pe Stoian, toţi cinstiră pe prinţesa Indiei. Încă se mai vede casa pe care cei doi soţi au locuit-o şi străinilor li se arată o piatră aşezată deasupra porţii şi pe care, se zice, însuşi Stoian a sculptat-o. Se vede acolo o puşcă încrucişată cu un iatagan. Deasupra stă scris cuvîntul care face fericirea Serbiei şi spaima osmanlîilor — *Svobodnost* — Libertatea.